

Årsrapport 2008

Fylkesmannen i Østfold

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringar	Side 7
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 12
Kongehuset	Side 12
Miljøverndepartementet	Side 13
Landbruks- og matdepartementet	Side 19
Kunnskapsdepartementet	Side 27
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 39
Justis- og politidepartementet	Side 41
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 44
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 49
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 53
Statens Helsetilsyn	Side 65
Samferdselsdepartementet	Side 68
Utenriksdepartementet	Side 68
Kultur- og kirkedepartementet	Side 69
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 69

Embete:

Året 2008 har vært et virksomt og godt år her hos Fylkesmannen i Østfold. Vi har hatt stor aktivitet og fokus på oppdraget. Vi har også tatt grep for å optimalisere organisasjonen vår, møte stadig sterkere krav om samordning og sikre robuste enheter.

Kvalitet i form av juridisk korrekt og rask saksbehandling er viktig for oss, og vi har med få unntak lyktes i å holde saksbehandlingstiden på forsvarlig nivå.

Vi legger stor vekt på at forholdet mellom Fylkesmannen og kommunene skal være tillitsfullt og godt, preget av gjensidig respekt og forståelse for ulike oppgaver og ansvar. Vi har en systematisk og god kommunedialog, der statlige føringer tillegges stor vekt.

Våre oppdrag i forhold til kommunene er også knyttet til lovlighetskontroll av vedtak truffet i kommunale organer. Innenfor alle fagområder vil tilsyn, kontroll og klagesaksbehandling utgjøre en stor del av arbeidsinnsatsen. Vi har i 2008 hatt særlig fokus på samfunnsikkerhet og beredskap og har fullført første generasjons ROS analyse for Østfold fylke.

Arbeidet med utvikling og modernisering av kommunesektoren har gitt en ny og viktig dimensjon til Fylkesmannens arbeid. Det legges også større vekt på samordningsfunksjonen generelt og samordning av statlig tilsyn overfor kommunesektoren spesielt.

Kommunene hadde gode resultater, spesielt i 2005-2007 med stor aktivitetsøkning, særlig innen pleie og omsorg og barnehager. For 2008 har utgiftsveksten vært relativt mye høyere enn inntektsveksten, noe som har medført svakere resultater.

Det er en utfordring å følge opp nasjonal politikk i møte med lokalt selvstyre. Dette gjelder på mange områder, og i særlig grad i spørsmål om arealforvaltning - strandsone og jordvern. Østfold opplever sterkt utbyggingspress på dyrka mark og de beste jordbruksstrøka er svært utsatt.

For øvrig viser jeg til detaljert omtale på de ulike resultatområdene.

Moss
27. februar 2009

Anne Enger
sign.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

1.1.1 Tilstanden i embetet

Organisering

Fylkesmannen i Østfold har i virksomhetsåret hatt fokus på videreutvikling av organisasjonen. Det var viktig med budsjetttilpasning og følgelig varierende vektlegging av rettssikkerhet, tilsyn, veiledning og utvikling på fagdepartementenes mål- og resultatområder.

Fylkesmannsembetet var i 2008 organisert i fem områder:

- område helse-sosial
- område utdanning-barnehage
- område kommunal-justis-samfunnsikkerhet
- område miljø
- område landbruk

For øvrig har fylkesmannen en administrativ stab og et sekretariat.

Bemanning
Embetet hadde pr. 31.12.2008 i alt 127 ansatte. Til sammen var arbeidsinnsatsen 106,1 årsverk inklusiv fellestjenester i Statens hus, sykefravær og lønnet permisjon. Andre brukeretater dekket kostnadene til 1,6 årsverk og fylkesmannens økonomiske ansvar ble 104,5 årsverk som fordeles på kap 1510 med 95,2 årsverk og andre kapitler 9,3 årsverk.

Budsjett - resultat
Bevilgning på Kap. 1510 post 01 var på 55,688 mill. kroner brutto; i tillegg kommer overført 1,425 mill. kroner fra 2007 og andre tilleggsbevilgninger/ overskridelses-samtykker på 2,690 mill. kroner, til sammen 59,803 mill. kroner ekskl. inntjeningskrav.

Sykefravær
Stor oppmerksomhet om vårt høye sykefravær i 2007 og oppfølging av sykmeldte med tiltak ser ut til å ha virket godt. Sykefraværet gikk vesentlig ned i 2008, til 4. kvartal med 3,7 %.

Måloppnåelse
Fylkesmannens anser selv måloppnåelsen for å være tilfredsstillende på de fleste områder. Dette skyldes i noen grad en romsligere budsjetttramme enn foregående år samt prioritering og omfordeling av oppgaver.

1.1.2 Tilstanden i Østfold fylke

Kommuneøkonomi

Gode resultater, spesielt i 2005 og 2006, men også i 2007, med bakgrunn i sterk inntektsvekst, har gitt en stor aktivitetsøkning, særlig innen pleie og omsorg og barnehager. For 2008 har denne utgiftsveksten vært relativt mye høyere enn inntektsveksten, noe som har medført svakere resultater sammenlignet med årene før. Spørsmålet er om det kan forventes en reell økning i tjenesteproduksjonen eller om inntektsveksten bare

vil dekke økte demografikostnader og økte lønns- og pensjonsutgifter. Det blir en hovedutfordring å oppnå bærekraftig økonomisk drift for å kunne bygge opp fondsreserver.

Østfoldkommunene har mindre vekst i frie inntekter enn resten av landet og må supplere med eiendomsskatt. Store utbytter de senere år er finansinntekter som for flere kommuner er blitt en del av det ordinære driftsgrunnlaget. Likevel øker velferdsgapet. Nytt inntektssystem kan bedre dette noe ved at den symmetriske inntektsutjamningen heves til 60 %. Den burde vært hevet ennå mer for å ha mulighet til å gi et likeverdig tjenestetilbud. Det bør arbeides videre med indikatorer for utgiftsutjevningen. Østfold har tradisjonelt dårlige levekårsindekser, og omstillingen til nyere, mer moderne og kompetanseintensive næringer tar tid.

Helse- og sosialområdet

I Østfold er folkehelsearbeidet forankret i et partnerskap der Fylkesmannen deltar sammen med fylkeskommunen, kommuner, helseforetaket og høgskolen. Ungdomsundersøkelsen "Østfoldhelse 2008" viser at ungdom i Østfold har svært god helse, drikker mindre alkohol og er mer fornøyd med egen vekt enn ungdom i andre fylker. Folkehelse er ett av tre hovedtemaer i den nye fylkesplanen for Østfold, og målet er å motvirke sosiale helseforskjeller.

Fylkesmannen har i 2008 opprettet et fylkesforum for å samordne arbeidet med Omsorgsplan 2015 og alle delplaner og tiltak.

NAV-reformen er i rute og måltall er nådd. Fylkesmannen har særlig vektlagt kvalifiseringsprogrammet og utviklingsarbeid for kvalitet og kompetanse knyttet til nettverk for sosialtjenesten, økonomisk rådgivning og boligsosialt arbeid.

Østfoldkommunene har gjennom Opptappingsplanen for psykisk helse oppnådd en god utvikling av tjenestetilbudet både til barn og voksne. Etter planperioden vil Fylkesmannen fortsette som pådriver for faglig utviklingsarbeid, og vil vektlegge tiltak som bidrar til helhetlige og tverrfaglige satsninger.

Arbeidet med Opptappingsplan for rusfeltet startet i 2008, med hovedvekt på faglige nettverk, opplærings tiltak og bistand til å utarbeide helhetlige ruspolitiske handlingsplaner i kommunene.

Det kom i 2008 flere mindreårige enslige asylsøkere til landet enn forventet, og det ble etablert flere nye omsorgssentre, også her i Østfold. Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med omsorgssentrene, og planlegger å styrke arbeidet med rettssikkerhet og tilsyn på barnevernfeltet i tiden fremover.

Utdanning og barnehager

Den offentlige debatten i Østfold

Noen begreper har stått sentralt i den offentlige barnehage- og skoledebatten i Østfold i 2008: Tidlig innsats, grunnleggende ferdigheter og læringsutbytte. På bakgrunn av blant annet svake resultater ved eksamen og nasjonale prøver, høyt frafall fra videregående opplæring og studietilbøyelighet under landsgjennomsnittet har debatten nå vendt seg til spørsmålet om hva som er gode strategier for endring og forbedring.

Samhandling på tvers av sektorer og nivåer

Fylkesmannens koordinerende rolle både i forhold til samarbeidende sektorer og de ulike nivåer i utviklings- og opplæringsløpet til barn og unge gir oss både en oversiktsviten og en kompetanse som kommunen og de private skolene bruker aktivt. Gjennom konferanser, nettverk og ulike møteplasser kan den nasjonale politikken og læringsresultater formidles og gis en regional fellesforståelse. Etter Fylkesmannens vurdering er samarbeidet og samhandlingen mellom Fylkesmannen og kommunesektoren godt og konstruktivt. Alle kommuner har arbeidet systematisk med Kunnskapsløftet og barnehagesatsingen. En kommune ser ut fra tilbakemeldinger, til å kunne få problemer med å oppfylle barnehageretten, men Fylkesmannen er ut fra aktiv innsats nå i slutfasen optimistisk med tanke på høsten 2009.

Sektorens opplevelse av tilsyn som kontroll- og forbedringsstrategi

Tilsyn har vært hovedoppgaven på både barnehage- og utdanningsområdet i 2008. Tilsynene gjennomføres i stor grad som systemrevisjoner. Tilsynsvolum oppleves i øyeblikket som stort, især for kommunene. Vi ser også at effekten av tilsynene ikke over alt kommer til uttrykk gjennom bedre systemer og bedre sikring av barns og elevers/lærlingers rettigheter. Systemutviklingen tar tid og er mer kompetansekreven enn kommunen og skolene har forutsett. Selv om tilsynene oppleves som nyttige og faglig gode, og selv om veiledningsoppgavene våre ivaretas godt og aktivt, arbeider vi med å utvikle en ny og mer helhetlig strategi framover som bidrar til kompetanseutvikling og regionalt samarbeid mellom småkommuner.

Arealforvaltning

I arbeidet med fylkesplanen og ved rullering av kommuneplaner og regionale planer har det vært stor oppmerksomhet på jordvern, avgrensning av senterområder og tettstedutvikling. Formidling av jordvernpolitikken er viktig og Fylkesmannen har vært tydelig på å komme i dialog allerede ved oppstartmøter for utarbeiding av planprogram i kommunene. Reguleringsplaner som berører forhold knyttet til strandsonen, støy, biologisk mangfold, friluftsliv, barn og unge og næringsutvikling/kjøpesentre, er gitt høy prioritet.

I Østfold er det viktig med helhetlig arealdisponering og det er nødvendig å se på tvers av fylkets regioner for å få til en mest mulig hensiktsmessig og effektiv bruk av arealene. Dette gjelder særlig plasseringen og utnyttelsen av nye næringsområder. Fylkesmannen har formidlet nasjonal areal- og jordvernpolitikk og dokumentert jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Til tross for omfattende deltakelse og arbeid med innspill i fylkesplanarbeidet, ivaretar ikke utkastet til fylkesplan med arealdel hensynet til jordvern og kulturlandskap på en tilfredsstillende måte. Dyrket mark omdisponeres i for stort omfang.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i styringsgruppa for "Fylkesplan for arealstrategi" i et 40 års perspektiv. Dette arbeidet har hatt sitt utspring i allerede vedtatte ATP-planer. Jordvernet har blitt vesentlig strammet inn fra Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet mens arbeidet har pågått, noe som har gjort dette enda mer krevende. I forbindelse med fylkesdelplanen for arealstrategi er det utarbeidet en etikkveileder og en handlingsplan mot gjengroing. I begge disse rapportene har Fylkesmannen lagt ned et omfattende arbeid.

Fylkesmannen har i samarbeid med Landbruks- og matdepartementet arrangert Nasjonal jordvernkonferanse i Moss med over 300 deltakere.

Oppfølgingen av kjøpesenterbestemmelsen har ført til diskusjonen omkring etablering og utvidelse av kjøpesentra i nedre Glomma-regionen og Fylkesmannen har fremmet/varslet innsigelser til planer som ikke har vært i samsvar med bestemmelsen. Samarbeidet med fylkeskommunen og statens vegvesen bl.a ved felles planmøter har gitt stor grad av enighet om felles holdninger i ATP- spørsmål, og bidratt til at omforming og fortetting i større grad er satt på dagsorden.

Samfunnssikkerhet trekkes nå inn i arealplanleggingen. Det søkes i størst mulig grad å formidle forventninger, krav og innspill i forkant på oppstartmøter til kommuneplanene. Fylkesmannen har slutført arbeidet med fylkes-ros i 2008. Østfold har flere betydelige vassdrag med flomfare og flere områder med kvikkleire. Det er store samferdselsårer i fylket med E18 og E6, betydelig sjøverts trafikk og større industribedrifter i byområder. Etableringen av Rygge sivile lufthavn vil også påvirke risikobildet.

Verneplanarbeid og vannforvaltning

For bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold i Østfold er gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner særlig viktig.

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

Likeledes er marin verneplan, utvidet skogvern, arbeid for bevaring av villaks, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, særlig viktige oppgaver som krever mye ressurser. Arbeidet med forvaltningsplanen for Ytre Hvaler nasjonalpark er startet. Arbeidet med marin verneplan har ligget i påvente av sentrale avklaringer.

Rollen som Vannregionmyndighet for region 1 – Glomma/indre Oslofjord - er krevende og framdriftsplanen er fulgt. Arbeidet i de 8 vannområdene i første planfase har omfattet lokale tiltaksanalyser og regional forvaltningsplan med tiltaksprogram.

Det er fortsatt behov for oppfølging av krepsepest i Glomma- og Haldenvassdraget og forekomst av signalkreps i Haldenvassdraget og Store Le. Det er gjennomført bekjemping av fremmede arter i flere verneområder og arbeidet med handlingsplan for honningblomst ble startet i 2008.

Miljøarbeid og forurensing

Det er fem hovedelementer i vårt arbeid med forurensingsrelaterte spørsmål:

- Miljøplaner – opplæring og veiledning
- SMIL – oppfølging av kommunenes tiltaksstrategier
- RMP – strategier, tilskuddsordninger, forskrifter
- Planarbeid – innspill til kommunedelplaner og andre planer
- Vanddirektivet – deltar aktivt i en rekke fora i de ulike vannområdene i fylket.

For å bedre vannkvaliteten i Haldenvassdraget og Morsavassdraget er det innføres forskrift om jordarbeiding/miljøtiltak på de mest erosjonsutsatte arealene. God oppslutning om tiltakene forutsetter kombinert bruk av både forskrift og tilskudd.

Landbruksbasert næringsutvikling

Strategisk plan for bygdeutvikling i Østfold og Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling ligger til grunn for arbeidet med næringsutvikling og det har vært et godt samarbeid mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, næringsorganisasjoner og andre etater. Satsingsområdene er mat og fordeling, landbruksbasert reiseliv, økologisk landbruk, skog og trebasert næring, bioenergi og Inn på tunet.

Selv om det er langt til målet 15 % økologisk produksjon, ligger Østfold relativt bra an med økologisk drift innenfor egg- og mjølkeproduksjon. Økologisk komproduksjon er en utfordring da vi har relativt mange bruk som drive ensidig.

Hovedutfordringen i skogbruket er ungskogpleie og mesteparten av de økonomiske virkemidlene – nærings- og miljøtilskudd i skogbruket – går til dette. Av hensyn til framtidige skogressurser bør ungskogpleien økes med 50 % til 30.000 dekar årlig en tid framover. Videre bør foryngelsen økes da mange hogstfelt ikke er beplantet.

Innsatsen på området bioenergi skjer gjennom er toårig prosjekt felles for Østfold og Akershus og ved samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap m.fl.

Den nye veterinærordningen er løst ved at tre kommuner deler det administrative ansvaret for veterinærtjenestene. Østfold er inndelt i 4 veterinærområder.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har lagt stor vekt på å utvikle FylkesROS og arbeid knyttet til flomsikring og flomberedskap. Dette gjelder Vansjø-Hobølvassdraget og Glomma. Det er gjennomført flere øvelser for å sette fokus på konsekvensene av flom i vassdragene. De berørte kommunene har satt i gang en prosess for å utrede sikringstiltak. Framdriften i flomsikringsarbeidet i Glomma område Moum – Vesten er i rute i henhold til prosjektplanen.

Østlandsområdet hadde overhengende skogbrannfare sommeren 2008. Sammen med politidistriktene og kommunale bannvesen ble forebyggende tiltak iverksatt, bl.a. restriksjoner på bruk av skogsmaskiner. Skogbrannen i kommunene Fredrikstad og Råde var betydelig, men ble håndtert godt. Fylkesmannen har fulgt opp særskilt skogbrannøvelser for Aremark og Marker kommune og gjort andre tiltak for å styrke og videreutvikle skogbrannberedskapen i Østfold.

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Bemanning ved fylkesmannsembetet i Østfold

Fylkesmannsembetet hadde pr. 31.12.2008 i alt 127 ansatte hvorav 110 fast tilsatt. Til sammen var arbeidsinnsatsen 106,1 årsverk inklusiv fellestjenester i Statens hus, sykefravær og lønnet permisjon. Dette er fordelt som vist i tabellen nedenfor. Av de i alt 106,1 årsverk er 10,9 årsverk dvs. 10,3 % finansiert med andre midler. Av sistnevnte er fagdepartementenes andel 9,3 årsverk.

Område	Sum tilsatte pr 31.12. 2008		Antall årsverk 2008		Sum tilsatte pr 31.12. 2007		Antall årsverk 2007		Sum tilsatte pr 31.12. 2006		Antall årsverk 2006		Sum tilsatte pr 31.12. 2005		Antall årsverk 2005		Antall årsverk 2004		Antall årsverk 2003	
Embetsledelse	2	2,0	2	2,0	2	2,0	2	2,0	2	2,0	2	2,0	2	2,0						
Sekretariat	4	2,9	2	2,3	3	2,9	3	2,9	3	2,9	3	2,9	3	2,9						
Administrativ stab - *)	30	22,3	31	24,1	26	21,8	26	21,8	26	21,8	26	21,8	26	21,8						
Kommunal-justis-samfunnsikkerhet	15	13,9	14	12,8	15	13,9	16	14,9	16	14,9	16	14,9	16	14,9						
Helse-sosial	28	24,4	25	24,0	11	9,9	13	9,8	13	9,8	13	9,8	13	9,8						
Sosial og familie **)					16	13,6	18	17,5	18	17,5	18	17,5	18	17,5						
Miljø	19	15,2	15	16,2	18	16,2	17	16,8	17	16,8	17	16,8	17	16,8						
Landbruk	16	14,6	17	14,5	17	14,2	18	17,5	18	17,5	18	17,5	18	17,5						
Utdanning-barnehage	13	10,8	14	12,7	12	11,0	11	9,2	11	9,2	11	9,2	11	9,2						
Sum - *)	127	106,1	120	108,6	120	105,4	124	111,1	113,2	119,3										

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

*) Herav Statens hus, felles for alle brukeretatene	11	5,0	8	5,6	7	6,3	9	6,1	5,8	5,8
Fylkesmannens andel av SH 2008 er 68,8%		3,4		3,4		3,7		3,5	3,3	3,3

**) Fordelt på Helse-sosial og Utdanning-barnehage

***) Seniorprosjekt: Sekretariatet 1 ansatt, adm. stab 1, helse-sosial 1 og utdanning-barnehage 5 ansatte.

Legemeldt og egenmeldt sykefravær var 3,7% i 2008.

Kommentar til status pr 31.12.2008 og årsverksberegningene:

1. Årsverkstallet inkluderer fast tilsatte, tidsbegrensede engasjement, vikarer inklusiv sykefravær og permisjon med lønn. Permisjoner uten lønn/uten arbeidsgiveransvar for Fylkesmannen som omfatter 4,5 årsverk, er ikke inkludert. I alt 8 medarbeidere deltar i seniorprosjektet og er regnet med i 80% stilling.
2. Stab: Inkludert er 8 ansatte og 5,0 årsverk som har fellesoppgaver i Statens hus: Informasjonssenteret 2,5 årsverk og kantinen 2,1 årsverk. Andre fellesfunksjoner (husforvalter, personal, regnskap) utgjør 1,0 årsverk. Av dette har andre brukeretater dekket 31 %, dvs 1,6 årsverk.
3. Område helse-sosial: I alt 5,0 årsverk er finansiert med eksterne midler. Helse-sosial har hatt en medarbeider i 0,5 stilling for praksisopplæring.
4. Område miljø: Herav 1,1 årsverk finansiert med eksterne midler
5. Område landbruk: Fylkesmannen er i tillegg arbeidsgiver for 0,8 årsverk prosjektarbeid finansiert med eksterne midler kommer.
6. Område utdanning-barnehage: Herav 2,7 årsverk finansiert med eksterne midler. Fem medarbeidere deltar i seniorprosjektet 80% stilling. En medarbeider (0,5 årsverk) har særskilt tilrettelegging uten fagoppgaver.

Departement	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	11	0	11	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	4		4	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	179	45	179	45
Barne- og likestillingsdepartementet	192	54	192	54
Helse- og omsorgsdepartementet	155	144	155	144
Statens Helsetilsyn	363		363	0
Justis- og politidepartementet	199		199	0
Kommunal- og regionaldepartementet	350		350	0
Kultur- og kirkedepartementet	27		27	0
Kunnskapsdepartementet	335	122	335	122
Landbruks- og matdepartementet	684		684	0
Utenriksdepartementet	2		2	0
Samferdselsdepartementet			0	0
Miljøverndepartementet	703	52	703	52
Administrasjon	999	0	999	0
Embetsledelse	90		90	0
Sum:	4293	417	4293	417

1.2.2 Det administrative området

Fylkesmannen i Østfold har arbeidsgiveransvar for husforvalter, ansatte i kantinen og informasjonssenteret / mottakelsen i Statens hus som alle har fellesoppgaver. Videre er det knyttet personal og regnskapsoppgaver til fellesfunksjonene. Til sammen var dette 5,0 årsverk i 2008. Andre brukeretaters andel utgjør 31 %, dvs 1,6 årsverk eller 70 ukeverk, og disse inngår ikke i årsrapportens tilrettelagte tabell.

Område	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90		90	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	342		342	0
Regnskap og lønn	140	0	140	0
Personal	109	0	109	0
IKT	135		135	0
Informasjon	35		35	0
Ekspedisjon/forværelse	57	0	57	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	136	0	136	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	1089	0	1089	0

1.3 Andre forhold

Fylkesmannen har i virksomhetsåret foretatt bemanningsendringer for bedre tilpasning til budsjettammen. En best mulig tilpasning er i tråd med de retningslinjer som er gitt fra sentralt hold. Men stram tilpasning gir mindre fleksibilitet til å møte endringer, spesielt rammekutt, og

forutsetter derfor relativt stabil tildeling år for år.

Fylkesmannen i Østfold har fått en mindre andel av fylkesmannsembetenes totalramme for 2009 sammenlignet med 2008. Uforutsette endringer i rammen har medført problemer da det allerede er gjort store anstrengelser for å oppdraget innenfor rammen optimalt gjennom bemanning og stram prioritering.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentlig sektor

2.1.1 Samordning i forhold til kommunerettet styring og utvikling

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har fire arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneøkonomiproposisjonen og ett for statsbudsjettet
3. Fylkesmannens planlagte møter med enkeltkommuner, i alt 6 pr år
4. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Fylkesmannens dialog med den enkelte kommune er basert på et særskilt utarbeidet fortrykk om status og utfordringer på utvalgte områder. Her møter kommunens politiske og administrative ledelse fylkesmannen med sin ledelse på de ulike fagområdene. I 2008 besøkte Fylkesmannen Fredrikstad, Rygge og Halden, Våler, Hvaler og Moss kommune.

2.1.2 Samordning av ulike statlige myndigheters rolle

Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2008 ble holdt 2 ganger. Temaene var bl.a. forvaltningsreformen, prosjekt service for næringslivet, Statsborgerskapsseremonier, kvikkleireklassifisering, fylkesros, klima og beredskapsutfordringer, Rygge flystasjon.

Fylkesmannen har et internt planlag som drøfter og samordner områdenes innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner/ reguleringsplaner. Det samarbeides med fylkeskommunen og andre statsetater ved behov.

Videre er det iverksatt rutiner som skal ivareta behovet for samordning av tilsyn på ulike områder metodisk og i tid, slik at gjennomføringen blir hensiktsmessig også for kommunene, jf kommunelovens kap 10 A. Av Pålegg gitt av Arbeidstilsynet, Mattilsynet og Direktoratet for sivil beredskap er bare ett tilfelle av vesentlig økonomisk virkning for kommunen (gjelder vannforsyningsanlegg i Halden). For tidsamordning av statlig tilsyn er valgt en forenklet løsning med felles tilsynsplan og bruk av Fylkesmannens aktivitetskalender. Både oversikten og kalenderen vil være tilgjengelig på vår nettside der de statlige tilsynene og kommunene m.fl. har lesetilgang. De statlige tilsynsetater møtes en gang i året for å utveksle erfaringer, drøfte tilsynsmetodikk og annet med sikte på bedre samordning. Her deltar også Østfold kommunerevisjon. Jf for øvrig resultatområde 61.3.

2.1.3 Etablering av samarbeidsfora for statlig forvaltning og næringslivet

Fylkesmannen tok i 2007 initiativet til prosjektet "Service for næringslivet i Østfold", et treårig prosjekt, med egen prosjektleder, samfinansiert av statsetater, fylkeskommunen, NHO og LO i Østfold. Målet er å gjøre offentlig forvaltningsservice for næringslivet til et konkurransefortrinn for Østfold-samfunnet. Prosjektet etablerer møtearenaer for å komme i dialog med næringsaktørene. I 2008 ble det holdt en konferanse om hvordan øke konkurransekraften i næringskjeden for småskala matproduksjon. Videre er det planlagt en dialogkonferanse rettet mot bilverkstednæringen i 2009 om autorisasjonskrav og useriøse virksomheter i næringen. Konferansen skal gjennomføres i samarbeid med tilsynsetatene i bilbransjen.

2.1.4 Fornyning av offentlig sektor

Fra 2007 er arbeidet med fornyning av offentlig sektor lagt inn i ordinær drift (det startet med prosjekt i 2003/2004). Vi har fortsatt like høye ambisjoner, og opplever at kommunene ser dette som en mulighet for å få satt i gang utviklingsarbeid. Arbeidet er godt forankret i kommunene gjennom en referansegruppe der 3 rådmenn og KS er med. En gjentakende milepæl er vår årlige fornyingskonferanse for kommunene, Beat for Beat som arrangeres for 6. gang i 2009.

Fylkesmannen fordelte i 2008 i alt 6 millioner kroner til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene slik: Omstilling ROBEK kr 400 000, ledelse og kompetanseutvikling kr 250 000, samfunnsutvikling kr 350 000, tjenesteutvikling og sykefravær kr 300 000, innvandrere kr 200 000, frivillighetsarbeid kr 100 000, interkontroll kr 350 000, e-kommune døgnåpne Østfold kr 2 300 000, miljø- og klima kr 1 250 000, GIS og kart kr 400 000 og erfaringssamlinger kr 100 000.

15 kommuner fikk støtte til arbeid i egen kommune og alle var involvert gjennom interkommunale prosjekter. Det har vært samarbeidsmøter med satsingene Livskraftige kommuner og Kvalitetskommuner. Jf også resultatområde 61.

2.1.5 Kommuneøkonomi, ROBEK

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren, jf kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, formidles/drøftes i årlige informasjonsmøter med kommunene. Møtene arrangeres i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund (KS).

Østfold har pr 31.12.2008 Hobøl kommune i ROBEK-registeret. Råde kommune blir innmeldt fra 2009 etter å ha vedtatt et budsjett for 2009 som ikke dekker opp underskuddet for 2007 og heller ikke forventet underskudd for 2008 i økonomiplanens første år som er 2010.

Av skjønnsmidlene for 2008 ble 6,0 millioner kroner satt av til kommunalt fornyings- og utviklingsarbeid. Ved fordelingen av midlene for 2009 ble det holdt igjen 1 mill kroner betinget av inntektsøkende eller utgiftsreduserende tiltak i Råde kommune. Kommunen vedtok ikke å innføre eiendomsskatt, som var det viktigste alternativet for å utnytte kommunens inntektsmuligheter. Fylkesmannen er i dialog med kommunen for å se på hvilke krav som bør stilles til varige utgiftsreduserende tiltak.

Vi har innhentet prognoser fra alle kommunene for regnskapsresultat for 2008. Dette viser at det går mot negative driftsresultater i 12 av

kommunene. De store byene ligger på 30-60 mill kroner i minus. I 2007 var det kun 2 kommuner som ikke hadde overskudd, men bare en tredjedel hadde et resultat over 3 %. I "rekordåret" 2006 hadde hele 16 av våre 18 kommuner et resultat som var bedre enn den anbefalte normen.

Kommunene i Østfold er minsteinntektskommuner. Alle ble i 2008 heiset av inntektsutjevningen. Det er stor forskjell på skatteinntektene mellom Østfoldkommunene, fra ca 70 % til ca 90 % av landsgjennomsnittet. Skatteøkningene i Østfold er mindre enn i andre deler av landet, og det gir seg utslag i at avstanden til landsgjennomsnittet stadig øker. Nå er det bare en kommune som er over 90%. Analyser viser at dette henger sammen med næringsstrukturen og lønnsnivået. Kommunene fikk stort sett inn budsjetterte inntekter.

Av fylkets 18 kommuner skriver 10 ut eiendomsskatt fra 2007. Betydningen av denne inntekten er økende. Askim, Spydeberg, Skiptvet og Marker har eiendomsskatt kun på verker og bruk. For de tre som har kraftverk i Glomma, betyr disse inntektene svært mye.

Kommunene har de senere år fått tilført mer inntekter. Noe av økningen går til å bedre tjenestene gjennom særlig å øke årsverk innen omsorg og barnehager, men det har også gått mye til å bedre den finansielle situasjonen ved betaling av tidligere underskudd og oppbygging av fond. Flere kommuner melder nå om dårligere likviditet.

Østfoldkommunene har mindre vekst i frie inntekter enn resten av landet og må supplere med eiendomsskatt. Velferdsgapet øker stadig. Nytt inntektssystem bedrer dette noe framover ved at den symmetriske inntektsutjæmningen heves til 60 %. For Østfolds del burde den vært hevet ennå mer for at muligheten til å gi et likeverdig tjenestetilbud skal være til stede. Det bør arbeides videre med indikatorer for utgiftsutjevningen. Østfold har tradisjonelt dårlige levekårsindekser, og omstillingen til nyere, mer moderne og kompetanseintensive næringer tar tid. Jf også resultatområde 62.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Folkehelse

En av Fylkesmannens oppgaver er å formidle nasjonale satsinger i folkehelsepolitikken. Et satsingsområde er "Helse i plan", eller "Folkehelse i plan", som prosjektet heter i Østfold. Prosjektet støttes av Fylkesmannen i Østfold, som deltar i partnerskap for folkehelse sammen med Østfold fylkeskommune, 15 kommuner, Sykehuset Østfold HF og Høgskolen i Østfold. En frukt av dette arbeidet er ungdomsundersøkelsen "Østfoldhelse 2008". Undersøkelsen viser at ungdommen i Østfold har svært god helse, drikker mindre alkohol og er mer fornøyd med egen vekt enn ungdom i andre fylker.

Gjennom "Folkehelse i plan" har Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune bidratt sterkt til at folkehelse har blitt ett av tre hovedtemaer i den nye fylkesplanen for Østfold. Et gjennomgående trekk i fylkesplanen er å motvirke sosiale helseforskjeller. Dette er også en nasjonal satsing.

Fylkesmannen deltar i ressursgrupper for temaene ernæring, fysisk aktivitet og tobakk. Fra dette arbeidet kan det blant annet nevnes at Østfold har landets mest omfattende satsing på kosthold i videregående skoler. For øvrig viser vi til resultatområde 83.

Omsorgsplan 2015

Helse- og sosialtjenestens utfordringer som følge av den store økningen i antall eldre krever innsats fra mange instanser, også Fylkesmannen. Fylkesmannen i Østfold har opprettet et fylkesforum for å samordne arbeidet med Omsorgsplan 2015 og alle delplaner og tiltak. Fylkesmannen har i 2008 hatt aktiviteter innen områdene "Demensplan 2015" og "Kompetanseløftet 2015" og hatt oppgaver knyttet til investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger. Vi viser til resultatområde 86.

Sosiale tjenester og NAV-reformen

Fylkesmannen har mange oppgaver innen utvikling av kvalitet og kompetanse i sosialtjenesten og i NAV-reformen. Mens Fylkesmannen tidligere hadde samarbeid med sosiallederforum er det nå etablert en ordning der Fylkesmannen deltar på møte med NAV-lederne hver måned. Innen kvalitet og kompetanse har Fylkesmannen også samarbeid med Høgskolen i Østfold, avdeling for helse- og sosialfag og deltar i møter i nettverk for økonomisk rådgivning. Flere konferanser og seminarer er gjennomført, blant annet om kartlegging i sosialtjenesten og boligsosialt arbeid. Se omtalen av resultatområdene 73 og 74.

Opptappingsplan for psykisk helse

2008 var siste året for opptappingsplanen for psykisk helse. Fylkesmannen har fulgt opp og kvalitetssikret kommunenes rapportering. Prosessen endte med at alle kommuner fikk sine utbetalinger og alle rapporter ble innsendt innen fristene. Flere fagsamlinger er arrangert, og det er drevet utstrakt rådgivning overfor kommunene. Et omfattende samarbeidsnettverk mellom interne og eksterne instanser er i funksjon. I det videre pådriverarbeidet innen psykisk helse vektlegger Fylkesmannen brukermedvirkning, tverrfaglig samarbeid og samhandling med barnevernet og rusfeltet. Flere detaljer finnes under resultatområde 87.

Opptappingsplan for rusfeltet

Fylkesmannen har hatt stor aktivitet på rusfeltet i 2008. En stor del av arbeidet er utført i samarbeid med Østnorsk kompetansesenter. Det er blant annet gjennomført en rekke opplærings- og informasjonstiltak overfor ansatte i NAV og i kommuner. 13 av 18 kommuner har fått opplæring i å utarbeide helhetlige ruspolitiske handlingsplaner. Fylkesmannen har også bidratt til å etablere fem regionale rusnettverk. Se nærmere omtale av innsatsen under resultatområde 88.2.

Somatisk helsehjelp uten samtykke

Et nytt kapittel 4 A i pasientrettighetsloven gir mulighet til å gi somatisk helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse hvis de motsetter seg helsehjelpen. Skal disse lovebestemmelsene bli til nytte for personene de er ment å gagne, kreves mye opplæring. Fylkesmannen i Østfold holdt i 2008 fire heldagskurs for nøkkelpersoner i kommunehelsetjenesten, i tannhelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten. Meningen er at de som fikk opplæring på kursene skal drive opplæring i egne virksomheter.

Tilsyn

Som tidligere år har Fylkesmannen i Østfold og Helsetilsynet i Østfold hatt stor aktivitet innen både planlagte og hendelsesbaserte tilsyn. Det ble i 2008 gjennomført 9 planlagte tilsyn etter sosialtjenesteloven, alle som systemrevisjoner. Temaer var helse- sosial- og barneverntjenester til barn (6 landsomfattende tilsyn felles for helse- og sosialtjenesten), kommunale helse- og sosialtjenester til personer med psykiske lidelser (1 egeninitiert felles tilsyn), rettigheter under opphold i institusjon (1 egeninitiert tilsyn med sosialtjenesten) og tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmissbrukere (1 egeninitiert felles tilsyn). Kravet er 10 tilsyn, men ett måtte utsettes til 2009 fordi kommunen ikke hadde mulighet de aktuelle datoer i november.

Innen helsetjenesten ble det gjennomført 15 systemrevisjoner. Foruten de 8 fellestilsynene ble det gjennomført 6 om legemiddelbehandling i sykehjem, og 1 om spesialiserte tjenester til personer med psykiske lidelser. Kravet var 17 systemrevisjoner. Det vises for øvrig til omtalen av resultatområdene 81 og 82.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Fylkesmannen har også i 2008 lagt vekt på samarbeid mellom sektorer og sammenhengen i opplæringsløpet fra barnehage til videregående opplæring som forutsetninger for å sikre gode opplæringstilbud for barn og unge. Fylkesmannens kommunemøter (6 pr år) har fokus på dette, og utdanningsområdets egne møter med kommunelederne likeså. I tillegg gjennomføres konferanser og seminarer med tverretattlig fokus, og det har vært et gjennomgående tema i både pådriverarbeidet og i kontroll-/tilsynsarbeidet.

2.3.1 Barnehager

Østfold hadde en tilvekst på i overkant av 500 barnehageplasser i 2008, og ved utgangen av året var totalantallet i henhold til årsrapporteringen fra kommunene 13.136.

Fylkesmannen har lagt vekt på en tett dialog med kommunene ved gjennomføring av barnehagereformen. Det har vært stor aktivitet i forhold til en rekke satsingsområder. Fire eksempler på tiltak nevnes:

- Nettverk med kommuner i tilknytning til barnehagereformen (knyttet til alle sider ved reformen).
- Skolering knyttet til rammeplanen i samarbeid med høgskolene i Østfold og Vestfold.
- Samarbeidsprosjekt mellom kommunene, høgskolene i Vestfold og Østfold og Fylkesmannen i forbindelse med kompetanseutviklingsmidlene til kommunene, ble avsluttet i 2008. Samarbeidet videreføres i andre former.
- Etter- og videreutdanning innen barnehage-jus i regi av Høgskolen i Hedmark ble avsluttet i 2008.

Fylkesmannens tilsyn på barnehageområdet startet i 2007. Det ble da igangsatt omfattende forarbeid (kompetanse- og metodeutvikling) og gjennomført omfattende tilsyn. Satsingen ble videreført i 2008, med økt volum. Systemrevisjonsmetoden brukes. Måloppnåelsen for tilsynsarbeidet anses som god, både hva gjelder kvaliteten på selve arbeidet som ble gjennomført, og effekten ute. Ikke minst ser Fylkesmannen på etterarbeidet fra kommunens side at tilsynene har effekt dersom kompetanseutvikling og systemforståelse preger prosessen. Vi ser imidlertid at Fylkesmannens rolle i etterarbeidet etterspørres av kommunene. Dette utfordrer oss på rolleforståelse og kompetanse.

Forvaltningsoppgaver på barnehageområdet har også god resultatoppnåelse for 2008. Selve tilskuddsforvaltningen er gjennomført i henhold til mål nedfelt i lov og retningslinjer. Det ble tildelt nesten en mrd kroner i statlige tilskudd til barnehager i 2008. Det oppsummeres god intern kontroll, etter at rutiner og prosedyrer for tilskudds-forvaltningen på området ble utarbeidet i 2007.

2.3.2 Utdanning

Tilsyn, områdeovervåking, klagesaksbehandling.

Fylkesmannen har særlig fokus på rettssikkerheten for elevene gjennom tilsyn og klagebehandling, men også gjennom løpende arbeid med å ha en oversikt over status i sektoren, slik den gir seg uttrykk på ulike måter fra budsjett og lærerressurser til klagesaker.

Klagesakene ble, med noen få unntak pga behovet for innhenting av ytterligere opplysninger, behandlet innenfor maks saksbehandlingstid på 4 uker i 2008. Resultatoppnåelsen er omtrent den samme som i 2007.

Volum på tilsynsarbeidet er tilsvarende målene i virksomhetsplanen. Måloppnåelsen for tilsyn skole oppsummeres som god, både hva gjelder faglig kvalitet på tilsynet og volum på det. Selv om reaksjonene ute hos skoleeierne stort sett er positiv, kan vi registrere at de 18 Østfold-kommunene opplever et kontinuerlig press fra de statlige tilsyn. Vi ser behov for at skoleeierne får styrket både formalkompetansen på lov- og regelverk og selve kompetansen på systemutvikling før de kan komme videre med kvalitativt godt systemarbeid. Fylkesmannen vurderer for 2009 andre tiltak som kan supplere tilsynsaktiviteten og bidra til bedre rettssikkerhetsarbeid ute.

For fylkesmannen er det viktig at en har en god oversikt over hva som skjer i sektoren, og tilstandsrapporteringen på basis av ulike typer data tillegges stor vekt på utdanningsområdet. Arbeidet med den regionale årlige tilstandsrapporten og delrapporter i forbindelse med kommunebesøk, ses som en viktig del av kontroll- og overvåkingstiltakene fra regional stat overfor sektoren, og vil bli utviklet videre i 2009. De kommunale budsjettvedtakene for skole 2009 innebærer nedskjæringer som gjør at fylkesmannen må følge utviklingen videre.

Forvaltningsoppgaver

Tilskuddsordningene er forvaltet etter forutsetningene. Veiledning og informasjon er gitt både gjennom fellessamlinger og ved løpende henvendelser. Informasjon og veiledning knyttet til introduksjonsloven har i 2008 hatt om lag samme omfang som i 2007, men Fylkesmannen registrerer at kommunene nå behersker dette arbeidsfeltet bedre enn i 2007.

Omfattende oppgaver knyttet til eksamen har vært svært krevende i 2008, bla annet på grunn av problemer med PAS, men gjennom interne omprioritering og overtid ble oppgavene løst til rett tid og med bra kvalitet.

Kunnskapsløftet

Kommunenes og privatskolenes arbeid med gjennomføringen av Kunnskapsløftet er stort sett fullført i henhold til planene. Fylkesmannens tildeling av kompetansemidler er gjennomført etter forutsetningene, og det registreres planmessig systematisk arbeid hos de fleste skoleeierne. Utfordringene knyttet til læreplanen (især vurdering, men også lov- og regelverk mer generelt) er ennå store, og Fylkesmannen har i sin utadrettede virksomhet også i 2008 lagt vekt på å informere og veilede særskilt på dette området. Fylkesmannens medarbeidere har også dette året vært ute på en del skoler og informert. Dette arbeidet har vært vurdert høyt av skolene.

Vi har også valgt å møte alle kommuner, rektorer og hovedtillitsvalgte for å informere om sammenhengene i Kvalitetsmeldingen, statsbudsjett, lovendringer og andre styringsdokumenter.

Nasjonale handlingsplaner og satsinger – arbeidet integreres i Kunnskapsløftet

De høyest prioriterte handlingsplanene fra fylkesmannens side har i 2008 vært: Gi rom for lesing, Realfagsatsingen, IKT, Psykisk helse i skolen. Utgangspunktet for prioriteringene er en analyse av læringsresultater i Østfold-skolen. Ellers er arbeidet med de andre satsingene primært informasjonsoppgaver.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Kommuneplaner og regionale planer

Det er lagt ned mye arbeid i oppfølging av kommuneplanene med innsigelser (2 gjenstår fortsatt å slutføre), og oppfølging av kommunedelplaner og temaplaner som følger i etterkant av kommuneplanene. I fylket er det nå 7 kommuneplaner som ikke er rullert og 4 som er 4 år gamle eller mer. Mye ressurser har gått med til videreføring av fylkesplanarbeidet og regionale fylkesdelplaner for Mossregionen og for Nedre Glomma. Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse prosessene med fokus på våre politikkområder. Arbeidet som tidligere inngikk i delplaner og regionplaner, med jordvern, avgrensning av senterområder og tettstedutvikling er videreført i forslaget til fylkesplan, som er til sluttbehandling våren 09. Våre innspill til dette planarbeidet har vært viktige som ledd i formidling av spesielt jordvernpolitikken.

Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen har deltatt aktivt i styrings- og prosjektgruppa til arealstrategien og i prosjektgruppene for veilederen og handlingsplanen. Det er gitt til skriftlige innspill til drøftingsfasene av fylkesplanen og en endelig høringsuttalelse. Fylkesmannen har dokumentert jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Til tross for dette er resultatet etter Fylkesmannens mening slik at utkastet til fylkesplan med arealdel ikke ivaretar hensyn til jordvern og kulturlandskap på en tilfredsstillende måte.

Overfor de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram (3), har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog gjennom oppstartmøter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema. I større grad enn før fokuseres det på klima og beredskap i våre innspill.

Reguleringsplaner

Reguleringsplaner som berører forhold knyttet til strandsonen, støy, biologisk mangfold, friluftsliv, barn og unge og næringsutvikling/kjøpesentre, er gitt høy prioritet. Presset på strandsonen er fortsatt stort og utgjør den største andelen av dispensasjonssaker. Høyt trykk på byggevirksomheten det meste av året, gir utslag i et stort antall reguleringsplaner og dispensasjonssaker. Nye prosessregler for oversiktsplanene gjør at disse blir mer tidkrevende med både møtevirkosomhet, veiledning, innspill og høringsuttalelser. Vi antar at dette gir bedre kvalitetssikring av planene og bidrar til at nasjonale og regionale interesser blir bedre ivarettatt av kommunene. Statistikken viser en liten nedgang i antall planer, men en betydelig økning i brev og innspill, som bekrefter denne endringen.

Strandsonen, kystsonenettverk

Fylkesmannen har deltatt i et lokalt prosjekt i Råde kommune for å fjerne hindre i strandsonen og i det regionale Kystsonenettverket. Vi har også i 2008 hatt fokus på utviklingen i strandsonen, og ført en restriktiv linje når det gjelder dispensasjoner og videre nedbygging av strandsonen i Østfold. Antall saker har økt betydelig de to siste årene. I Hvaler har det vært et særlig fokus på arbeidet med opprettelse av nasjonalpark for Ytre Hvaler og registrering av biologisk mangfold i sjø. Kommuneplan og kommunedelplan for havner er under oppstart.

Samordnet areal- og transportplanlegging - jordvern

Fylkesmannen har gjennom oppfølgingen av kjøpesenterbestemmelsen deltatt i diskusjonen omkring etablering og utvidelse av kjøpesentre i nedre Glomma-regionen. Det er fremmet /varslet innsigelser til planer som ikke har vært i samsvar med bestemmelsen. Fylkesmannen har et fast samarbeid med fylkeskommunen og statens vegvesen bl.a ved felles planmøter. Dette har gitt stor grad av enighet om felles holdninger i ATP- spørsmål, og bidratt til at omforming og foretting i større grad er satt på dagsorden. Det har vært et nært internt samarbeid mellom miljø- og landbruksavdelingen i saker som omhandler dyrket mark.

Fylkesmannen mener at det er viktig å se helhetlig på arealdisponeringene innad i og på tvers av fylkets regioner for å få til en mest mulig hensiktsmessig og effektiv bruk av arealene. Dette gjelder særlig plasseringen og utnyttelsen av nye næringsområder. Areal effektivitet i både nye og eksisterende byggeområder er avgjørende for å bevare blant annet Østfolds verdifulle jordressurser og kulturlandskap. Det er store utfordringer knyttet til å formidle et forsterket jordvern og krav om effektiv arealutnyttelse ved blant annet foretting og omforming til kommunene. Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk er knyttet til disse utfordringene.

Samfunnsikkerhet trekkes inn i arealplanleggingen

Det søkes i størst mulig grad å formidle forventninger, krav og innspill i forkant på oppstartmøter til kommuneplanene. Fylkesmannen har fulgt utviklingen innen området. Sarpsborg og Fredrikstad deltar i prosjektet Framtidens byer, hvor temaet klimatilpasning er ett av 4 delprosjekter.

Fylkesmannen har også slutført arbeidet med fylkes-ros i 2008. Østfold har flere betydelige vassdrag med flomfare, og flere områder med kvikkleire. Det er store samferdselsårer i fylket med E18 og E6, betydelig sjøverts trafikk og større industribedrifter i byområder. Etableringen av Rygge sivile lufthavn vil også påvirke risikobildet.

Planlag - veileder for samhandling i arealforvaltning

Fylkesmannen har etablert et faglag som arbeider med plansaker. Det er gjennomført møter hvor medarbeidere fra embedets fagområder innen jus, plan, landbruk, helse, beredskap, økonomi og GIS deltar. Planlaget sørger for samordning av de nasjonale politikkspørsmålene i arbeidet rettet mot kommunene og fylkeskommunen. Arbeidet med en veileder for samhandling i arealforvaltningen tilpasset Østfold-forhold er avsluttet. Veilederen er nå fordelt til kommunene og skal legges til grunn i planprosessene.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Biologisk mangfold

Fylkesmannen har videreført arbeidet med biologisk mangfold i 2008 der handlingsplaner for trua arter, verneplaner etter naturvernloven, naturtypekartlegging, hensyn i plansaker og bekjemping av fremmed arter er stikkord.

Landbruksbasert næringsutvikling

Grunnlaget for Fylkesmannens arbeid med næringsutvikling og bruk av BU-midler i 2008 har som før vært Strategisk plan for bygdeutvikling i Østfold 2005-2008 og Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2008. Handlingsplanen bygger igjen på den nasjonale planen "Ta landet i bruk", Landbruks- og matdepartementets strategi for næringsutvikling 2007-2009.

Ved utarbeiding av planer og prosjekter har det vært et godt samarbeid mellom Fylkesmannen og det øvrige partnerskapet i fylket:

Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, næringsorganisasjoner og andre aktuelle etater. Dette gjelder spesielt ny handlingsplan for landbruksbasert næringsutvikling i 2009, Regional matkultur, revidering av regional utviklingsplan (RUP) og ny fylkesplan. Etter vår vurdering fungerer dette samarbeidet etter de forutsetningene som er lagt til grunn fra sentralt hold.

De viktigste satsingsområdene for landbruksbasert næringsutvikling i Østfold er:

- Mat og foredling

- Landbruksrelatert reiseliv
- Økologisk landbruk
- Skog og trebasert næring
- Bioenergi
- Inn på tunet

jf bl.a. kapittel 3, resultatområde 21.3 Bygde- og næringsutvikling.

Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2015. Dette er ambisiøst og understrekes i ny handlingsplan for økologisk landbruk 2006-2010, i tiltaksplanen for året og i Fylkesmannens utøvende virksomhet. Innenfor husdyrproduksjonene ligger Østfold rimelig godt an med tanke på andel økologisk produksjon, spesielt innenfor egg og melk. Hovedutfordringen for Østfold er at vi har mange produsenter som driver med ensidig kornproduksjon.

Bioenergi

Bioenergi er et viktig satsingsområde for regjeringen både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. I desember 2006 ble det igangsatt et 2-årig bioenergi prosjekt i fylkene Østfold og Akershus. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmennene, Fylkeskommunene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Framdriftsplanen er endret på grunn av sykdom og prosjektet vil fortsette ut i 2009.

I samarbeid med Innovasjon Norge og Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) er det opprettet et etterutdanningskurs i Fornybar energi ved Senter for etterutdanning og videreutdanning (SEVU). Det er arrangert bioenergidager i Hobøl, Spydeberg og Askim med nærmere 150 deltagere på det meste.

Skogressurser

Anslagsvis kan en hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden (netto balansekvantum). I 2008 var avvirkingen relativt høy med 0,51 mill kubikkmeter omsatt for salg. Virke til hjemmeforbruk av materialer og ved utgjør i tillegg 25 % av salget til industrielle formål. Dette viser at Østfold har et relativt lavt unyttet potensial på avvirkingssiden.

Hovedutfordringen er ungskogpleie og foryngelse

Mesteparten av virkemidlene (Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK) brukes til ungskogpleie og ca 2,6 mill kroner er gitt i tilskudd til skogkultur. Det er utført ungskogpleie på 23.966 dekar i 2008 og dette er det største arealet siden 1994. For å kunne opprettholde en høy volum- og kvalitetsproduksjon i framtiden er ungskogpleie det viktigste enkelttiltaket. Beregnet årlig behov for ungskogpleie er ca 27.000 dekar. Gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar. For å kompensere for etterslepet, bør det utføres ungskogpleie på over 30.000 dekar pr år en periode framover.

Foryngelse er den nest viktigste utfordringen innen skogkulturarbeidet. Men den årlige resultatkontrollen på foryngelsessiden har hatt en uheldig tendens de senere år. Det er for mange felter som ikke er foryngnet etter 3 år og dette er spesielt uheldig på de gode bonitetene. Antallet utsatte granplanter var drøyt 0,9 mill. i 2008. Behovet er minst 1,5 mill. planter årlig.

Dyrehelsepersonell

Fra 2008 er det kommunene, og ikke lenger staten som har ansvaret for klinisk veterinærvesen. SLF overfører tilskuddsmidlene til fylkesmennene som utbetaler til kommunene. Tilskuddet til veterinærvesen fordeles etter avtale mellom Kommunenes Sentralforbund (KS) og Den norske veterinærforening (DNV). Administrasjonstilskuddet fordeles 3 kommuner som har det administrative ansvaret for de 4 områdene som Østfold er inndelt i: Østfold sør, vest, nord og sør. Rapport for 2008 kommer i 1. kvartal 2009.

Kontroll av tilskuddsforvaltningen

Fylkesmannen har deltatt på en landssamling om kontroll og kontrollmetodikk og utarbeidet kontrollplan for tilskuddsforvaltningen på landbruksområdet. Det er ført kontroll med forvaltningen av produksjonstilskudd til jordbruket i 4 kommuner. Fylkesmannen og Mattilsynet har gjennomført kontroller for å få en oversikt over antall gris i anleggene som har knytning til MEI AS.

Kontroll av utbetalinger til 21 søkere som mottar tidligpensjon i jordbruket har medført 10 krav om tilbakebetaling av deler av mottatt TPO for 2005 og 2006.

Rovvilt

To representanter fra Fylkesmannen, hhv. fra landbruksavdelingen og miljøvern avdelingen møter i rovviltnemnda. Midler til konfliktforebyggende tiltak samordnes med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukslandskapet (SMIL). RMP-tilskudd til holmebeiting virker også konfliktdependende ved at beitedyr flyttes ut på holmer uten rovdyr. Ved tildeling av melkekvoter prioriteres bønder som er innenfor forvaltningsområdet for ulv siden konfliktnivået er mye lavere for storfe enn for småfe.

Verneplanarbeidet

Gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er særlig viktige oppgaver for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold. Likeledes har marin verneplan, utvidet skogvern, arbeid for bevaring av villaks, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, vært særlig viktige oppgaver i 2008. Verneplanarbeidet krever mye ressurser.

Fylkesmannen oversendte sin tilråding av forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark til Direktoratet for naturforvaltning i mai 2008 med noen mindre justeringer i forhold til høringsdokumentet. Det ble bl.a foretatt endringer i avgrensningene av soner med restriksjoner i reketrålfisket slik at det er enighet med Fiskeridirektoratet region Sør og Norges Fiskerlag om tilrådingen. Arbeidet med forvaltningsplanen er startet opp. Fylkesmannen har valgt en bred organisering av dette arbeidet med et rådgivende utvalg og flere temagrupper for å trekke inn flest mulig av brukerinteressene. Arbeidet med marin verneplan avventer sentrale avklaringer.

Helhetlig vannforvaltning – Vanddirektivet

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har vært ressurskrevende også i 2008. Rollen som Vannregionmyndighet for region 1 – Glomma/indre Oslofjord er krevende og preges av stor grad av nybrottsarbeid. Framdriftsplanen er fulgt slik at de viktigste elementene i arbeidet er på plass. Det er arrangert møter i vannregionutvalg med arbeidsutvalg og referansegruppe. Arbeidet i de 8 vannområdene i første planfase er også fulgt opp og innsatsen koordinert. I 2008 har hovedfokus vært på utarbeidelse av lokale tiltaksanalyser og regional forvaltningsplan med tiltaksprogram.

Det er fortsatt stort fokus på krepsepest i Glomma- og Haldenvassdraget og påvist signalkreps i Haldenvassdraget og Store Le. Det er gjennomført bekjemping av fremmede arter i flere verneområder. Arbeidet med handlingsplan for honningblomst ble igangsatt. Det ble gitt innspill til flere andre handlingsplaner.

Miljøarbeid og forurensing

Hovedelementer i vårt arbeid med forurensingsrelaterte spørsmål:

- Miljøplaner – opplæring og veiledning
- SMIL – oppfølging av kommunenes tiltaksstrategier
- RMP – strategier, tilskuddsordninger, forskrifter
- Planarbeid – innspill til kommunedelplaner og andre planer
- Vanndirektivet – deltar aktivt i en rekke fora i de ulike vannområdene i fylket.

Vassdragene i Østfold er sårbare. For å bedre vannkvaliteten i Haldenvassdraget og Morsavassdraget kom man til at det er viktig med miljøtiltak som endret jordarbeiding på de mest erosjonsutsatte arealene. For å sikre oppslutning om å gjennomføre tiltak er det nødvendig med både forskrift og tilskudd.

Klima

Som et ledd i oppfølgingen av sektorvise klimahandlingsplaner jf St.meld. nr. 34 (2006-2007), har Fylkesmannen deltatt aktivt i etableringen av 2 kommunale nettverk for klimaplanlegging som dekker 17 av 18 kommuner i Østfold. Selv om fylkesmannen ikke er direkte involvert i prosessene i nettverkene, fungerer disse som en god arena for å formidle statlig politikk. Ved rullering av regionalt miljøprogram i landbruket har Fylkesmannen også vektlagt klimavirkninger av de foreslåtte ordningene i programmet.

Avløp

Utslipp fra avløp er en vesentlig forurensingskilde til vassdragene i Østfold. I løpet av 2008 er kommunene i Haldenvassdraget kommet godt i gang med krav om fornyelse av avløp i spredt bebyggelse. Innen større kommunale avløpsanlegg er Fylkesmannen i Østfold i sluttfasen av en prosess for å oppdatere kommunenes utslippstillatelser. Det er avdekket betydelig vedlikeholdsetterslep i kommunenes avløpsnett, både i forhold til tidligere vedtatte vedlikeholds- og saneringsplaner og forventet levetid på installasjoner. Fylkesmannen har lagt vekt på samarbeid med de respektive kommunene om de nye tillatelsene.

Avfall

I Østfold er nå 4 forbrenningsanlegg for ordinært avfall i drift. Et 5. anlegg er under oppbygging i Sarpsborg og vil bli satt i drift i 2010. Da vil anleggene i Østfold få kapasitet til å forbrenne 300 000 tonn ordinært avfall i året. Det er også 5 anlegg for deponering av avfall med god kapasitet. Tilgjengelig deponivolum er dekket for mange 10-år framover. I tillegg finnes 6 sorteringsanlegg for blandet avfall og et for blandet uorganisk avfall. Disse sorterer om lag 100 000 tonn næringsavfall i året.

Tilsyn

Fylkesmannen har deltatt i landsomfattende tilsynsaksjoner som forutsatt og hatt særlig fokus på helse- og miljøfarlige kjemikalier og farlig avfall.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen har i 2008 gjennomført en omfattende prosess for å utvikle ny FylkesROS for Østfold. Fylkesberedskapsrådet og flere andre aktører ble involvert i arbeidet. Dette følges opp i 2009 og er med å gi et viktig grunnlag for samordningsarbeidet knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap.

Fylkesmannen har de senere år lagt stor vekt på arbeidet knyttet til flomsikring og flomberedskap. Dette gjelder Vansjø-Hobølvassdraget og Glomma. Fylkesmannen har gjennomført flere øvelser for å sette fokus på konsekvensene av flom i vassdragene. Faglige vurderinger og erfaringer er drøftet i større møter og konferanse i nært samspill med berørte kommuner og NVE. De berørte kommuner har satt i gang en prosess for å utrede foreslåtte sikringstiltak. Når det gjelder Glomma er framdriften i flomsikringsarbeidet i området Moum – Vesten (Fredrikstad kommune) i rute i henhold til prosjektplanen.

På grunn av langvarig varme og tørt vær opplevde også Østlandsområdet overhengende skogbrannfare. Sammen med politidistriktene og kommunale brannvesen ble forebyggende tiltak iverksatt. Dette gjaldt blant annet restriksjoner på bruk av skogsmaskiner. Skogbrannen i kommunene Fredrikstad og Råde var betydelig men ble håndtert godt, ikke minst takket være godt samarbeid mellom involverte aktører. Fylkesmannen har fulgt opp dette arbeidet med blant annet en særskilt skogbrannøvelse for Aremark og Marker kommuner. Det er også et viktig tema i pågående Interreg-prosjekt. Det er også planlagt et skogbrannprosjekt i regi av Rakkestad kommune og med bistand fra blant annet Fylkesmannen i Østfold. Hensikten med dette er å styrke og videreutvikle skogbrannberedskapen i Østfold.

Fylkesmannen har gitt høy prioritet til kommunerettede aktiviteter. Alle kommunene som kan berøres av Moss lufthavn Rygge er øvet i strategisk krisehåndtering. Øvelsen var et samarbeid mellom regionale og lokale myndigheter. Fylkesmannen har også etablert samarbeid med Østfold fylkeskommune for å utvikle beredskapsplaner for videregående skoler.

Fylkesmannen er aktiv bidragsyter i arbeidet med klimatilpassing og hvordan dette håndteres i samfunnsplanleggingen regionalt og lokalt. Vi er med i etablerte klimanettverk i kommunene.

Fylkesmannens ledergruppe og nøkkelpersonell har drøftet ulike typer hendelser og scenarier og embetets beredskapsordninger i forhold til dette. Dette følges opp i 2009 i egen øvelse for embetet i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Som Norsk Designforums høyeste beskytter besøkte Kronprinsesse Mette Marit Eker Design i Torsnes, Projectiondesign på Øra og Hydrolift i Fredrikstad 28.4.2008.

H. M. Kong Harald besøkte Barnas Stasjon i Fredrikstad 9.10.2008 som drives av drives av Blå Kors. Anledningen for besøket var tv-aksjonen, og H. M. Kongen var tv-aksjonens høyeste beskytter.

H. M. Kongen foretok den offisielle åpningen av E6 fra Svingenskogen i Halden til Åsgård i Råde. Åpningsseremonien ble arrangert ved søndre tunnelmunning på sydgående løp i Eidet tunnel i Sarpsborg 24.11.2008.

Fylkesmannen bistod hhv Bård Eker, Blå Kors og Statens Vegvesen med arrangementene i samarbeid med politiet i Østfold. Fylkesmannen var ansvarlig for presseopplegget ved besøkene.

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Fylkesmannen mottok 20 søknader om H.M. Kongens fortjenstmedalje i 2008. Fem søknader ble avslått. Det ble overrakt 3 fortjenstmedaljer i gull og 11 fortjenstmedaljer i sølv.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 00.1 og 00.2	11	0	11	0
Sum:	11	0	11	0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

- Fylkesvise verneplaner
- Utvidet skogvern
- Nasjonalparker og større verneområder
- Marin verneplan
- Forvaltning og naturoppsyn i verna områder
- Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold
- Ivaretagelse av viktige arealer for biologisk mangfold

Gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er særlig viktige oppgaver for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold. Likeledes har marin verneplan, utvidet skogvern, arbeid for bevaring av villaks, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, vært særlig viktige oppgaver i 2008. Verneplanarbeidet krever mye ressurser.

Arbeidet med Oslofjord-verneplanen omfatter 46 områder, inkl. 9 revisjoner og 9 utvidelser, i 7 kommuner. Planen var på høring i 2005, ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning i juni 2006 og ligger pr. 2008 i Miljøverndept. for sluttbehandling (kgl. res.). Sjøfuglplanen (20 nye områder, 6 revisjoner) var på høring og ble oversendt DN i 2005, og er i Miljøverndept. for sluttbehandling (kgl. res.).

Verneforslaget for Værne Kloster landskapsvernområde ble i 2008 oversendt fra DN til Fylkesmannen etter faglig gjennomgang. Fylkesmannen arbeider med justeringer av verneforslaget med tanke på høring første halvår 2009.

Flere områder er under vurdering for frivillig vern av barskog. Ett område ble vedtatt i 2008. Fylkesmannen oversendte sin tilråding av forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark til Direktoratet for naturforvaltning i mai 2008 med noen mindre justeringer i forhold til høringsdokumentet. Det ble bl.a. foretatt endringer i avgrensningene av soner med restriksjoner i reketrålfisket slik at det er enighet med Fiskeridirektoratet region Sør og Norges Fiskerlag om tilrådingen. Arbeidet med forvaltningsplanen er startet opp. Fylkesmannen har valgt en bred organisering av dette arbeidet for å trekke inn flest mulig av brukerinteressene med et rådgivende utvalg og flere temagrupper.

Arbeidet med marin naturtypekartlegging pågår, ledet av en nasjonal gruppe. Fylkesmannen har organisert en lokal gruppe bestående av kystkommunene for å få til kartlegging av C-områder med lokal betydning. Kommunene har sendt felles søknad til fylkesmannen om skjønnsmidler/utviklingsmidler og til fylkeskommunen om finansiering.

Fylkesmannen har løpende samarbeid med SNO om forvaltnings- og oppsynsarbeidet i verneområdene. Samarbeidet med SNO regionalt har fungert bra, men det er et klart behov for økt oppsyn og informasjonsarbeid når nye verneområder blir vedtatt (Oslofjord-verneplanen, nasjonalparken og sjøfuglreservater).

Basiskartleggingen av biologisk mangfold kom tidlig i gang i Østfold. 7 kommuner er ferdig registrert og godkjent av DN i Naturbasen. Mye grunnlagsmateriale foreligger, men det gjenstår arbeid med å kvalitetssikre informasjon og digitalisere områder i de ferdigregistrerte kommunene. Det vil kreve omfattende ressurser å få ferdigstilt og kvalitetssikret informasjonen i de 11 gjenværende kommunene. Arbeidet med kartlegging av marine naturtyper pågår i samarbeid med nasjonal prosjektgruppe og kystkommunene.

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold i ferskvann og kystvann er samordnet med karakteriserings- og overvåkingsoppgavene som følger av vanddirektivet. Fylkesmannen har bidratt aktivt med utarbeidelse av vannområdevisse overvåkingsplaner og gjennomføringen av disse.

Oppfølgingen av EUs vanddirektiv har pågått kontinuerlig. Fylkesmannen har hatt rollen som vannregionmyndighet og har i tillegg deltatt i utvikling av IKT-verktøy, veiledere etc. i samarbeid med direktoratene.

Kulturlandskapsarbeidet skjer i nært samarbeid mellom miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. De utvalgte nasjonale landskapene har vært prioritert, herunder forvaltningsplan for Bøensetra i Aremark.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

I Ulvereviret Halden-Dalsland var det yngling og det har vært økende antall observasjoner av ulv i bymarkaområder nær Halden og flere hendelser med hunder. Konflikt mellom ulv og jegerens interesser er økende, antall henvendelser om dette øker. I andre områder med fast forekomst av enkeltulver er konfliktene uendret. Vintersituasjonen og mange synsobservasjoner av gaupe gjør at det er økende sprik mellom folks oppfatning av gaupebestanden og bestandsanslagene basert på dokumenterte familiegrupper. Gjennom tilskudd til forebyggende tiltak ble det satt opp 18 km nye roviltgjerdar.

Fylkesmannen er involvert i nasjonale planer på elveperlemusling, stor salamander (feltarbeid gjennomført), åkerrikse (innspill til FM-Rogaland) og rød skogfrue (skjøtsel gjennomført). Det foreligger planer/oversikter for Østfold på karplanter (høyerestående planter), sommerfugler, biller, fugl og landpattedyr. Flere mindre områder skjøttes. Ut fra norsk liste over fremmede, innførte og uønskete arter i Norge 2007, er en del arter i Østfold vurdert spesielt. Handlingsplan for honningblomst ble startet opp i 2008. Det ble også arbeidet med klippeblåvingen.

I Østfold er det bestander av laks i Glomma/Aagaardselva, Tista og Enningdalselva. Laksebestanden i Tista (Halden) er reetablert og gyting er påvist. Enningdalselva er vårt nasjonale laksevassdrag. Her foretas det tetthetsberegninger av laksunger hvert år og fangststatistikken følges nøye. Det tas skjellprøver av all laks som fanges. Vi har felles fiskeregler mellom Norge og Sverige (Iddefjord-konvensjonen). Reforhandling av konvensjonen har pågått siden 2003 og antas vil bli sluttført i 2009. Laksebestanden i Glomma har et stort innslag av rømt oppdrettslaks. Fylkesmannen ga tillatelse til utvidet fiske etter oppdrettslaks også høsten 2008. Fisket etter rømt oppdrettslaks vil bli videreført.

I 2008 ble det spredd 860 tonn kalk i til sammen 239 lokaliteter i Østfold. De totale kostnadene ble på ca. 1,6 mill. kroner. I tillegg er det utført vannanalyser og biologisk oppfølging i de kalkede lokalitetene for ca. 0,25 mill. Fylkesmannen samarbeider i tillegg med NINA i et større prosjekt for å se på effektene av kalkingen i nedbørsfeltet til Enningdalselva. Innlegging av data i VannInfo basen er ajourført i 2008, og oppdatering skjer kontinuerlig.

Til tross for en klar prioritering av innsatsområder er det vanskelig å styre ressursbruken på løpende oppgaver som tilskuddsforvaltning, forvaltning av verneområder og henvendelser fra publikum. Resultatet blir noe mindre ressurser enn planlagt til høyt prioriterte områder.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Forekomstene av villsvin i Halden og Aremark kommuner øker.

Det er fortsatt krepsepest i Glomma- og Haldenvassdraget. Signalkrepser er påvist i Haldenvassdraget og Store Le. Fylkesmannen vil fortsette informasjonsarbeidet for å forebygge videre spredning av krepsepest og signalkrepser.

Det er gjennomført bekjemping av fremmede arter i flere verneområder.

01.4 Friluftsliv

Friluftsliv er et område der fylkesmannen med bakgrunn i ressursituasjonen har valgt å holde en lav profil. Kjerneoppgavene er blitt fulgt opp også i 2008. Dette gjelder først og fremst arbeidet med søknadsbehandling og fordeling av statlige tilskuddsmidler, sikring av friluftsområder og i mer begrenset grad forvaltningen av de statlige friluftsområdene. Vi prioriterer arbeidet med kystledene og allemannsretten, og har bl.a. utredet mulighetene for å innlemme Gullholmen i kystledene. Det er løpende kontakt med Oslofjordens friluftsråd og Skjærgårdstjenesten. Oslofjordens friluftsråd har påtatt seg oppdraget med å utarbeide forvaltningsplaner for statlige friluftsområder. Det er etablert fylkeskontakt for Forum for friluftsliv i skolen. Videreføringen av det digitale turkartet for Østfold er en viktig oppgave når det gjelder motivering, tilrettelegging og ivaretagelse av allemannsretten. For øvrig blir friluftslivinteressene ivaretatt i arealplaner etter plan- og bygningsloven.

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

02.3 Kulturmiljø

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har vært ressurskrevende også i 2008. Rollen som Vannregionmyndighet for region 1 – Glomma/indre Oslofjord er krevende og preges av stor grad av nybrottsarbeid. Framdriftsplanen er fulgt slik at de viktigste elementene i arbeidet er på plass. Det er arrangert møter i vannregionutvalg med arbeidsutvalg og referansegruppe. Arbeidet i de 8 vannområdene i første planfase er også fulgt opp og innsatsen koordinert. I 2008 har hovedfokus vært på utarbeidelse av lokale tiltaksanalyser, og regional forvaltningsplan med tiltaksprogram.

Rollen som pådriver og koordinator har blitt vanskeliggjort ved at tilgjengelig veiledningsmaterieell har vært mangelfullt. Vannforvaltningsforskriften er detaljert på hva en forvaltningsplan med tiltaksprogram skal inneholde, men innsamling av materiale og utforming av presentasjoner i dokumentene har vært ressurskrevende.

Ikke minst takket være intens og god jobbing på vannområdenivå og bistand fra andre fylkesmenn i regionen greide vi å få på plass et utkast til forvaltningsplan, ferdig godkjent av Vannregionutvalget, innen fristen ved utløpet av året. Planen er nå på den obligatoriske 6 måneders høring forskriften beskriver.

Fylkesmannen i Østfold har tatt initiativ til et tett samarbeid med de aktuelle fylkeskommunene i regionen for å tilrettelegge for behandling og vedtak av plandokumentene høsten 2009.

Arbeidet med fullkarakterisering og nye vurderinger av vannforekomstenes tilstand pågår fortløpende etter hvert som ny kunnskap innhentes. VannNett brukes flittig og holdes til enhver tid oppdatert. Vannmiljø vil bli tatt i bruk når det foreligger. Forberedelse for oppstart av arbeidet i fase 2 vannområdene har begynt og vil ha stort fokus i 2009.

Fylkesmannen i Østfold har også deltatt aktivt i sentrale myndigheters arbeid med vannforvaltningsforskriften. Arbeidet har omfattet utvikling av IKT-verktøy, kommunikasjonsstrategi og ulike veiledere. Det følger også mye informasjon, foredrag og representasjonsoppgaver med fagfeltet. Fylkesmannen i Østfold har også deltatt i internasjonale fora i forbindelse med rollen som vannregionmyndigheten (VRM).

Arbeidet som VRM gjør, har til en viss grad gått på bekostning av det lokale arbeidet i Østfold. Vi har tre vannområder hvor forvaltningsplanarbeidet er startet opp. I Morsa og Haldenvassdraget deltar flere kommuner og vi bistår i arbeidet. I Enningdalsvassdraget som er grensekryssende, kreves det et tett samarbeid med svenske myndigheter. Her må fylkesmannen involvere seg i større grad og støtte Halden kommune som eneste norske kommune av betydning i vannområdet. Arbeidet med å fullføre overvåkingsplaner er ferdig med unntak av Enningdalsvassdraget.

Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann, og resultatene av dette legges inn i Sesam og publiseres på Miljøstatus og Aquamonitor. Vår faglige vurdering er at omfanget av overvåkingen burde vært større. Dette kommer også til uttrykk gjennom arbeidet med overvåkingsplaner for vannområdene i første planperiode. Bakgrunnen for manglende overvåking er begrensede ressurser til formålet som følge av beskjedne/reduerte statlige tilskudd og vanskeligheter med å få forurenserne til å bidra til finansieringen. Det er et spesielt problem at det mangler virkemidler for å få landbruket, som gir det dominerende bidraget til overgjødslingen, til å bidra økonomisk til overvåkingen og tiltaksrettede undersøkelser. Vi savner også en nærmere formell tilknytning til overvåkingen av fylkets sjøområder.

03.2 Overgjødsling og nedslamming

Fylkesmannen er myndighet for 19 avløpsanlegg hvor det inngår 10 renseanlegg. Renseanleggene rapporterer gjennomsnittlig 89 – 98 % fosforfjerning og er godt forberedt på det innskjerpede fosforfjerningskravet som trer i kraft 1. januar 2009.

Under "kontrollaksjon avløp 2008", ble det gjennomført 2 systemrevisjoner og 2 inspeksjoner som til sammen dekket 4 kommuner, 1 kommunalt foretak og 1 interkommunalt foretak. Kontrollene viste store variasjoner mht internkontroll, driftsoppfølging og kompetanse. Alle de undersøkte anleggene hadde imidlertid tilfredsstillende oversikt over overløp og utslippsmengder via overløp. 3 av de kontrollerte kommunene hadde ubesatte stillinger i tilknytning til avløpsanlegget fordi det mangler kompetente søkere til stillingene.

Alle avløpsanleggene er i en prosess for å få nye utslippstillatelser i tråd med forurensningsforskriften kapittel 14. Per 1. januar gjenstår det 4 tillatelser, hvorav 2 anlegg ikke har fremskaffet tilstrekkelig saksdokumentasjon ennå. For de anleggene som ikke allerede overholder krav til sekundærrensing, blir frist for dette satt i de nye tillatelsene. Fristen settes ut fra når det er forventet at kriteriet om vesentlig endring inntreffer. Utarbeidelsen av nye tillatelser og fristfastsettelse blir drøftet med kommunene som eier avløpsanleggene.

Innen kommunalt avløp er det innlekking/utlekking og overløpsutslipp som er den største utfordringen for Østfold kommunene. Gjennom de nye utslippstillatelsene settes frister for sanering av overløp for å forplikte kommunene til å følge opp planlagte tiltak.

Miljøgiftinnholdet i avløps slam er jevnt lavt i Østfold. Data for miljøgifter i avløpsvann har foreløpig ikke gitt Fylkesmannen grunnlag til å følge dette opp nærmere. Fylkesmannen vil følge med på utviklingen etter hvert som datagrunnlaget blir større.

Spredt avløp er en av de største kildene til eutrofiering i Østfold-vassdragene. Flertallet av kommunene har fastsatt lokale forskrifter om spredt

avløp og det er etablert godt samarbeid mellom kommunene ifm arbeidet med vannforvaltningsforskriften. Mange kommuner har flere tusen spredte avløpsanlegg. Saksbehandling ved opprydning i spredt avløp binder derfor opp administrative ressurser i kommunene, som i små kommuner også går på bekostning av oppfølgingen av kommunale avløpsanlegg, da det har vært vanskelig å rekruttere kompetent personell i flere kommuner.

Fagrapporter de siste årene viser at ordningen med serviceavtaler ikke alene er tilstrekkelig til å sikre at minirensanlegg blir vedlikeholdt og fungerer som de skal. Et gjennomførbart tilsyn med minirensanleggene er et av de temaene som mange kommuner arbeider med.

03.3 Oljeforurensning

I forbindelse med et tankbilvelt oppsto lekkasjer av 5,5 m³ diesel og forurensning av myr og grunnvann. Fylkesmannen har fulgt opp saken og forurensningsfaren. Fylkesmannen har deltatt på alle møter som er avholdt i IUA Østfold.

03.4 Miljøgifter

Fylkesmannen har gitt pålegg om supplerende sediment- og grunnundersøkelser samt risikovurdering ved 6 verftslokalteter. Per dato ser vi at vi kommer til å få 3 rapporter i akseptabel fremtid. Videre er ett pålegg utsatt, da det samtidig ble igangsatt et større samarbeidsprosjekt om sedimentkartlegging i Mossesundet i regi av kommunen, industri, båthavner og vannområdeutvalget, som den berørte grunneier også deltar i. For de 2 siste sakene er det vanskelig å få formidlet hva påleggene betyr i praksis og hvem pålegget retter seg mot. Vi har ikke hatt kapasitet til å følge opp disse 2 sakene i 2008.

Risiko for spredning av miljøgifter blir vektlagt ved behandling av søknader om mudring og dumping av sedimenter.

03.5 Avfall og gjenvinning

Fylkesmannen har i 2008 gjennomført saksbehandling av 3 søknader om tillatelse for sorteringsanlegg for avfall. I tillegg er det gjort mindre endringer i noen eksisterende tillatelser. Eksisterende tillatelse for et forbrenningsanlegg er ajourført med nye eier. Status for avfallsforbrenningsanlegg, komposteringsanlegg og deponier er rapportert i forbindelse med orelopig årsrapport. 3 av 5 deponier for ordinært avfall har fått ny tillatelse til fortsatt drift etter 16. juli 2009.

Fylkesmannen har mottatt avfallsplan for Hvaler havneområde, men har ikke ført kontroll med havner angående "no special fee".

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

Det er etablert 2 nettverk for utarbeidelse av kommunale klimaplaner i Østfold. 17 av i alt 18 kommuner i fylket er med i et av disse nettverkene som drives i regi av Fylkeskommunen og KS. Fylkesmannen deltar på nettverkssamlingene for å bidra til at de kommunale klimahandlingsplanene følger opp føringene i statlig politikk, jf. St.meld. 34 (2006-2007) samt formidle informasjon om klimatiltak og miljødata, herunder tiltaksanalysen TA 2121 og SFTs hjemmeside om lokalt klimaarbeid. Vi arbeider også for at kommunene innarbeider endrede klimaforutsetninger i sine risiko- og sårbarhetsanalyser, og oppdaterer beredskapen tilsvarende, samt at vi formidler sentrale føringer om klimatiltak i landbrukssektoren. I dette arbeidet deltar Fylkesmannen med ansatte både fra miljøvernavdelingen, landbruksavdelingen samt samordnings- og beredskapsstaben. Rask fremdrift i klimaplanleggingen er ikke et mål, da det blir ansett som avgjørende å oppnå gode forankringer underveis i planleggingsarbeidet. Fylkesmannen deltar ikke i selve nettverksprosessene.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Fylkesmannen har i løpet av 2008 bygget opp nødvendig kompetanse på støy gjennom egne kurs og deltakelse på SFTs planstøykurs. Østfold er sterkt støybelastet og de fleste henvendelser fra publikum gjelder støyende forhold. Fylkesmannen har under konsesjonsbehandling flere krevende saker innen pukkverk og havnevirksomhet. Ved gjennomføringen av de store veiprojektene i fylket har Fylkesmannen løpende kontakt med veimyndigheter og planmyndigheter. Fylkesmannen har fulgt opp kartleggingsresultatene fra arbeidet med oppfølgingen av kap 7 i forurensningsforskriften.

Fylkesmannen veileder kommuner i arbeid med støy i plansaker og legger til grunn T-1442. I 2009 vil Fylkesmannen gjennomføre en regional støykonferanse med aktører fra lokale planmyndigheter og de mest aktuelle støyaktørene. Støy i plansaker blir behandlet fortløpende i tråd med Fylkesmannens prioritering jf. resultatområde 06.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljøsamarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljøsamarbeid og UNEP

Fylkesmannen har i samarbeid med Lensstyrelsen i Vestre Gøtlands len utarbeidet søknad om interregmidler for å videreføre samarbeidet mellom Kosterhavets nationalpark og Ytre Hvaler nasjonalpark. Søknaden ble innvilget i desember 2008. Prosjektet har en økonomisk ramme på ca. 28 millioner kroner, hvorav ca. 12 millioner kroner er den norske andelen. Dette arbeidet krevde en betydelig innsats fra Fylkesmannen i 2008. En annen interregnsøknad knyttet til Enningdalselvens nedbørsfelt ble også innvilget i desember 2008. Prosjekteiere her er svenske lensstyrelsen og NINA.

05.2 Geografisk rettet miljøsamarbeid, herunder miljøbistand

05.3 Miljøsamarbeid i nord- og polarområdene

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Reguleringsplaner

Statistikken nedenfor viser fortsatt et høyt og økende trykk på byggevirksomheten som gir utslag i et stort antall reguleringsplaner og dispensasjonssaker. I tillegg fører de nye prosessreglene for oversiktsplanene (planprogram/KU mv) til at disse blir mer tidkrevende i forhold til møter, veiledning, innspill og høringsuttalelser. Planprogram og konsekvensutredninger knyttet til plan, gir imidlertid en bedre oversikt i forbindelse med å kvalitetssikre planene i forhold til nasjonale og regional interesser og gi innspill på et tidlig stadium. Statistikken viser en liten nedgang i antall planer, men en betydelig økning i brev og innspill, som bekrefter denne endringen.

Strandsonen, kystsonenettverk

Vi har også i 2008 hatt fokus på utviklingen i strandsonen, og ført en restriktiv linje når det gjelder dispensasjoner og videre nedbygging av strandsonen i Østfold. Det er et stort antall saker og antallet har økt betydelig de to siste årene. Fokus på at praksis skal innskjerpes i ny lov synes å medvirke til dette. På Hvaler er det fokus på opprettelsen av nasjonalparken og på forberedelser til ny rullering av kommuneplanen og kommunedelplan for havner.

Samordnet areal- og transportplanlegging - jordvern

Fylkesmannen har gjennom oppfølgingen av kjøpesenterbestemmelsen deltatt i diskusjonen omkring etablering og utvidelse av kjøpesentre i Nedre Glomma-regionen. Det er fremmet /varslet innsigelser til planer som ikke har vært i samsvar med forskriften. Jordvern står sentralt i fylket og det har vært utstrakt samarbeid med landbruksavdelingen i plansaker som innbærer omdisponering av dyrket mark.

Samfunnsikkerhet trekkes inn i arealplanleggingen

Det søkes i størst mulig grad å formidle forventninger, krav og innspill i forkant på oppstartmøter til plansaker i kommuneplanene. Fylkesmannen har fulgt utviklingen innen området. Sarpsborg og Fredrikstad deltar i prosjektet Framtiden byer, hvor temaet klimatilpasning er ett av 4 delprosjekter. Risiko- og sårbarhetsanalyser utgjør en viktig del av forventningene til plangrunnlaget.

Fylkesmannen har slutført arbeidet med fylkes-ros i 2008. Østfold har flere betydelige vassdrag med flomfare, og flere områder med kvikkleire. Det er store samferdselsårer i fylket med E18 og E6, betydelig sjøverts trafikk og større industribedrifter i byområder.

Universell utforming

Temaet blir fokusert på ved alle oppstarter av planprogram og planer/ konsekvensutredning. Det er fortsatt stort behov for videre veiledning til kommunene om UU. Østfold har deltatt i konferanse om mulige pilotfylker i 2009.

Generelt om planarbeidet

Arbeidet med formidling av nasjonal politikk i planarbeidet har hatt en samlet ressursbruk fra område landbruk og miljøvern på ca. 2,5 årsverk. Dette er et absolutt minimum i forhold til krav og forventninger fra så vel sentralt som kommunalt hold, sett i lys av Fylkesmannens funksjon som både politikkformidler og høringsinstans. I tillegg kommer ressurser som er lagt inn fra øvrige deler av embetet i dialogen med kommunene om kommuneplanens samfunnsdel og fylkesplanarbeidet. På grunn av ledighet i 2 av planrådgiverstillingene i en betydelig del av året, har det vært store utfordringer i forhold til å omdisponere og holde kapasiteten oppe på saksbehandlingen. Til tider har det vært vanskelig å overholde frister, noe som har medført en viss nedprioritering av mindre reguleringssaker og annen veiledning. Totalt er det likevel en betydelig økning av aktiviteten og antall produserte dokumenter har gått vesentlig opp.

Tabellen nedenfor viser antall saker som har vært behandlet (SAK) og antall dokumenter (DOK) Fylkesmannen har skrevet.

Resultat	Dispensasjoner		Reguleringsplaner		Kommuneplaner/ delplaner	
	SAK	DOK	SAK	DOK	SAK	DOK
1997	278	324	112	147	15	18

1998	294	343	155	209	7	7
1999	294	344	150	187	23	23
2000	408	481	179	231	22	23
2001	337	366	167	206	17	20
2002	268	327	177	223	17	25
2003	246	334	133	186	17	
2004	216	355	122	231	22	34
2005	256	389	104	249	13	25
2006	219	355	95	191	20	34
2007	340	320	206	218	27	33
2008	383	402	173	268	13	16

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Fylkesmannen har fulgt arbeidet med ny plan og bygningslov, og deltatt i konferanser nasjonalt (DN/MD) og regionalt (Østfold planforum). Det er drøftet opplegg for informasjon og kursing av kommunene i 2009, i samarbeid med Fylkeskommunen.

Presset på strandsonen er fortsatt stort og utgjør den største andelen av dispensasjonssaker. I Råde kommune har det siden 2006 pågått et prosjekt for å fjerne hindre i strandsonen. Prosjektet vil bli avsluttet tidlig i 2009. Her har Fylkesmannen deltatt aktivt. Fylkesmannen har også deltatt i det regionale kystsonenettverket.

Klagesaker etter plan- og bygningsloven (reguleringsplaner og bebyggelsesplaner):

	2005	2006	2007	2008
Antall klagesaker				
Innkommne saker	13	18	23	9
Vedtak truffet	18	12	19	17
Stadfestet helt eller delvis	16	12	18	14
Behandlingstid - uker				
Lengste	23	42	45	40
Gjennomsnitt	20	21	20	27
Antall klagesaker som gjenstod til behandling pr 31.12.	5	9	11	4

Saksbehandlingstiden for klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 5,5 mnd, jf tabellen. Tidspunktet for når en sak er kommet inn, er det tidspunktet saken er mottatt fra fylkeskommunen. Saken er da klar for behandling.

06.3 Samordning av statlige interesser

Kommuneplaner og regionale planer

Det er lagt ned mye arbeid i forbindelse med oppfølging av kommuneplanene med innsigelser (2 gjenstår fortsatt å slutføre), og oppfølging av kommunedelplaner og temaplaner som følger i etterkant av kommuneplanene. I fylket er det nå 7 kommuneplaner som ikke er rullert og 4 som er 4 år gamle eller mer. 3 planer er i oppstartfase.

Mye ressurser har gått med til videreføring av fylkesplanarbeidet og de regionale fylkesdelplanene for Mosseregionen og for Nedre Glomma. Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse prosessene med fokus på våre politikkområder. Arbeidet som tidligere inngikk i delplaner og regionplaner, med jordvern, avgrensning av senterområder og tettstedutvikling er videreført i forslaget til fylkesplan, som er til sluttbehandling våren 09. Våre innspill til dette planarbeidet har vært viktige som ledd i formidling av spesielt jordvernpolitikken. Hovedutfordringene i arealstrategien har i et langtidsperspektiv (40 år) vært å avklare arealbruken til nødvendig utbygging for en voksende befolkning og næringsliv. Vi har ment at de avsatte arealene har blitt større enn behovet tilsier, og at det inngår unødvendig store arealer dyrket jord i planforslaget.

Overfor de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram (3), har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog gjennom oppstartmøter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema. I større grad enn før fokuseres på klima og beredskap i våre innspill.

Fylkesmannen har etablert faglag ("Planlaget") som arbeider med større plansaker og følger opp dette området. Planlaget har faste møter hvor det inngår medarbeidere fra embedets fagområder innen jus, plan, landbruk, helse, beredskap, økonomi og gis. Her foretats en samordning av de nasjonale politikspørsmålene i arbeidet, rettet mot kommunene og fylkeskommunen.

Arbeidet med å utgi en veileder for samhandling i arealforvaltningen som er tilpasset Østfold-forhold er avsluttet, og veilederen er nå fordelt til kommunene og skal egges til grunn i planprosessene. Fylkesmannen har deltatt i arbeidet som ble ledet av Fylkeskommunen.

Fylkesmannen har fortsatt et fast samarbeid med fylkeskommunen og Statens vegvesen gjennom å avholde felles planmøter hver 3. uke. Dette har gitt stor grad av enighet om felles holdninger i plansakene. Det er satt fokus på viktige politikkområder som ATP- spørsmål, kjøpesenterutvikling og til at omforming og fortetting i større grad er satt på dagsorden. Her er klart et arbeid som gir synergieffekter i form av felles holdninger og større gjennomslag i enkeltsaker

Det er også et etablert samarbeid om regionale planmøter, ("planforum"), som avholdes halvårlig som dagskonferanser. I des 2008 deltok ca 130 personer, vesentlig fra kommunene.

06.4 Kart og geodata

Fylkesmannen er en aktiv pådriver for GIS og geodata i fylket og samarbeider med fylkeskartkontoret for organisering av Norge Digitalt Østfold. GIS anvendes i arbeidet med vanddirektivet, verneplaner, nasjonalpark, regionalt miljøprogram og behandling av planer etter plan- og bygningsloven. Våre tematiske geodata blir anvendt i saksbehandlingen. Kommunene i Østfold får tilgang til alle tematiske miljødata for utarbeidelse av sine kommuneplaner.

Det er store utfordringer vedrørende kvalitetssikring av kommunale biomangfolddata (naturtyper). Arbeidet for å bedre tilgangen til naturtypedata og få etablert disse i naturbase er videreført.

Det er behandlet 3 klagesaker etter delingsloven

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Det ble nedlagt et betydelig arbeid i 2008 med å oppgradere Miljøstatus Østfold bl.a. med bruk av nøkkeldata. "Forurensing" er rimelig oppdatert men det gjenstår noe ajourføring før alle deler er tilfredsstillende. Det ble fordelt skjønnsmidler til flere miljørelaterte prosjekter bl.a. i vannområdet Haldenvassdraget (kr 500 000).

07.3 Virkemidler og prosesser

Alle kjente IPPC-anlegg har oppdaterte tillatelser. Per 1. januar var 4 av i alt 9 IPPC-anlegg kontrollert etter ny tillatelse. Fylkesmannen tar sikte på å kontrollere anleggene fortløpende i samsvar med fastsatte risikoklasser. Avfallsdeponiene og -forbrenningsanleggene omfattes også av IPPC-direktivet. Disse rapporteres det for under resultatområde 03.5.

Fylkesmannen har prioritert tilsyn i 2008 gjennom styrking av tilsynskapasiteten med en stilling. Innsatsen vil være i tråd med det SFT forventer av tidsbruk, 1,7 årsverk. Innsatsen er brukt vesentlig på landsomfattende aksjoner og egne initierte tilsyn. I 2008 har FM gjennomført 56 aksjonsrettede og egne tilsyn.

Fylkesmannen har i 2008 politianmeldt 2 virksomheter for brudd på forurensningsloven. Disse sakene er ikke ferdigbehandlet av politi og påtalemyndighet.

Ressursrapportering

Særskilt juridisk kompetanse og plan-og bygningskompetanse fra område justis - i alt 54 ukeverk - er medregnet.

Resultatområde	FMOS	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 01	222	222
Resultatområde 02	0	0
Resultatområde 03	128	128
Resultatområde 04	26	26
Resultatområde 05	0	0
Resultatområde 06	222	222
Resultatområde 07	105	105
Sum:	703	703

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Driftsenheter og arealbruk

Østfold hadde i 2008 i alt 2529 foretak som søkte om produksjonstilskudd. I 10-årsperioden fram til 2004 gikk søkerantallet ned med ca 100 pr år. Vi ser en utflytning med redusert nedgang de siste 3-4 år. Fra 2007 til 2008 var nedgangen i antall søkere 44.

Arealet som omfattes av produksjonstilskudd, har i 2008 blitt redusert med 9500 dekar. Årsaken til arealreduksjonen er vesentlig korrigerende arealoppgaver ved hjelp av nye gårdskart. Sarpsborg, Trøgstad, Eidsberg og Rakkestad har i 2008 rettet kartene for produksjon av nytt kvalitetssikret jordregister. Nedgangen er størst i Trøgstad, hvor arealet er redusert med ca. 4000 dekar etter ajourholdet av kartene. Når det gjelder produksjoner er arealet til grovfôr, poteter, grønnsaker, frukt og bær i hovedsak likt som i 2007. Kornarealet ble i 2008 redusert med ca. 10500 dekar.

Mjølkeproduksjon

Antallet mjølkeproduksjonsforetak går ned og antallet mjølkekyr går opp. I august 2008 var det 200 foretak som søkte produksjonstilskudd til 5394 mjølkekyr. I august 2007 var tallene hhv 212 og 5297.

Rovviltkompensasjon

Østfold, Oslo og Akershus danner region 4 av landets 8 regionale roviltnemnder. Av årets rammetildeling på kr 1.175.000 (828.000) er kr 937.788 (488.000) brukt til forebyggende tiltak (18 km roviltgjerder fordelt på 18 prosjekter) og kr 193.000 (350 000) til konfliktdependende tiltak. Veiledning og informasjon om gjerder er tidkrevende ikke minst etter DN's endring av standarden. (Tallene i parentes gjelder 2007.)

To representanter fra Fylkesmannen, hhv. fra landbruksavdelingen og miljøvern avdelingen møter i roviltnemnda. Midler til konfliktforbyggende tiltak samordnes med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukslandskapet (SMIL). RMP-tilskudd til holmebeiting virker også konfliktdependende ved at beitedyr flyttes ut på holmer uten rovdyr. Ved tildeling av melkekvoter prioriteres bønder som er innenfor forvaltningsområdet for ulv siden konfliktnivået er mye lavere for storfe enn for småfe.

Sakerbehandlet etter Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen

Det er i alt kommet inn 7 søknader om konsesjon. To av søknadene gikk på overdragelse ved eierskifte, der begge ble innvilget. En søknad ble innvilget på grunn av sykdom i besetningen med pålagt nedslaktning. En søknad ble innvilget av Fylkesmannen, men ble i neste omgang avslått av Statens landbruksforvaltning (SLF). Videre ble tre søknader avslått av Fylkesmannen. To av disse klaget, men fikk ikke medhold av SLF. I 2008 kom Rundskriv 10/2008 – kontroll av svine- og fjørfeproduksjonen for 2006 og 2007. Kartlegging av virksomheter som har produsert for mye i denne perioden, er påbegynt.

Plantevern autorisasjon

Kursene i forkant av eksamenene ble i 2008 arrangert av Forsøksringen Sørøst, Bygdefolkets studieforbund Indre Østfold, Bygdefolkets studieforbund Ytre Østfold, Kalnes videregående skole og Tomb videregående skole. Fylkesmannen har stått for gjennomføring av eksamen, i noen tilfeller med hjelp fra lokale landbrukskontor. Fylkesmannen har rettet eksamensoppgavene, lagt de inn i autorisasjonsdatabasen og sendt brev om eksamensresultatene til eksaminandene og landbrukskontorene de tilhører. I 2008 tok 48 førstegangseksamen og 133 fornyingsoppgave.

Verneverdige bygninger under SMIL

Det er foretatt i alt 8 gårdsbefaringer i forbindelse med søknader om SMIL-tilskudd til verneverdige bygninger. Etter 2 av disse befaringsene er det utarbeidet beskrivelser på hva som skal gjøres av restaureringsarbeider. Flere kommuner tar kontakt og vil ha hjelp til vurdering av søknader.

Samarbeid med Innovasjon Norge

Søknader med byggetekniske planer blir kvalitetssikret av tidligere bygningsplanlegger hos Fylkesmannen. I tillegg til denne tjenesten er det foretatt 23 ferdigbefaringer av driftsbygninger som er finansiert av BU-midler fra Innovasjon Norge. Disse befaringsene gjøres i samarbeid med kommunen.

Andre utfordringer på jordbruksområdet

For å komme opp på 15 % økologisk produksjon i Østfold må økologisk korn utgjøre en stor andel. Dette er det vanskelig å få til. I den grad det dyrkes økologisk korn er dette heltidsbønder som for eksempel driver med økologisk eggproduksjon i tillegg, men det er ikke mange slike.

Det er en viktig utfordring framover å opprettholde et kompetanse-/produksjonsmiljø på grønnsaker og potet – hvor Østfold har gode naturgitte muligheter.

Det er satset sterkt på dyrking av proteinvekster (erter) og det å videreføre denne satsingen blir viktig fremover.

Vi har en utfordring ved at vi på den ene siden må ha en del arealer i gras på grunn av miljøhensyn (veldig erosjonsutsatte arealer og langs elver/bekker), og at det er for dårlig økonomi i kjøttproduksjon.

Status for overføring av veterinærtjenesten til kommunene

Fra 2008 er det kommunene, og ikke lenger staten som har ansvaret for klinisk veterinærvesen. Dette skal sikre bedre tilgang på dyrehelsepersonell i hele landet. SLF forvalter tilskuddene og overfører midler til fylkesmennene. Fylkesmennene står for utbetaling til de enkelte kommunene. Østfold mottar tilskudd til: 1) Veterinær vakt (vakttilskudd). Dette fordeles etter avtale mellom Kommunenes Sentralforbund (KS) og Den norske veterinærforening (DNV). 2) Administrasjonstilskudd som fordeles likt til alle landets kommuner og skal bidra til å dekke kommunenes administrasjonsutgifter. I Østfold er det 3 kommuner som har det administrative ansvaret for de 4 forskjellige områdene: Østfold sør, vest, nord og sør, som fylket er inndelt i. Rapport for 2008 kommer i 1. kvartal 2009.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMOS	189	294	10,7	2	7,5	5,4	7,9
Sum	189	294	0	2	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvirkning

I Østfold har avvirkningen for salg i lang tid vært i overkant av 0,5 mill kubikkmeter årlig. Østfold kan anslagsvis hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden (netto balansekvantum). I 2008 var avvirkningen relativt høy med 0,51 mill kubikkmeter omsatt for salg. Hvis vi i tillegg tar med virke til hjemmeforbruk til materialer og ved, tilsier erfaringstall fra SSB at disse formålene forbruker ytterligere 25 % av salget til industrielle formål i tillegg. I Østfold har vi dermed et relativt lavt unyttet potensial på avvirkningssiden.

Skogkultur

Hovedutfordringen er ungskogpleie. I Østfold har vi beregnet at det årlig bør utføres ungskogpleie på ca 27.000 dekar. Gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar. For å kompensere for dette etterslepet, burde vi en periode utført ungskogpleie på over 30.000 dekar. Effekten av tilskudd stor, i 2003 ble statstilskuddet fjernet og aktiviteten sank til ca en tredjedel av normalt dette året. Det er utført ungskogpleie på 23.966 dekar i 2008. Dette er det høyeste arealet siden 1994.

I Østfold brukes mesteparten av de skoglige virkemidlene (Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK) på ungskogpleie. Kommunene, som

forvalter brorparten av disse midlene, har i 2008 brukt ca 2,6 mill kroner på skogkulturtilskudd totalt. For å kunne opprettholde en høy volum- og kvalitetsproduksjon i framtiden er ungsogpleie det viktigste enkelttiltaket i Østfold.

Foryngelse er den nest viktigste utfordringen innen skogkulturarbeidet. I Østfold er vi så heldige at ca 76 % av skogarealet er egnet/velegnet til naturlig foryngelse i følge Norsk institutt for skog og landskap. Dette gjør at foryngelse kommer lettere her enn i de fleste andre fylker i Norge. Men det er dog dessverre slik at det ikke nødvendigvis er det/de riktige treslagene som kommer etter hogst. I Østfold var antallet utsatte granplanter i 2008 drøyt 0,9 mill. Med det avvirkningsnivået vi har hatt, burde det nok ha vært plantet minst 1,5 mill. planter årlig. Den årlige resultatkontrollen på foryngelsessiden har hatt en uheldig tendens de senere år. Det er for mange felter som ikke er forynget etter 3 år og dette er spesielt uheldig på de gode bonitetene.

Skogfondsordningen

Med statsbudsjettet for 2007 er skogfondsordningen betydelig forbedret idet skattefordelen ved bruk av skogfond er økt fra 60 til 85%, samt at det er flere tiltak enn før som gir skattefordel, herunder bioenergi. I 2008 har skogeierne innbetalt ca 28 mill. kroner, og fått utbetalt ca 24 mill. kroner. Vi ser at bruken av skogfond er økende men at innestående beløp allikevel øker. Dette skyldes i hovedsak at avvikningen i 2008 var relativt høy på tross av kraftig synkende skurtømmerpriser gjennom året. Gjennomsnittelig trekkprosent var 13,3 % i 2008 (ned fra 13,7 % i 2007).

Bioenergi

Bioenergi har en viss utbredelse i Østfold men i all hovedsak i form av tradisjonell vedfyring, samt at treforedlingsbedriftene er betydelige forbrukere. Det er også enkelte gårder som varmes opp ved brenning av flis/halm. Fokuset er for tiden stort på bioenergi som oppvarmingskilde, og gitt at rammebetingelsene blir gode, bør det forventes høy aktivitet i årene som kommer. I 2008 ble det gitt støtte til nesten 30 nye bioenergi prosjekter fra Innovasjon Norge, primært gårdsvarmeanlegg. En rekke fjernvarmekonsesjonssøknader er til behandling hos NVE. Det pågår et to-årig prosjekt om bioenergi i Østfold og Akershus.

Skogsveier

Skogsveier er viktig for å utløse aktivitet og å sørge for en jevn leveranse til industrien over året. Skogsbilveinet i Østfold utgjør nærmere 2000 km. Det er ikke noe stort behov for nye skogsbilveier, men fokus må rettes mot opprusting og jevnlig vedlikehold av eksisterende veier. Statstilskudd og skogfond med skattefordel er viktige insitamenter for å investere i skogsveinet. Den nye skogfondsordningen synes å ha gitt økt aktivitet både for nybygging, ombygging og vedlikehold. Gjennom veitilskudd ble det bevilget 0,8 mill kroner hovedsakelig til standardheving (ombygging) av eksisterende veier til helårs skogsbilveier.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Grunnlaget for vårt arbeid når det gjelder bygde- og næringsutvikling er Handlingsplanen som bygger på vår strategi og de sentrale strategier og sentrale oppgavedokumenter. Handlingsplanen definerer forskjellige satsingsområder og er også retningsgivende for tildelingen av BU-midler hos Fylkesmannen og Innovasjon Norge.

I 2008 ble Østfold tildelt kroner 3.040.000 i tillegg til overførte midler fra 2007 og inndratte midler i 2008. Det ble fra Fylkesmannen innvilget kroner 3.726.654 til utredninger og tilrettelegging. Satsingsområdene var Mat og foredling, Landbruksbasert reiseliv, Økologisk landbruk, Skog og trebasert næring, Bioenergi, Inn på tunet, Kompetanse og Informasjon.

Mat og foredling

Østfold har klart å øke interessen for lokal mat generelt innenfor alle områder der mat kan brukes til opplevelser, bespisning eller utdanning på alle aldersnivå. Det arbeides godt i partnerskapet når det gjelder å legge til rette for at flere skal bli lokale matprodusenter. Markedsføring, salg og distribusjon arbeides det med i gjennom stiftelsen Regional Matkultur, hvor Det kongelige selskap for Norges Vel er prosjektleder. Regional Matkultur ta for seg koblingene mellom matprodusentene og HORECA – markedet. Det er opprettet et matnettverk i Østfold. Nå begynner arbeidet med å lage et matforum for alle næringsbedrifter og andre interesserte organisasjoner. Et matforum bør inneholde en tverrfaglighet av HORECA - bransjen, kompetansenettverk, andre næringer, forbrukere og det offentlige virkemiddelapparat, for å opprettholde kjøpekraften og utvikle nye eller eksisterende matprodusenter.

Det er igangsatt prosjekter på økologiske kjøttpålegg med kontakt mellom husdyrprodusent, Brødrene Ringstad og Norgesgruppen. Utvikling av økologiske kårullletter til fast food markedet basert på høne for å få et godt helseprodukt til kiosk og bensinstasjonene, kokkekonkurranser i eget fylke og på Østlandet, sunn mat i barnehagene, nærmat med lokale tradisjoner i kommunikasjon på barneskolene, velg sunt på idrettsarrangement, kurs i historiefortelling for opplevelse og matprodusentene, distribusjonsløsninger innen kjølte og ferske varer. Et prosjekt innenfor grønt er i startgropen og kurs i potet er andre eksempler.

Fokus på norske eller lokale råvarer har også vært gjort de nasjonale prosjektene som Det norske måltid, Ganefart 2008 og Smakens Uke 2009. I 2008 har Østfoldmaten fått god dekning i alle former for media. De skal ha mye av æren for at norsk og lokal mat har fått høyere status i fylket. Eterspørselen har økt og i Østfold trenger vi flere matprodusenter; allerede etablerte som vokser seg større, eller nye produsenter som vil bli med på å øke matmangfoldet i Østfold.

Lokal mat får etter hvert fotfeste i reiselivet og det øker bevisstgjøringen hos reiselivsbransjen og deres aktører. Målet er at lokal mat og norsk mattradisjon skal bli et naturlig innslag i en opplevelse. 2009 vil være året for dette arbeidet.

I Østfold vil vi arbeide for å få næringsbedrifter som produserer mat koblet direkte med bonden. Informasjon og holdningsendring i eksisterende næringsliv vil bli en viktig del av arbeidet i 2009. Det samme kan vil gjøres i samvirkeorganisasjonene på de matproduktene Østfold har stor tilgang på.

For videregående opplæring i naturbruk, reiseliv og matfag har vi utarbeidet et pilotprosjekt i samarbeidet mellom Østlandsfylkene. I februar 2009 starter et forprosjekt for å kartlegge undervisning, kompetanse og muligheten for å øke læremes kunnskapsnivå innen reiselivsrelatert yrkesfagutdanningen på Østlandet. Departementet vil bli kontaktet angående hovedprosjektet i løpet av våren 2009.

Bygg som matkorn

Norges Vel ble i 2007 engasjert av Fylkesmannen i Østfold til å lage en utredning om arealstrategier for jordbruket i Østfold. Som en oppfølging av utredningen som ble avgitt i desember 2007, var det ønske fra Fylkesmannen i Østfold om at Norges Vel skulle se på mulighetene for å ta i bruk bygg som matkorn.

I Østfold kan man tenke seg bygg som volumprodukt for salg til de store møllene eller som nisjeprodukt - for eksempel polert bygg som substitutt til middagsris, lefsebaking o.l. Dyrkingen av bygg i Østfold har gått ned med 30.000 dekar i perioden 2000 – 2006 og er til dels erstattet med hvete.

Samtidig er det en alminnelig oppfatning at Østfold har et klima som egner seg godt til dyrking av bygg. Satsing på bygg som matkorn må derfor

starte med utprøving av sorter, forberede et mottaksapparat og ha avtaler med interesserte videreførelere på ulike bruksområder.

Bygg er et interessant produkt ernæringsmessig. Norsk bygg kan ha opp til 25% mer helsekomponenter enn det som dyrkes i varmere klima. Bygg kan møte forventninger til og krav om helse og sunnhet. Det er fortsatt for lite kunnskap om byggets innhold av viktige komponenter som beta-glukaner, stivelseskvalitet, fiberkomponenter, antioksydanter og andre helsepositive stoffer i norsk korn generelt og hvordan egenskapene endrer seg i ulike sorter og som følge av klima.

Fylkesmannen utreder flere aktuelle samarbeidspartnere i prosjektet.

Landbruksrelatert reiseliv

Innovasjon Norge har de fleste søknadene i Østfold når det gjelder Grønt reiseliv. Østfold har mange bedrifter innen reiseliv og mye av markedsføringen for disse trenger støtte. Barnas grenseland Indre Østfold med Tussefolket som hovedattraksjon har blitt en viktig attraksjon i indre deler av Østfold og grensekommunene. Fiskeland – fikseturisme for tyskere, vokser og er oppe i 8000 overnattingsdøgn på hytter langs Haldenvassdraget.

Østfold har tatt i bruk sin nye web side www.vistioslofjorden.no . Her er alle medlemmene i Regional Matkultur, samt bygdeturisme og gårdsmat ivaretatt for å vise hva Østfold har å by på.

Grønt reiseliv med lokal mat og det tradisjonelle reiselivet er samlet til et hovedprosjekt i RUP, Mat og Reiseliv. Innovasjon Norge, Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold med næringsaktører ønsker å koordinere mat og reiseliv i og utvikle Matforum i fylket. Handel og annen næring vil få en naturlig del i forumet.

Sykelstier, fugletitting, kano, bygdeturisme og gårdsmat, Herregårdene i Østfold, innsjø, kyst og vassdrag blir naturlige områder å organisere og få god infrastruktur rundt. Norges første nasjonale marine nasjonalpark vil bli integrert i Grønt reiseliv.

Inn på tunet

Ca 50 bønder tilbyr Inn på tunet-tjenester i Østfold, og minst like mange er interesserte i å starte slik virksomhet. De fleste tilbudene er samarbeid mellom barnevern eller skole, men samarbeid med NAV er også i gang. Sammen med Bygdefolkets Studieforbund er det arrangert preetablørkurs for gårdbrukere som ønsker å starte opp.

Tilbyderorganisasjonen Inn på tunet Østfold er godt i gang med sitt 2-årige prosjekt for å profesjonalisere Inn på tunet-næringen med utvikling av styringssystemer, utvikling av passende forsikringsordninger og avtalemaler, samt egen intra- og internettside. Organisasjonen ble tildelt midler til 2. prosjektår i 2008.

Prosjektet "Gården som pedagogisk ressurs" med mål om forpliktende samarbeidsavtaler mellom gård og skole i Askim, Spydeberg og Hobøl, gikk i 2007, men søkte om og ble tildelt midler til videreføring av arbeidet i 2008. Avsluttes i januar 2009.

Fylkesmannen har benyttet BU-midler for å finansiere følgende aktiviteter for økt utvikling av Inn på tunet-tjenester i Østfold:

- Regional Inn på tunet-konferanse ble arrangert i Oslo 10. januar 2008 i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Svært vellykket med i overkant av 300 påmeldte, svært mange fra kjøpergruppene som har vært savnet på IPT-konferanser tidligere. Tre fagbolker: skole, barnevern og NAV-samarbeid.
- Fylkeskonferanse i samarbeid med helse- og sosialavdelingen hos Fylkesmannen vedrørende IPT-tilbud for personer med demens. De aller fleste kommunene i Østfold var representert med både ansvarlige for demensomsorg i kommunene og gårdbrukere. Svært gode tilbakemeldinger. Konferansen følges opp med studietur til Vestfold i januar 2009.

Fylkesmannen i Østfold jobber i samarbeid med FM Oslo og Akershus og Husholdningssällskapet Väst (Sverige) om et mulig interregprosjekt om bruk av gården og landsbygda i integreringsarbeidet blant innvandrere. Fylkesmannen samarbeider med NAV Østfold for gjøre Inn på tunet kjent som et av mange typer tiltak som NAV kan ta i bruk.

Oslofjordprosjektet

Oslofjordprosjektet ble etablert i 2007 og gjennomført av Fylkesmannen i Østfold, i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Bondelagene, Bonde- og Småbrukerlagene, Fylkeskommunene og Innovasjon Norge.

Målsetning var å utrede landbrukets betydning og muligheter i denne tett befolkede og ekspansive regionen, samt vurdere framtidige utfordringer og aktuelle strategier. Første delen av prosjektet ble avsluttet i 2008 men det ble bestemt at "Oslofjordprosjektet" skal fortsette som et diskusjonsforum for landbruket i regionen.

De viktigste resultatene fra prosjektet:

Landbruket i hovedstadsregionen er meget konkurransedyktig. 40 prosent av landets kornareal ligger i regionen. Østfold er det fylke i landet som produserer mest matkorn. Politikk og naturlige fortrinn har gjort regionen spesielt avhengig av kornsektoren. Samtidig gjør lokaliseringen rundt de store befolkningsentra landbruket til en aktuell leverandør av tjenester som utnytter gårdens ressurser (arealer, bygninger og arbeidskraft).

Det er en spesielt stor etterspørsel etter landbrukets arealer og arbeidskraft i regionen, og i enkelte tilfelle kan det være vanskelig å prioritere landbruket både for bønder og for de som driver samfunnsplanlegging. Ressursenes samfunnsmessige verdi for rekreasjon, kultur, miljø og mattrygghet er relativt lite vektlagt. Interessekonfliktene rundt forvaltningen av arealressursene er imidlertid betydelig.

Utviklingen i retning stadig effektivisering, har vist seg robust, tross skiftende landbrukspolitiske regimer og holdninger. Vareproduksjonen er opprettholdt, samtidig som sysselsettingen er redusert. Valg av strategi for næringsutvikling i regionens landbruk, må ta hensyn til usikre internasjonale perspektiver. Det er rimelig å ta høyde for økende press på priser og marginer.

Regionen har både universiteter og andre kompetansemiljøer som driver næringsorientert forskning og utvikling.

Forlag til utviklingsstrategier for landbruket i regionen:

- Utvikle tiltak som styrker regionale fortrinn
- Kompetanseheving
- Tilpasse seg miljøutfordringer

Praktikantordningen

Det ble innvilget 4 søknader på til sammen kr 337.434.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Verdiskapingsprogrammene var i 2008 disponert av Innovasjon Norge men ble brukt til finansiering av prosjekter som hadde grunnlag i Handlingsplanen for landbruksrelatert næringsutvikling. Det var ofte en kombinert finansiering mellom de midler som Fylkesmannen disponerer av BU-fondet og Verdiskapingsprogrammene.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Det er fem hovedelementer i vårt arbeid med forurensningsrelaterte spørsmål:

- Miljøplaner – opplæring og veiledning – i samarbeid med kommunene og vannområder utføre prosjekter der rådgiving og gjennomgang av mulige tiltak på egen gård er viktige aktiviteter
- SMIL – oppfølging av kommunenes tiltaksstrategier – dialog og veiledning, samt en del informasjonsarbeid
- RMP – strategier, tilskuddsordninger, forskrifter og veldig mye informasjons og motiveringsarbeid
- Planarbeid – Gil innspill til ulike kommunedelplaner og andre planer der problematikken i forhold til forurensning fra landbruket bør være tema
- Vanndirektivet – Fylkesmannen deltar aktivt i en rekke ulike fora i de forskjellige vannområdene i fylket.

I arbeidet med å bedre vannkvaliteten i Haldenvassdraget og Morsavassdraget kom man til en erkjennelse om at tilskudd alene ikke er nok til å få tilstrekkelig tiltaksgjennomføring. Det ble derfor innført forskrift med krav til jordarbeiding og miljøtiltak på de mest erosjonsutsatte arealene i disse vassdragene. Vassdragene i Østfold er generelt så sårbare at det nå i forbindelse med rulleringen av RMP har vært behov for å utvide og styrke forskrift om krav til jordarbeiding og miljøtiltak. Erfaringer har vist at for å få god nok oppslutning om endret jordarbeiding i disse områdene er det nødvendig å bruke flere virkemidler samtidig – altså en kombinasjon av forskrift og tilskudd. Det er noen arealer; bekkkanter og drog der vannet samler seg og graver betydelig som aldri bør pløyes om høsten.

Det er økt oppslutning om forurensningstiltakene i vassdragene som kommer i vanndirektivets første planfase. Selv om vi har fokus på at det er viktig med oppslutning om forurensningstiltakene også i de andre delene av fylket er det mye tyngre å få resultater her. Her er det selvfølgelig også stor mangel på virkemidler i og med at tilskuddene er lave og det ikke er innført forskrift.

Regionalt miljøprogram er et viktig virkemiddel for å nå miljømålene som følger arbeidet med vanndirektivet. For å få best mulig målretting er det nødvendig at de økonomiske og juridiske virkemidlene ses i sammenheng.

I denne runden må vassdragene i Vanndirektivets første planperiode prioriteres, selv om dette går ut over tiltaksgjennomføringen i andre deler av fylket.

Det må kompenseres med tilskudd når bønder i noen områder får store restriksjoner i drifta fordi det stilles krav om tiltak. Det har ikke vært aktuelt å gå ned på tilskuddsatsene i de prioriterte vassdragene. Å følge opp tiltaksplanene i vanndirektivet forutsetter i noen områder mye større tiltaksgjennomføring enn det er tilskuddsmidler til i dag. Dette innebærer at regionale miljøprogram i fylker med store forurensningsutfordringer bør få tilført ekstra midler framover.

Det kan tenkes at det er behov for enda tyngre tiltaksgjennomføring i noen områder enn det er tatt høyde for i de nye miljøprogrammene. Dersom et slikt behov oppstår kan en mulig løsning være at det skilles på vannforekomst nivå, og følges opp med for eksempel kontrakter med bøndene eller enda strengere forskrift i enkelte delnedbørfelt til sårbare vassdrag.

Veiledning og informasjon er fremdeles viktig. Det må jobbes på flere fronter for å nå målene. Det er viktig at næringa selv bidrar til at det gjennomføres frivillige tiltak i tillegg til det som stilles som krav for å motta produksjonstilskuddet.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Det er stort fokus på forurensningsproblematikken i forbindelse med RMP. Vi har prioritert 90 % av potten til forurensning, mens det bare har vært rom for å bruke 10 % til kulturlandskap. Det har medført at kulturlandskapsordningene er veldig spisse mot de viktigste arealene og elementene. Vi må være nøye på at vi får mye miljø igjen for hver krone.

Innenfor forurensning er også utfordringene langt større enn det vi har penger til. I denne runden har vi vært nødt til å prioritere vassdragene i Vanndirektivets første planfase. Også på forurensningssiden har vi vært nødt til å prioritere svært tøft, og være sikker på at vi velger arealer og tiltak som gir mest miljø igjen for pengene. På de mest erosjonsutsatte arealene er det restriksjoner i forhold til jordarbeiding om høsten. Smale bufferzoner langs bekkene og i vannveier på jordet er prioritert høyt. Vi har forsøkt å imøtegå tiltaksplanene fra Vannområdene så langt vi har kunnet, men erkjenner at vi ikke nødvendigvis er i mål i disse vassdragene en gang.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsamling	Annet
FMOS	517975	30057300	25600	239850	1297660	293940	0	0

Sum	517975	30057300	25600	239850	1297660	293940		
-----	--------	----------	-------	--------	---------	--------	--	--

22.4 Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2015. Dette understrekes i ny handlingsplan for økologisk landbruk 2006-2010, i tiltaksplanen for året, og i Fylkesmannens utøvende virksomhet. Utviklingen fra 2002 og fram til i dag er lovende, men det er likevel nødvendig å intensivere satsningen for å kunne nå målet om 15 % økologisk areal innen 2015. Det er spesielt innenfor kornproduksjonen at utfordringen er stor. Vi har derfor satset ekstra på korn i 2008, og viderefører satsingen i 2009 i tråd med kampanjen for økt økologisk kornproduksjon. Vi deltar også aktivt i Fellesløft for norsk økologisk matkorn. Dette prosjektet er nå inne i sitt 3. år.

Østfold ligger spesielt godt an innenfor eggproduksjon med 17,5 % økologiske vernehøns. Utviklingen innenfor økologisk melkeproduksjon viser også en veldig god tendens med en doubling av antall økologiske kyr fra 2002 til 2008.

I 2008 har vi fokusert på nettverksbygging, og stimulert til å skape aktive fagmiljøer. Vi har støttet nettverksgrupper innenfor åkervekster, grovfôr – kjøtt og melkeproduksjon, eggproduksjon, grønnsaker, og mat og foredling.

Under Mat og foredling omfatter tiltakene også økologisk produksjon der det er aktuelt. Fylkesmannen har bidratt til kobling mellom økologiske produsenter og marked, for eksempel kobling mellom Holli mølle og bakerier som satser økologisk i området, organisering av økologiske storfekjøttprodusenter og videreforedling gjennom lokal slakter med salg gjennom Norgesgruppen. Utnytte ressursen av hvitt økologisk kjøtt som økohønseslaktene utgjør, og koble skole, marked og videreforedling gjennom prosjektet "økologisk hurtigmat – utvikling og lansering av økologiske kålrulletter". Fylkesmannen har også jevnlig dialog med de ulike aktørene i fylket, og er delaktig i prosjekter sammen med dem. Vi har blant annet støttet økoløft-kommunene med til sammen kr 164 300 til mobiliseringsprosjekt for økologisk korndyrking, samt kompetanse og markedsføringstiltak.

Det er innvilget kr 418 620 av BU-midler til økologiske prosjekter i 2008, fordelt på åtte forskjellige tiltak. Midler gjennom økologisk handlingsplan utgjør kr 425 000, og er fordelt på 17 ulike tiltak. Omsøkt beløp på midler gjennom økologisk handlingsplan utgjorde kr 1 273 106. Det er derfor sterk rift om midlene, og vi kunne gjerne ha hatt et større beløp til fordeling.

I tida framover vil det bli prioritert å støtte arbeid for nettverksbygging og økt økologisk produksjon innenfor de produksjonene som Østfold har fortrinn.

22.5 Tre og miljø

Skog og trebasert næring

Det er i 2008 innvilget kr 200.000,- (BU) til et fellesprosjekt innen oppsøkende skogkultur, Aktivitetskampanje Skogkultur Østfold, for å legge til rette for fremtidig kvalitetsskogbruk. Det er innvilget kr 20 000,- til Tomb vgs som delfinansiering av arrangementet NM i motorsag 2009.

Treforum Akershus og Østfold

Forprosjektet ble avsluttet i 2007. Ved årsskiftet 2007/2008 ble søknaden om støtte til opprettelse av et Tresenter på Øvre Randem sendt til IN (Treprogrammet) mfl. Det ble innvilget kr 1,5 mill. Søknad om etablering av Tresentret er til kommunal behandling.

Det er ansatt daglig leder, Bjørn Lier, av Trebruk AS som har en pådriverrolle. Han startet opp 1. oktober 2008 og har kontor i Vestby Bedriftssenter. I et møte 30. januar 2009 med FM i Østfold og Oslo/Akershus samt IN ble flere pågående prosjektplaner presentert. Et prosjekt med bruk av tre i en butikk tilhørende Norgesgruppen i Vestby er under arbeid og Norgesgruppen er så langt fornøyd og ser for seg å bruke dette som en del sin miljøprofil.

Bioenergi

Bioenergi er et viktig satsingsområde for regjeringen både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. I desember 2006 ble det igangsatt et 2-årig bioenergisprosjekt i fylkene Østfold og Akershus. Dette er forlenget ut i 2009. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmennene, Fylkeskommunene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Innovasjon Norge har støttet nesten 30 østfoldbaserte bioenergisprosjekter i 2008.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

I 2008 behandlet fylkeslandbruksstyret (FLS) tre klagesaker etter jordloven § 12 (fradeling) hvor kommunens vedtak ble stadfestet og en klagesak etter jordloven § 9 (omdisponering) hvor klageren fikk medhold. I to konsesjonssaker ble kommunenes vedtak stadfestet. Det ble også behandlet to klager på odelsfrigjøring som ble sendt SLF for endelig avgjørelse. FLS omgjorde en bopliksak og to konsesjonssaker, og klage ble oversendt SLF i disse sakene.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

EVL-søknader

Fylkesmannen mottok 16 søknader vedrørende tilskudd fra EVL-fondet til etterutdanning av bønder mv i 2008. 5 av søknadene ble innvilget med ønsket beløp, 1 ble innvilget med et større beløp enn omsøkt (feilregning), 3 ble innvilget med et mindre beløp enn omsøkt og 7 fikk avslag. Det var 6 kursarrangører. Av disse ble 4 kurs arrangert av BSF Ytre Østfold og 5 arrangert av BSF Indre Østfold.

Produksjonstilskudd i jordbruket

Produksjonstilskuddet utgjør en viktig del av landbrukets inntektsgrunnlag. Det ble utbetalt 275 millioner til 2572 søkere. Antall foretak som søkte produksjonstilskudd i Østfold har også i år blitt redusert noe i forhold til forrige år. 2529 søkere i 2008 mot 2573 søkere i 2007. Innføring av nye gårdskart med tilhørende oppdatering av arealtallene i jordregister og landbruksregister førte til unormalt mange feilmeldte søknader i en kommune. Ca 30% av foretakene sendte inn søknad om produksjonstilskudd via internett.

Erstatning for klimabetinget skade i plante og honningproduksjon

2008 var et normalår i forhold til antall søknader om erstatning etter klimaskade, 5 søknader kom inn. I forbindelse med at kommuneansatte og søkerne fikk tilgang til saksbehandlersystemet ELF, arrangerte Fylkesmannen et dagskurs i bruk av ELF 30. mai 2008 for kommunal landbruksforvaltning.

Erstatning etter er offentlig pålegg

Det kom inn 4 søknader om erstatning etter offentlige pålegg gitt fra Mattilsynet etter påvisning av henholdsvis askeskuddsjuke (2 stk), PCN og Sør-Amerikansk minérflue.

Velferdsordningene i jordbruket

Søknader til velferdsordningene i jordbruket registrert/behandlet og utbetalt fortløpende så fort de har kommet inn. Det ble utbetalt 25 mill. kroner i tilskudd til avløsning ferie og fritid, 1,97 mill. kroner i tilskudd til avløsning ved sykdom og 4,4 mil. kroner til tidligpensjonister i jordbruket i 2008.

I 2008 tok avløserlagene over ansvaret for landbruksvikarordningen. To kommuner, Fredrikstad og Rygge beholdt sine landbruksvikarer i 2008, og har fått utbetalt totalt (kr. 78750,-) kr. 157500,- for disse. De to avløserlagene vi har fått utbetalt et forskudd på til sammen 1,4 millioner.

Informasjon/veiledning

Fylkesmannens mål er å utvikle kommunenes kompetanse. Vi har holdt to informasjonsmøter om produksjonstilskudd- og velferdsordningene i jordbruket i 2008. Vi har gått gjennom endringer og rutiner ved forvaltning av søknader om tilskudd til landbruket. Vi har sammen med Skog og landskap veiledet og fulgt opp de kommunene som har fått tilsendt nye gårdskart og som skulle være ferdig med ajourholdet i løpet av 2008. Ni kommuner er nå ferdig med ajourholdet og har fått nytt kvalitetssikret jordregister.

Kontroll av tilskuddsforvaltningen

Fylkesmannen har deltatt på en landssamling om kontroll og kontrollmetodikk. Fylkesmannen har i 2008 utarbeidet kontrollplan for tilskuddsforvaltningen på landbruksområdet. Vi har kontrollert forvaltningen av søknader om produksjonstilskudd til jordbruket for 6 foretak i 4 kommuner. Avvik som er avdekket: Kommunene mangler rutinebeskrivelse, har mangelfull arkivering, foretar rettinger uten at dette er dokumentert og manglende dokumentasjon på at søknadsskjemaet er kontrollert.

Vi har også vært på kontroll sammen med Mattilsynet for å få oversikt over antall gris i anleggene som har knytning til et aksjeselskap som driver i stort omfang.

Vi har også undersøkt utbetalingen til 21 søkere som mottar tidligpensjon i jordbruket. Ti av disse har fått brev med krav om tilbakebetaling av deler av mottatt TPO for 2005 og 2006.

Statistikk over klager og dispensasjonssøknader

I tabellen vises antall klager på utbetaling av produksjonstilskudd som er behandlet i kommunene og utbetalt av Fylkesmannen i 2008. De fleste av dispensasjonene er gitt pga virksomhetsoverdragelser og kravet til grønngjødsling.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMOS	49	0	36	0	4	1
Sum	49	0	36	0	4	1

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMOS	64	0	2	10	0	4	0		0
Sum	113	0	38	10	4	5			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Fylkesmannen i Østfold arrangerer i samarbeid med de andre fylkene rundt Oslofjorden kompetansegivende kurs for kommunene. Tema i år var miljø og klima. Det arrangeres i tillegg en todagers konferanse for kommunene, samt en rekke fagdager og seminarer.

100 000 kroner over kap. 1144 post 77 Miljørettet prosjektarbeid m.m er i hovedsak benyttet til å arrangere en to-dagers konferanse for kommunene. Det er også bruk noe til leie av lokaler og mat på ulike fagdager.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Dialogen med kommunene skjer under fylkesmannens kommunebesøk (ledergruppen) jf Kap. 2 pkt 2.1. og i arbeidsgrupper rundt miljøprogram, strategi for næringsutvikling og kommuneplanlegging/ arealdisponering. I årlige tildelingsbrev til kommunene gis føringer om formål, tiltak og prioriteringer for de ulike tilskuddsordningene der kommunen har innvilgningsmyndighet eller gir tilråding overfor regionale myndigheter. Jf omtalen av de ulike program- og virkemiddelområdene.

Landbruksdirektøren har tatt opp utfordringer rundt utviklingen i kommunenes kapasitet og ressursbruk på landbruks- og matområdet når fylkesmannen er på kommunebesøk. Fylkesmannen har brukt skjønnsmidler i de to vannområdene Morsa og Haldenvassdraget for at kommunene skal ha større kapasitet blant annet til å drive veiledning omkring miljøtiltak.

Samarbeid med KS regionalt er nokså begrenset. KS utnevner representanter for kommunene i ulike utvalg og styringsgrupper som vi har ansvar for eller deltar i. Ellers virker det som om KS har lite ressurser og det at de har kontor i Oslo bidrar nok også til at de sjelden er på de samme arenaer som Fylkesmannens landbruksavdeling.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

SMIL/NMSK

For 2008 er kommunale midler til SMIL/NMSK og fylkesvise midler til informasjons- og utviklingstiltak redusert til 12,4 mill kroner i 2008. Dette utgjør 5,09 % av landets totalramme på 243,500 mill kroner.

Tilsvarende tall for 2005, 2006 og 2007 er hhv 13,310, 14,880 og 15,040 mill kroner, dvs. 5,5, 5,6 og 5,3 % av landets totalramme på hhv 243,500, 267,025 og 285,400 mill kroner.

Miljøeffekten av denne ordningen kan oppsummeres slik:

- Biologisk mangfold i dammer - ordningen treffer godt og resulterer i tiltak som gir god miljøeffekt.
- Freda og verneverdige bygninger - også her treffer ordningen godt med tiltak som gir god miljøeffekt.
- Spesielt verdifulle kulturlandskapsområder - her er det mer varierende miljøeffekt. Man når ikke alltid de mest verdifulle områdene, samtidig som det gis tilskudd til områder og tiltak der miljøeffekten er liten.
- Fangdammer - ordningen har god miljøeffekt forutsatt at tiltakene sees i sammenheng med andre forurensningstiltak.

Forvaltningen av SMIL på kommunenivå skaper gode lokale prosesser og har i hovedsak vist seg å bidra til gode miljøresultater, selv om dette i enkeltkommuner kan variere.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Det er viktig å se helhetlig på arealdisponeringene innad i og på tvers av fylkets regioner for å få til en mest mulig hensiktsmessig og effektiv bruk av arealene. Dette gjelder særlig plasseringen og utnyttelsen av nye næringsområder. Arealeffektivitet i både nye og eksisterende byggeområder er avgjørende for å bevare blant annet Østfolds verdifulle jordressurser og kulturlandskap. Det er store utfordringer knyttet til å formidle et forsterket jordvern og krav om effektiv arealutnyttelse ved blant annet fortetting og omforming til kommunene. Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk er knyttet til disse utfordringene.

Arbeidet med fylkesplan for Østfold "Østfold mot 2050" med arealdel og tilhørende veileder for estetikk og handlingsplan for kulturlandskapet har blitt sluttført i 2008. Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen har deltatt aktivt både i styrings- og prosjektgruppa til arealstrategien og i prosjektgruppene for veilederen og handlingsplanen. Fylkesmannen har utarbeidet to skriftlige innspill til drøftingsfasene av fylkesplanen og en endelig høringsuttalelse. Fylkesmannens har aktivt formidlet nasjonal areal- og jordvernpolitikk og dokumentert jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Til tross for dette ivaretar utkastet til fylkesplan med arealdel etter Fylkesmannens mening ikke hensyn til jordvern og kulturlandskap på en tilfredsstillende måte.

Statens landbruksforvaltning fremmet i 2008 innsigelse til fire større jordbruksarealer i Sarpsborg og Fredrikstad. Dette er arealer som etter behandling av en rekke kommuneplaner i 2007 var uavklart og som Fylkeslandbruksstyret trakk sine innsigelser til ved ny behandling i 2008. Det er store utfordringer knyttet til å oppnå en felles forståelse mellom kommunene og Fylkesmannen om potensialet for fortetting, omforming, bruk av

"ledig" areal og et forsterket jordvern på den ene siden og utbyggingsinteresser på den andre siden. Det er derfor ønskelig å få interessene avveid og sakene avgjort av Miljøverndepartementet.

Fylkesmannen varsler innsigelse til reguleringsplaner som omfatter dyrka mark og som ikke er i tråd med kommuneplanene. Ved behandling av reguleringsplaner som er i tråd med kommuneplanene oppfordrer Fylkesmannen kommunene om å vurdere om arealer med dyrka mark kan føres tilbake til LNF-område eller reguleres til jordbruk.

26.2 Samfunnsplanlegging

I 2008 har Fylkesmannen medvirket i arbeidet med kommuneplanen for Skiptvet kommune hvor landbruks- og miljøvernområdets arealinteresser har vært fremmet gjennom skriftlige innspill og møter. Kommuneplanen for Halden er også i ferd med å rulleres, men her har Fylkesmannen vansker med å få innpass i planprosessen og har kun gitt et skriftlig innspill til planprogrammet. Fylkesmannen har særlig vært opptatt av et forsterket jordvern, spredt utbygging og krav om fortetting og omforming.

I dialogen om kommuneplanen er særlig by- og presskommunene oppfordret til å avgrense kjerneområder for landbruk med bakgrunn i tidligere verdiklassifisering av landbruksarealer og registrerte kulturlandskap av regional eller nasjonal betydning. I de typiske landbrukskommunene har det vært viktigere å finne langsiktige grenser i forhold til bygdesenteret og langsiktig tettstedsutvikling. Flere av kommunene ønsker i planprosessen å skape sin politikk for tilrettelegging av ny landbrukstilknyttet næringsvirksomhet. Fylkesmannen har ved flere anledninger påpekt at kommunenes retningslinjer for landbrukstilknyttet næringsutvikling må være i tråd med veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss".

Det var i 2008 ny høring på forslag om Indre Iddefjord/Enningsdalselva naturreservat og Berby landskapsvernområde i Halden kommune. Landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter har blitt godt ivaretatt gjennom denne verneprosessen. Fylkesmannen i Østfold er en aktiv pådriver for økt bruk av GIS og geodata i fylket. Vi deltar med to deltakere både i fylkets geodatautvalg og temadatautvalg i Norge digitalt Østfold. Det er også etablert en samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen, kommunene i Østfold, Statens kartverk og fylkeskommunen i Østfold gjennom Turkart Østfold.

Fylkesmannen har også en samarbeidsavtale på GIS med fylkeskommunen. Vi har i 2008 fått etablert integrasjon mellom saksbehandlersystemet ePhorte og kartinnsynsløsningen. Foreløpig er det byggesaker (klage og dispensasjon) som er klassert og stedfestet. Tjenesten er til stor nytte for saksbehandlere på disse områdene. Kartdata fra Geovekst og Norge digitalt er tilgjengelig for anvendelse i en egen innsynsløsning via web-grensesnitt. Karttjenesten er også tilgjengelig for publikum, næringsliv og kommuner og er i flittig bruk. Vi har etablert egne innsynsløsninger for regionalt miljøprogram og for arbeidet med opprettelse av ytre hvaler nasjonalpark. Det er derimot utfordringer med alltid å ha de siste oppdaterte basis geodata nedlastet og tilgjengelig for innsyn og bruk. Dette er en tidkrevende oppgave. FAD har satt i gang en utredning om muligheter for å etablere en felles GIS-database for fylkesmannsembetene. Østfold deltar i dette utredningsarbeidet og vi har stor tro på at en felles databaseløsning for geodata vil være til stor nytte for embetene. Vi håper en slik løsning kommer på plass i løpet 2009.

Ressursrapportering

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk: Juridisk bistand til saksbehandling for fylkeslandbruksstyret - 27 ukeverk.

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 21	301	301	0
Resultatområde 22	123	123	0
Resultatområde 23	31	31	0
Resultatområde 24	77	77	0
Resultatområde 25	38	38	0
Resultatområde 26	114	114	0
Sum:	684	0	684 0

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen har i tråd med føringene i embetsoppdraget ført tilsyn med at grunnskoleopplæringen drives i samsvar med opplæringsloven og privatskoleloven med tilhørende forskrifter. Tilsyn er gjennomført med kommuner, fylkeskommunen og privatskoler.

Systemrevisjon har vært benyttet både i forhold til de nasjonale tilsynene og for egeninitierte tilsyn i 2008. I tillegg har vi gjennomført flere skriftlige tilsyn.

Det nasjonale tilsynet ble gjennomført i tråd med oppdraget og prosedyren for tilsyn på 3 kommuner, fylkeskommunen og 1 privat grunnskole. Egen rapport om dette ble oversendt Utdanningsdirektoratet innen fristen 1. Juli 2008. Det ble også gjennomført et nasjonalt timetallstilsyn med

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

fylkeskommunen, også det er det sendt egen rapport på til Utdanningsdirektoratet. I tabelloversikten for tilsyn fremkommer derfor ingen av de nasjonale tilsynene.

Fylkesmannen benytter en rekke kilder som utgangspunkt til for valg av tema for tilsyn og tilsynssubjekt. Vi benytter både grunnlagsdata fra GSI, skoleporten, erfaring og resultater fra tidligere tilsyn (både på eget område og tilsyn gjennomført fra andre statlige etater) i tillegg til skolenes egne hjemmesider, ulike medier, klagesaker osv. Disse gir til sammen en godt grunnlag for en risiko og vesentlighetsvurdering for planlegging av tilsynene.

Spesielt for 2008 var våre oppfølgingstilsyn. Denne oppfølgingen ble gjennomført ut fra informasjon om at tidligere avdekkede avvik i et par kommuner ikke var lukket. Vi valgte derfor å kontrollere kommunenes oppfølging av avvikene på alle tilsyn fra og med det året vi startet med systemrevisjonsmetoden. Resultatet fra dette oppfølgingstilsynet viste dessverre at for mange kommuner ikke har lukket avvikene. Oppfølgings tilsynet medførte mye veiledningsarbeid i etterkant for fylkesmannen for å få enkelte kommuner i gang med arbeidet. Fylkesmannen i Østfold har i denne sammenheng benyttet pålegg i de sammenhengene der enkelte kommuner ikke har innsett sitt ansvar.

Det er rettet særskilt oppmerksomhet mot at bestemmelsene i opplæringslovens § 8-2 (gruppestørrelse) er overholdt. I 2008 ble det gjennomført skriftlig tilsyn på dette området i Østfold. Resultatet ble at samtlige skoleeiere avdekket at de hadde feilrapportert i GSI. Rapporttallene ble rettet opp, derfor fremkom det ingen avvik i Østfold.

I 2008 har vi også brukt en del ressurser på koordinering av tilsyn mellom de ulike områdene intern i embetet og og samordning av statlige tilsyn.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
FMOS					☐		
FMOS	Østfold møbelsnekkerskole	privatskoleloven §§ 5-1 og 5-2 og økonomiforskriften	Avvik nr. 1 Styret har ikke et forsvarlig system for å vurdere om kravene i gjeldende lov og forskrifter blir oppfylte Avvik nr. 2 Styret sørger ikke for at alle som har rett til å delta på styremøter får informasjon og anledning til dette. Avvik nr. 3 Inntak av elever gjennomføres ikke i samsvar med privatskoleloven. Avvik nr. 4 Ordensreglementet inneholder ikke nødvendig informasjon om elevenes rettigheter og plikter. Avvik nr. 5 Regnskapsføringen følger ikke kravene i økonomiforskriften jf §§ 3,4,14 og 18		☐	Systemrevisjon	
FMOS	Våler kommune	opplæringsloven § 8-2 organisering	Ingen		☐	Skriftlig tilsyn - hendelsesbasert	
FMOS	Moss kommune	Opplæringsloven kapittel 5 og § 13-10	Avvik nr 1. Kommunen har ikke et forsvarlig system for å sikre at kravene til spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning ivaretas		☐	Systemrevisjon	
FMOS	Tomb videregående skole	privatskoleloven §§ 2-4, 3-1, 3-9, 3-10, 4-3 med forskriftens kap 8, 5-1, 5-2 og økonomiforskriften	Avvik nr. 1 Styret har ikke et forsvarlig system for å vurdere om kravene i gjeldende lov og forskrifter blir oppfylte Avvik nr. 2 Skoleanlegga er ikke godkjent av departementet. (Delegert til Fylkesmannen.) Avvik nr. 3 Inntak av elever gjennomføres ikke i samsvar med privatskoleloven. Avvik nr. 4 Gjeldende ordensreglement/skolereglement er ikke fastsatt av styret og inneholder ikke nødvendig informasjon om elevens plikter og konsekvenser ved brudd på regler. Avvik nr. 5 Krav om innbetalinger fra elevene er ikke forutsigbare og behandles ikke som skolepenger i sin helhet.		☐	Systemrevisjon	
FMOS	Wang toppidrett - Moss	privatskoleloven §§ 3-1, 3-9, 3-10, 4-3 med forskriftens kap 8, 5-1, 5-2 og økonomiforskriften	Avvik nr. 1 Styret har ikke iverksatt et forsvarlig system for å vurdere om kravene i gjeldende lov og forskrifter blir oppfylte og for å følge opp resultatene av disse vurderingene.		☐	systemrevisjon	
FMOS	Rygge kommune	opplæringsloven § 13-10 jf forskriften §§ 2-1 og 2-2	Kommunen har ikke et forsvarlig system for vurdering og oppfølging av om kravene i forskriften § 2-1 blir oppfylt		☒	skriftlig	Dette var et oppfølgings tilsyn av det nasjonale tilsynet i 2006 for å avdekke om avviket var lukket. Det var det ikke og etter flere runder med kommunen, ble det gitt pålegg om å rette avviket.

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

FMOS	Trøgstad kommune	opplæringsloven kap 5 spesialundervisning og § 13-10	Avvik 1: Kommunen har ikke et forsvarlig system for å sikre at krvanene i opplæringsloven kap 5 overholdes.	☒	skriftlig	Dette var et oppfølgings tilsyn etter tilsyn gjennomført i 2005 for å se om avvikene etter tilsynet var lukket. Det var de ikke og etter flere runder med kommunen, ble det gitt pålegg om å rette avviket.
FMOS	Østfold fylkeskommune	opplæringsloven kap 5	Ingen	☐	skriftlig	Dette var et oppfølgings tilsyn for å kontrollere at avvikene etter tilsyn gjennomført i 2005 var lukket. Det ble bekreftet.
FMOS	Sarpsborg kommune	opplæringsloven kap 5 spesialundervisning	ingen	☐	skriftlig	Dette var et oppfølgings tilsyn for å kontrollere at avvikene etter tilsyn i 2005 var lukket. Det ble bekreftet.
FMOS	Halden kommune	opplæringsloven kap 5 spesialundervisning	ingen	☐	skriftlig	Dette var et oppfølgings tilsyn for å kontrollere at avvikene etter tilsyn i 2005 var lukket. Det ble bekreftet.
FMOS	Rømskog kommune	opplæringsloven kap 5 spesialundervisning	Ingen	☐	skriftlig	Tilsynet var et oppfølgingstilsyn fra tilsynet gjennomført i 2006. Kommunen hadde gjennomført tiltak, men ikke gjennomført tiltak som lukket avviket. Dette grunnet i en misforståelse og kommunen ble gitt veiledning og bekreftet deretter lukking av avviket.
FMOS	Rakkestad kommune	opplæringsloven kap 9a	Avvik 1 Kommunen/skolen har ikke et kontinuerlig og systematisk arbeid for å fremme helsen, miljøet og sikkerheten til elevene. Avvik 2: Kommunen/skolen holder ikke råd og utvalg underrettet om forhold so har vesentlig betydning for skolemiljøet	☐	skriftlig	Oppfølgign av tilsyn gjennomført i 2006. Avvikene var ikke lukket. Kommunen gjennomførte tiltak i 2008 og bekreftet og dokumenterte at avvikene var lukket ved utgangen av året
FMOS	Hvaler kommune	opplæringsloven kap 9a	Avvik 1: kommunen skolen driver ikke kontinuerlig og systematisk arbeid som fremmer helsen, miljøet og sikkerheten hos elevene. Avvik 2: Henvendelser om tiltak for å rette på det fysiske og det psykososiale miljøet er ikke behandlet som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Avvik 3: Elevene engasjeres ikke i planleggingen og gjennomføringen av det systematiske arbeidet for helse, miljø og sikkerhet ved skolen. Avvik 4: Kommunen/skolen har ikke etablert rutiner for at råd og utvalg holdes løpende orientert om forhold som har vesentlig betydning for skolemiljøet.	☒	skriftlig	Oppfølgings tilsyn, jf tilsyn gjennomført i 2006. etter flere runder med kommunen, ble det gitt pålegg om lukking av avviket. Kommunen har per dags dato ikke gitt tilbakemelding på status, med frist i desember. Saken følges opp i 2009.
FMOS	Fredrikstad kommune	opplæringsloven kap 9a	ingen	☐	skriftlig	Oppfølgingstilsyn fra tilsyn gjennomført i 2005. Avvikene ble bekreftet lukket.
FMOS	Askim kommune	opplæringsloven kap 9a	ingen	☐	skriftlig	Oppfølgingstilsyn etter tilsyn gjennomført i 2006. Avvikene ble bekreftet lukket.
						Oppfølgningstilsyn etter

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

FMOS	Marker kommune	opplæringsloven kap 9a	ingen		■	skriftlig	tilsyn gjennomført i 2006. Avvikene ble bekreftet lukket.
FMOS	Steinerskolen i Indre Østfold	opplæringsloven § 8-2	ingen		■	skriftlig	Tilsyn etter opplysninger gitt i GSI. Årsaken til avviket var feilrapportering. Dette ble rettet.
FMOS	Moss kommune v/Verket skole og Reier skole	opplæringsloven § 8-2	ingen		■	skriftlig	Tilsyn etter opplysninger gitt i GSI. Årsaken til avviket var feilrapportering. Dette ble rettet.
FMOS	Askim kommune v/Rom skole	opplæringsloven § 8-2	ingen		■	skriftlig	Tilsyn etter opplysninger gitt i GSI. Årsaken til avviket var feilrapportering. Dette ble rettet.
FMOS	Sarpsborg kommune v/Sandesundsveien skole	opplæringsloven § 8-2	ingen		■	skriftlig	Tilsyn etter opplysninger gitt i GSI. Årsaken til avviket var feilrapportering. Dette ble rettet.
FMOS	Skiptvet kommune v/Kirkeng skole	opplæringsloven § 8-2	ingen		■	skriftlig	Tilsyn etter opplysninger gitt i GSI. Årsaken til avviket var feilrapportering. Dette ble rettet.
FMOS	Steinerskolen i Moss, Torderød skole, Plus-skolen, Noroff videregående skole	privatskoleloven og økonomiforskriften - ulike tema	Steinerskolen i Moss: avvik i forhold til organisering av virksomhetene barnehage og skole som juridisk sett drives av en og samme stiftelse. Skolen viser i den sammenheng til urimelig lang saksbehandlingstid i Stiftelsestilsynet - skal være på plass fra 1.januar 2009. Torderød skole: avvik på regnskapsføringen av renteinntekter fra tilskuddsmidler og skolepenger som var ført på en annen juridisk enhet og ikke den tilskuddsberettigede enheten skoledrift. Skole har rettet opp forholdene. Plus-skolen: ingen avvik (kontroll politiattest, lokaler og ulykkesforsikring for elever) Noroff videregående skole: ingen avvik (kontroll: ulykkesforsikring for elever og fordeling av administrative kostnader med andre enheter i viksomhetene Noroff)		■	skriftlig	Regnskapet for 2007 er gjennomgått og på bakgrunn av en risiko og vesentlighetsvurdering av de regnskapsførte data samt opplysninger gitt i årsmeldingen, er det gjennomført kontroll på ulike områder jf privatskoleloven og økonomiforskriften.
FMOS	Noroff videregående skole	privatskoleloven §§ 2-3, 3-1, 3-6, 3-9, 3-10, 5-3, 5-1 og 5-2	Avvik nr. 1 Styret har ikke et forsvarlig system for vurdering av om krava i gjeldende lover og forskrifter blir oppfylte. Avvik nr. 2 Det fattes ikke enkeltvedtak ved inntak av elever i samsvar med forvaltningsloven. Avvik nr. 3 Det fattes ikke enkeltvedtak ved behandling av klage på standpunkt karakter i samsvar med forvaltningsloven. Avvik nr. 4 Ordensreglementet inneholder ikke nødvendig informasjon om elevenes rettigheter og plikter. Avvik nr. 5 Det er ikke utarbeidet halvårsrapporter ved gitt spesialundervisning. Det er igangsatt spesialundervisning uten at det foreligger individuell opplæringsplan.		■	systemrevisjon	

31.2 Klagesaksbehandling

		Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMOS	Klage i grunnskolen	Spesialundervisning/spes.ped.hjelp	4	6	10

FMOS	Klage i grunnskolen	Skyss	1	9	10
FMOS	Klage i grunnskolen	Nærhetsprinsippet	5	13	18
FMOS	Klage i grunnskolen	Standpunktkarakterer	22	36	58
FMOS	Klage i videregående opplæring	Inntak på særskilte vilkår	1	6	7
FMOS	Klage i grunnskolen	Opplæringsloven kap. 9A	1	7	8
FMOS	Klage i grunnskolen	Klage på avslag til søknad om tidlig skolestart	0	1	1
FMOS	Klage i videregående opplæring	Opplæringslovens § 3-4	0	2	2
FMOS	Klage i videregående opplæring	Opplæringslovens § 3-1	1	0	1
FMOS	Klage i videregående opplæring	Spesialundervisning/spes.ped,hjelp	11	0	11
FMOS	Klage i grunnskolen	Opplæringsloven § 5-7	2	0	2

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen. Datainnsamlingen har forløpt problemfritt og resultatene er brukt i tilsynsarbeidet og i dialogen med skoleeierne.

31.4 Informasjon og veiledning

Informasjon og veiledning er helt sentrale oppgaver, som utføres løpende, og er høyt prioritert. I 2008 har informasjon knyttet til endringer i lov, regelverk og tilskuddsordninger stått helt sentralt.

Vi har et stort antall henvendelser knyttet til læreplan og vurdering under Kunnskapsløftet og til lov og forskrifter.

Volum på formaliserte kontaktmøter i regi av utdanningsdirektøren ut mot sektoren var i 2008 som i 2007.

Utdanningsdirektøren deltok i fylkesmannens kommunemøter og felles studietur med kommunene.

Møteplassene/storkonferansene direkte knyttet til Kunnskapsløftet gir betydelig effekt, og sikrer god koordinering med især KS og høgskolen. Det formelle samarbeidet i regionen knyttet til Kunnskapsløftet var heller ikke i 2008 på plass i Østfold, men fylkesmannens arbeid i KS' nettverk og det mer uformelle samarbeidet med høgskolen sikrer likevel at arbeidet med reformen er koordinert og effektivt.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Eksamen

Oppfølging av arbeidet med eksamen grunnskolen har vært gjennomført etter forutsetningene.

Vi har ikke avdekket avvik ved gjennomføringen av sentralt eller lokalt gitt eksamen.

Fylkesmannen har en løpende dialog med kommunene og fylkeskommunen.

Fylkesmannen har videre foretatt en stikkprøvekontroll av at lokalt gitt eksamen er gjennomført på forsvarlig måte.

Nasjonale prøver

Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet med nasjonale prøver og bistått utdanningsdirektoratet med informasjon og veiledning overfor skoleeierne. Fylkesmannen har opprettet veiledningstjeneste overfor skoleeierne i bruk av PAS som nasjonalt verktøy for administrasjon av nasjonale prøver, og som verktøy for registrering av resultater lokalt og uttak av lokale rapporter.

Fylkesmannen har ikke avdekket rutiner eller praksis ute som er i strid med retningslinjene.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen forvalter per i dag 2 tilskudd fra Utdanningsdirektoratet. Disse er tilskudd til opplæring av barn i asylmottak og tilskudd til leirskole.

Tilskuddsforvaltningen til både leirskole og barn i asylmottak er gjennomført etter forutsetningene og med god intern kvalitetskontroll.

Det har i 2008 ikke blitt gjennomført en kontroll av grunnlagsdata for tilskuddet til barn i asylmottak, slik vi har gjennomført de foregående år. Årsaken til dette er at vi etter flere henvendelser UDI ikke har mottatt belegglistene for barn i asylmottak. Dette er begrunnet i omorganisering til UDI indre østland og Buff-etat som har ansvar for hver sine aldersgrupper asylsøkere. Alle utbetalinger til kommunene er derfor gjennomført med forbehold. Det er planlagt tilsyn på dette området for 2009.

Søknadene om tilskudd til leirskoleopplæring blir kontrollert mot innsendte elevlister, elevtall i overensstemmelse med GSI, gruppestørrelse og mot tidligere søknader. Det kreves dokumentasjon i form av faktura eller bekreftelse fra leirskolen. Ved søknader om leirskoletilskudd for våren, blir det bedt om en prognose for høsten, pga rapportering om mer-/mindrebehov til Utdanningsdirektoratet.

31.8 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skoler i utlandet

Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

32.2 Kompetanseutvikling

Kjernen i fylkesmannens egen strategi for Kunnskapsløftet har vært i 2008, som tidligere år, å skape felles møteplasser for informasjon og drøfting. Store ressurser er benyttet til fellessamlinger for alle skoleledere/virksomhetsledere i Østfold (kommuner, fylkeskommune, privatskoler).

Selv om samarbeidsstrukturene i regionen er mindre formalisert enn opprinnelig tenkt, og fylkesmannens rolle har vært mindre initierende enn flere av sektorens parter hadde ønsket, oppsummeres måloppnåelsen for 2008 som god.

Det ble mot slutten av året pånytt tatt initiativ til etablering av et samarbeids- og samordningsforum for kvalitets- og kompetanseutvikling i fylket med representanter fra KS, Østfold fylkeskommune, Høgskolen i Østfold, Utdanningsforbundet og fylkesmannen.

Forut for tildelingen av statlige midler til kompetanseutvikling har fylkesmannen informert og veiledet skoleeierne i strategien for kompetanseutvikling i grunnopplæringen skriftlig, muntlig og gjennom felles møteplasser

De statlige midlene til kompetanseutvikling er tildelt skoleeierne i sin helhet, og alle skoleeierne (kommuner, fylkeskommune og private skoler) har utarbeidet planer etter sentrale forutsetninger.

Det ble i 2008 foretatt et skriftlig tilsyn med gjennomføringen av Kunnskapsløftet, Opplæringsloven § 10 -8, i kommunene, fylkeskommunen og de private grunn- og videregående skolene. Tilsynet oppsummeres, vurderes og rapporteres i 2009. (jf. resultatområde 3.1. i årsrapporten)

Anslått ressursbruk ca. 20 ukeverk

32.3 Skoleporten

Oppgavene har i 2008 vært begrenset til å informere om Skoleporten og å opprette skoleeierne med bruker- og administrasjonsrettigheter i UBAS.

Det har i liten grad vært etterspørsel etter veiledning i bruken av skoleporten gjennom året..

32.4 Nasjonale strategiplaner, program og utviklingsoppgaver

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Arbeidet med de nasjonale strategiplaner er først og fremst knyttet til informasjon og erfaringsformidling. Noen av satsingene har vært høyt prioritert på bakgrunn av analyser av resultater i sektoren. Dette gjelder ”Gi rom for lesning” og realfagsatsingen.

Fylkesmannen har deltatt i styringsgrupper for ”Realfagsatsing i regionen”, Vitensenter, Karriereveiledningsprosjektet og Prosjekt i regi av høgskolen knyttet til skole- og barnehageeier-rollen. Innenfor ”Program for digital kompetanse” har Fylkesmannen vært samarbeidspartner med Høgskolen om prosjektet ”Lærende nettverk”.

Tidsbruken på dette området er økt i forhold til 2007.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Fylkesmannen har informert og veiledet skoleeier om regelverket og nasjonale føringer på området. I tillegg har fylkesmannen informert og veiledet elever, lærlinger, foresatte og allmennheten om elevenes rettigheter og rettsikkerhet.

Henvendelsene til Fylkesmannen på telefon og mail er økende.

Tilsyn er gjennomført på området tilpasset opplæring og spesialundervisning. Det er egen rapportering på dette feltet. Tabell er vedlagt som viser oversikten over klagesakene.

32.6 Utviklingsarbeid – Urfolk og nasjonale minoriteter

32.7 Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsforvaltningen på barnehageområdet omfatter mange tilskuddsordninger og store beløp.

Fylkesmannen hadde et etterslep på utbetaling til endringer i driftstilskuddet fra høsten 2007 inn i 2008.

Tilskuddsforvaltningen er svært risikoutsatt og krever at flere har innsyn og mulighet til å overlappes hverandre, samt et system for å redusere risikoen for feilutbetaling. Dette har medført at Fylkesmannen har etablert stramme rutiner for tilskuddsbehandlingen som innbefatter fortløpende registrering i et forsystem, kontrollfunksjoner der flere personer er involvert før utbetaling gjennomføres, samt tertialvise avstemninger mellom forsystem og regnskapssystem.

Ved årets utgang kan Fylkesmannen konstatere at måloppnåelsen på tilskuddsområdet er tilfredsstillende. Det er ingen søknader om tilskudd som ankom før vår frist til kommunene for 2008, som kan defineres som faktiske restanser.

Det har i 2008 vært gjennomført tilskuddskontroll i fire kommuner i Østfold.

I Fredrikstad og Hvaler har det vært gjennomført kontroll med tilskudd til barn med nedsatt funksjonsevne. I Rakkestad og Skiptvet har det vært gjennomført kontroll med tilskudd til minoritetsspråklige barn i førskolealder. Det har vært kontroll både med bruk av tilskuddet og i forhold til regelverket for tildeling av tilskuddet.

Fylkesmannen avdekket ingen avvik mellom innrapporterte tall i årsmeldingene per 15.12.07 på antall barn med nedsatt funksjonsevne som får tilskudd og det antall barn som fremkom i søknadene og listene fra barnehagene. I kommunenes vedtak om tilskudd ble det avdekket mangler. Kommunen ga anbefalinger i sine vedtak som i seg selv ikke er nok til å betegnes som begrunnelse, jf. forvaltningsloven § 25. Begrunnelsen om ressursbegrensninger i vedtaket strider mot forutsetningene i F-2/2008 om at det påligger kommunen å yte det som er nødvendig av egne midler i tillegg til tilskuddet fra staten, for å gi disse barna et tilbud i ikke-kommunale og kommunale barnehager. Kommunens vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tildeling av assistentressurs fra øremerkede midler er enkeltvedtak. Fylkesmannen fan at disse vedtakene ikke var i samsvar med forvaltningslovens krav. I vedtakene skal oppgis klageadgang, klagefrist og hvem som er klageinstans.

Når det gjelder tilskudd til minoritetsspråklige barn, var det en kommune som hadde et barn mer enn det som var innrapportert på årsmeldingen. Etter Fylkesmannens vurdering var det en kommune som ikke hadde gjort de ikke-kommunale barnehagene og andre relevante tjenester kjent med at de kan søke om å få tildelt midler på dette området, på en god nok måte. Tildelingen av midler for 2007 og våren 2008 var ikke utført på bakgrunn av søknad og det var ikke fattet vedtak i forbindelse med tildelingen. Her var det også fattet vedtak om ekstraressurser til minoritetsspråklige barn i en barnehage, hjemlet i opplæringsloven § 5-7. Etter Fylkesmannens vurdering er dette en sammenblanding av to ulike ordninger som skal behandles separat og har ulike prosedyrer. Begge kommunene hadde for regnskapsåret 2007 ikke ført tilskuddet etter retningslinjene i rundskrivet når det gjelder funksjon i regnskapet. Dette ble rettet opp.

Det gjennomføres formalia og rimelighetskontroll av søknadene med tilhørende dokumentasjon i forhold til alle tilskuddsordningene på barnehageområdet.

0231.60 driftstilskudd – fast

Det er utbetalt totalt 756 112 622,- til kommunene i Østfold i 2008.

0231.60 Driftstilskudd til nye barnehageplasser

Det er innvilget søknader på 41 932 881,- til kommunene i Østfold i 2008, hvorav 2 381 060,- var et etterslep fra 2007.

0231.61 Investeringstilskudd

Det er innvilget søknader på totalt 12 374 310,- til kommunene i Østfold i 2008, hvorav 4 395 852,- var et etterslep fra 2007.

0231.62 Tilskudd til barn med nedsatt funksjonsevne

Det er utbetalt totalt 41 912 528,- til kommunene i Østfold i 2008.

0231.63 Tilskudd til bedre språkforståelse for minoritetsspråklige barn i førskolealder

Det er utbetalt totalt 5 123 303,- til kommunene i Østfold i 2008.

0231.64 Tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler

Det er innvilget søknader på totalt 969 600,- til kommunen i Østfold i 2008.

0231.65 Tilskudd – skjønnsmidler

Det er utbetalt totalt 195 483 801,- til kommunene i Østfold i 2008.

38.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen behandlet i 2008 4 klager etter barnehageloven.

Klager på vedtak om kommunalt tilskudd, barnehageloven §14 jf forskrift om likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd: 4 klager, ingen fikk medhold

Klage på vedtak om stenging av barnehage, barnehageloven § 16: 1 klage, delvis medhold

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

	Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMOS			

FMOS	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 16, stenging	1	0
FMOS	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tiskudd, § 6	0	4

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannens informasjons- og veiledningsoppgaver på barnehagefeltet er helt sentrale. Også i 2008 har vår egen omarbeidete nettside om barnehage vært sentral i dette arbeidet. I tillegg utfører Fylkesmannen løpende informasjon og veiledning, skriftlig, pr. e-post og muntlig. Det er avholdt møter med kommunene som barnehagemyndighet, samt møter med enkeltkommuner etter behov. Fylkesmannen har også deltatt i nettverk for kontaktpersoner fra kommunene.

Tilsyn er gjennomført med kommunene som barnehagemyndighet, ofte med veiledning i etterkant. For å bidra til at kommunene praktiserer forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tiskudd, foregår det også en utstrakt løpende informasjon og veiledning knyttet til forståelsen av forskrift om likeverdig behandling.

38.4 Tilsyn

Tilsyn har vært en hovedoppgave for Fylkesmannen på utdanningsområdet og har blitt gitt høy prioritet i 2008. Fylkesmannen har i tråd med føringene i embetsoppdraget ført tilsyn med at kommunen utfører de oppgaver den som barnehagemyndighet er pålagt etter barnehageloven.

Systemrevisjon som metode for gjennomføring av tilsyn er godt innarbeidet i virksomheten og har vært benyttet i tilsynet på barnehageområdet i 2008.

Det har vært ført tilsyn med barnehagemyndigheten i 6 kommuner, i tillegg har det vært ført ett kombinert tilsyn med skoleeier og barnehagemyndighet i en kommune.

Fylkesmannen har vært på tilskuddskontroll (stikkprøvekontroller) i 4 kommuner i 2008.

Fylkesmannen har i 2008 rettet særskilt oppmerksomhet mot om kommunen som barnehagemyndighet fører tilsyn med de private og kommunale barnehagene, samt hvordan kommunene håndterer adgangen til å gi dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder. I en kommune var tema for tilsynet kommunen som godkjenningmyndighet.

Tilsynene i 2008 avdekket brudd på lov og forskrift i 5 av de 6 kommunene det ble ført tilsyn med.

Fylkesmannen har per i dag ikke en praksis der det gis pålegg umiddelbart ved avvik. Vi ber kommunene om en plan innen en gitt frist for de tiltak de har satt i verk eller planlegger for å lukke avviket. Det formidles imidlertid at avvikene skal lukkes umiddelbart. Når planen foreligger, gir vi kommunen en ny frist på ca 6 måneder til å bekrefte at avvikene er lukket og tiltakene gjennomført. De fleste kommunene har fulgt opp etter gjennomførte tilsyn og levert planer for tiltak for å lukke avvik innen de gitte frister. For en av kommunene ble planen levert først etter purring fra Fylkesmannen. Tilbakemeldingene på gjennomføringen av tilsynet og nytteeffekten av dette er positiv fra samtlige.

Stikkprøvekontroller – tilskudd:

Hvaler kommune	Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne
Fredrikstad kommune	Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne
Rakkestad kommune	Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen
Skiptvet kommune	Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen

Tilsynsoversikt barnehageområdet

Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommentar
---------------	---------------------	------------	-------------------	--------	---------	-------------	-----------

				av avvik			
FMOS	Spydeberg kommune	Bhgl § 16 belyst gjennom § 18 femte og sjette ledd med forskrift og § 19 med forskrift. Bhgl § 18 tredje ledd med forskrift	Avvik nr. 1: Kommunen behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet i henhold til regelverket.	■		24 dagsverk	Gjelder alle tilsyn: Vedr. frist for lukking/pålegg: Fylkesmannen har ikke en praksis der det gis pålegg umiddelbart ved avvik. Vi ber kommunene om en plan innen en gitt frist for de tiltak de har satt i verk eller planlegger for å lukke avviket. Det formidles imidlertid at avvikene skal lukkes umiddelbart. Når planen foreligger, gir vi kommunen en ny frist på 6 måneder til å bekrefte at avvikene er lukket og tiltakene gjennomført.
FMOS	Trøgstad kommune	Bhgl § 16 belyst gjennom § 18 femte og sjette ledd med forskrift og § 19 med forskrift. Bhgl § 18 tredje ledd med forskrift	Avvik nr. 1: Kommunen som barnehagemyndighet fører ikke tilsyn med barnehagene i kommunen. Avvik nr. 2: Kommunens dispensasjonspraksis sikrer ikke at barnehagene drives i henhold til regelverket om pedagogisk bemanning.	■	Merknad nr. 1: Kommunens plan for tilsyn henviser kun til bestemmelsene i barnehageloven, ikke til de tilhørende forskriftene.	19 dagsverk	
FMOS	Askim kommune	Bhgl § 16 belyst gjennom § 18 femte og sjette ledd med forskrift og § 19 med forskrift. Bhgl § 18 tredje ledd med forskrift		■	Merknad 1 Kommunen har ikke sikret at delegasjonsvedtak fra politisk nivå til rådmannen er oppdatert og i tråd med gjeldende regelverk. Merknad 2 Kommunen som tilsynsmyndighet har ikke rutiner som sikrer at alle barnehagene behandler politiattester i samsvar med gjeldende regelverk.	19 dagsverk	
FMOS	Sarpsborg kommune	Bhgl § 16 belyst gjennom § 18 femte og sjette ledd med forskrift og § 19 med forskrift. Bhgl § 18 tredje ledd med forskrift	Avvik nr. 1: Kommunen behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet i henhold til regelverket. Avvik nr. 2: Kommunen følger ikke forvaltningsloven når det fattes pålegg om å lukke avvik i forbindelse med tilsyn.	■	Merknad nr. 1: Kommunen har ikke sikret at det foreligger skriftlige og oppdaterte delegasjonsvedtak til alle ledd i kommunens ansvarslinje.	19 dagsverk	
FMOS	Halden kommune	Bhgl § 16 belyst gjennom § 18 femte og sjette ledd med forskrift og § 19 med forskrift. Bhgl § 18 tredje ledd med forskrift	Avvik nr. 1: Kommunen behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet i henhold til regelverket. Avvik nr. 2: Kommunen fører ikke tilsyn med de kommunale virksomheter etter barnehageloven.	■		24 dagsverk	

FMOS	Våler kommune	Bhgl § 18 tredje ledd med forskrift. Bhgl §§ 10 og 11 og forskrift om familiebarnehager	Avvik nr. 1: Kommunen påser ikke at forutsetningene for godkjenning og vedtak om godkjenning etter barnehageloven er på plass, før driften settes i gang.	■	Merknad nr. 1: Kommunen har ikke rutiner som sikrer at det gjennomgående opplyses om klagerett når det fattes vedtak om dispensasjon fra utdanningskrav i kommunale barnehager.	19 dagsverk	
------	---------------	---	---	---	---	-------------	--

Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utvikling

39.1 Utbygging

Fylkesmannen har en viktig pådriverrolle for å bidra til at kommunene oppfyller sin plikt til å sørge for at det finnes et tilstrekkelig antall barnehageplasser. Arbeidet i 2008 har vært preget av regjeringens målsetting om å tilby full barnehagedekning i løpet av året, samt forberedelse til innføringen av lovbestemt rett til barnehageplass. Tallene som er rapportert inn til Barnehagekartet ved utgangen av året, viser at 3 kommuner, Halden, Askim og Rygge, ikke var i mål i 2008 i henhold til regjeringens definisjon på full barnehagedekning.

Fylkesmannens tiltak for å bidra til full barnehagedekning har vært informasjon om tilskuddsordningene, herunder tilskuddet til faste plasser i midlertidige lokaler, oppfølging av og kommunikasjon med enkeltkommuner i forbindelse med Barnehagekartet og annen rapportering. I juni arrangerte vi et temamøte for kommunenes kontaktpersoner der temaet var barnehageutbygging. Fylkesmannen har også hatt barnehageutbygging som et av temaene ved de kommunebesøkene som er gjennomført i 2008. På vårt møte med kommunenes kontaktpersoner i desember var lovendringen om rett til barnehageplass et viktig tema. I tillegg har vi hatt kontakt med enkeltkommuner ved behov.

39.2 Kvalitetsutvikling

Fylkesmannen skal bidra til å opprettholde og videreutvikle kvaliteten i barnehagen, bidra til rekruttering av førskolelærere og bidra til kompetanseheving i barnehagesektoren. Viktige samarbeidsparter for Fylkesmannen i 2008 har vært kommunene som barnehagemyndighet og høgskolene i Østfold, Vestfold og Hedmark. Fylkesmannen deltar også i nettverkssamarbeid med øvrige fylkesmenn i region Øst (Buskerud, Telemark, Oslo og Akershus og Vestfold).

Fylkesmannen har arrangert møter med kommunen som barnehagemyndighet, der bl.a. kvalitets- og kompetanseutvikling har vært tema. Fylkesmannen har også deltatt i de to nettverkene som kommunenes kontaktpersoner er deltakere i.

I september arrangerte Fylkesmannen studietur til Stockholm for representanter for barnehagemyndigheten i kommunene. Tema var arbeid med minoritetsspråklige barn og deres familier.

Videreutdanningsstudiet i implementeringsarbeid, initiert av Fylkesmannen i Østfold og utviklet av Høgskolen i Østfold og Vestfold ble avsluttet i løpet av 2008. Videreutdanningsstudiet i barnehagejuss i samarbeid med høgskolen i Hedmark ble også avsluttet i 2008.

Fylkesmannen i Østfold arrangerte i februar 2008 sammen med Høgskolen i Østfold dagskonferansen "Barnehage og skole – en herlig blanding?!", om samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole. Målgruppe var ledere i skole og barnehage samt ansatte i kommuneadministrasjonen med ansvar for skole og barnehage. Oppfølgingsdag planlegges i februar 2009.

I november arrangerte Høgskolen i samarbeid med Fylkesmannen konferanse for og om åpne barnehager i fylket. Fokus var Åpen barnehage som møteplass.

Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren gir Fylkesmannen føringer for hvordan statlige kompetansemidler skal fordeles. Fylkesmannen i Østfold valgte i 2008 å fordele midlene til kommunene etter samme fordelingsnøkkel som Kunnskapsdepartementet brukte i fordelingen mellom fylkene. Kommunene fikk tildelt sine midler etter at plan for kompetanseutvikling var mottatt hos Fylkesmannen og gjennomgått ut fra kriterier satt i kompetansestrategien. Fylkesmannen mottok 9 planer – 8 fra enkeltkommuner og 1 fra 10 kommuner i samarbeid. Alle fikk tildelt midler. Dette betyr at alle kommuner har fått del i de statlige kompetansemidlene. Rapportering fra kommunene til Fylkesmannen skjer i februar.

Fylkesmannens kvalitetsutviklingsarbeid skjer på mange arenaer og med mange metoder. I møter med kommunene vil for eksempel både forvaltning og kvalitetsutvikling være temaer. I slike møter er både utdanningsdirektør og assisterende direktør med i tillegg til flere rådgivere. Det er i hovedsak tre ulike rådgivere som har sine oppgaver delvis knyttet til kvalitetsutvikling. Fylkesmannens arbeid med kvalitetsutvikling involverer med andre ord flere forskjellige aktører, og utøves på mange forskjellige arenaer.

39.3 Nasjonale strategiplaner og særskilte satsingsområder

Fylkesmannen hadde i juni eget temamøte for kommunene med utbygging som tema. Her var universell utforming et av temaene som ble tatt opp.

Fylkesmannen i Østfold ble tildelt kr 240 000 til tiltak for å bedre kompetansen i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering for personalet i barnehagen. På bakgrunn av søknader ble det tildelt midler til Fredrikstad kommune, Askim kommune, Rygge kommune, samt en barnehage i Sarpsborg kommune.

Fylkesmannen arrangerte i september studietur til Stockholm for representanter fra kommunene, tema var arbeid med minoritetsspråklige barn og deres familier. Fylkesmannen deltar i samarbeid med NAFO og Høgskolen i Østfold i prosjektet Kompetanseutvikling innen språklig og kulturelt mangfold i barnehagen. Hele 21 barnehager i Østfold deltar i prosjektet. Fylkesmannen har støttet Høgskolen med ekstra midler til veiledning av barnehagene.

Fylkesmannens nettside har aktivt vært i bruk som informasjonskilde i forbindelse med nasjonale satsinger på barnehageområdet.

Ressursrapportering

Fylkesmannens område utdanning hadde i 2008 totalt 10,8 årsverk. Ca. 2,7 faste stillinger er lønnet med fagmidler og disse medarbeiderne arbeider innenfor alle resultatområdene. Det er ikke mulig å angi konkret fordeling av ukeverkene. Vi har derfor fordelt 122 ukeverk på alle resultatområdene etter områdenes andel på kap 1510.

Område utdanning har én medarbeider i særskilt tilrettelagt stilling (50 %) uten fagoppgaver. Vedkommendes 22,5 ukeverk er likevel fordelt på alle fagområdene på samme måte som over.

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 31	143	57	143	57
31.1 Tilsyn	53	23	0	0
31.2 Klagesaksbeha	20	9	0	0
31.5 Eksamen og na	41	18	0	0
31.7 Tilskuddsförv	8	3	0	0
Resultatområde 32	50	20	50	20
32.2 Kompetanseutv	14	6	0	0
32.3 Skoleporten	17	7	0	0
Resultatområde 38	81	31	81	31
38.1 Tilskuddsförv	36	11	0	0
38.4 Tilsyn	26	11	0	0
Resultatområde 39	61	14	61	14
Landsdekkende oppgaver – Kunnskapsdepartementet			0	0
Sum:	335	122	335	122

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven og lov om registrert partnerskap

2 trossamfunn har fått vigselfrett i 2008

42.2 Anerkjennelsesloven

42.3 Barneloven

Beslutninger etter barneloven:	0
Anmodninger under behandling:	1
Skriftlig informasjon:	3

42.5 Veiledning og informasjon

Resultatområde 43 EØS-avtalens finansielle ordninger

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen hadde tilsyn med Familievernkontoret Fredrikstad og Halden 12.12.08. Rapporten foreligger ikke ennå.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i 2008 gjennomført 100 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket. Ca halvparten av tilsynene var uanmeldt. Antall tilsynsbesøk tilsvarer en dekning på 97 % av hva forskriften krever. Tilsynet ble utført på 16 institusjoner fordelt på 44 tilsynsobjekter (avdelinger). 6 av institusjoner er statlige, 1 institusjon er kommunal og 8 institusjoner eies og drives av private.

Tilsyn med omsorgsentre for enslige mindreårige asylsøkere

Fylkesmannen i Østfold har i 2008 gjennomført tilsyn med to omsorgsentre for enslige mindreårige asylsøkere. Begge omsorgssentrene har to avdelinger og tar i mot til sammen 32 barn.

Barneverntjenesten i kommunen

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjon i 6 kommuner i fylket. Tilsynene var en del av det landsomfattende tilsynene i 2008 med kommunale barnevern-, helse- og sosialtjenester på oppdrag fra Statens helsetilsyn og Barne- og likestillingsdepartementet. Tilsynet omfattet tjenester og tiltak til utsatte barn i skolepliktig alder, og tiltak eller tjenester knyttet til overgangen fra barn til voksen. Tilsynet undersøkte om de tre kommunale tjenestene ved behov samarbeider om å gi utsatte barn rette tiltak og tjenester til rett tid. Det ble avdekket avvik i alle 6 kommunene.

Fylkesmannen mottok 83 klagesaker i 2008. 4 saker var klager på enkeltvedtak jf. Bvl. § 6-5. 79 saker var besværingar som fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. Bvl. § 2-3.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Behandlet 15 saker. Alle innvilget.

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Fylkesmannen har gjennom arbeidet med strategiplan for barn og unges psykiske helse arrangert felles fagdager, kontaktmøter og konferanser for tjenesteapparatet som yter tjenester til barn og unge. Kommunene er da representert med faglig og administrativt ledelse fra pedagogisk-psykologisk tjeneste, sosialtjeneste, barneverntjeneste og helsetjenesten. Spesialisthelsetjenesten er representert av barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og ungdomspsykiatrisk avdeling, post 20.

45.4 Biologisk opphav

Sakstype	Antall saker
Spørsmål om adopsjon (sterk eller svak, spørsmål om adopsjon i forbindelse med dødsbo, kopi av sakspapirer der den adopterte kjenner/vet hvem de biologiske foreldrene er, kopi av tidligere utgitte opplysninger)	10
Spørsmål om biologiske foreldre (ønsker kontakt/evt. bare opplysninger om identitet).	10
Spørsmål om familie, halvsøsken, barn	5
Saker behandlet ferdig pr. 31.12.2008	25
Saker under behandling pr. 31.12.2008	1

45.5 Eidsvoll omsorgssenter for barn - tilsyn og klagebehandling

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har et internt planlag som drøfter og samordner områdenes innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner/ reguleringsplaner. Universell utforming er ett av temaene. Det samarbeides med fylkeskommunen og andre statsetater ved behov.

Sammen med Østfold fylkeskommune har Fylkesmannen søkt om deltakelse som pilotfylke i Miljøverndepartementets satsing på universell utforming m.m. Denne søknaden må gjentas våren 2009 for endelig utvelgelse. Det er god politisk forankring for dette regionalt og et godt grunnlag for videre arbeid.

Resultatområde 48 Likestilling

Område justis påser at lovfestet karv om representasjon ivaretas ved oppnevning av fengselstilsyn og forliksråd. I 2008 har Fylkesmannen kontrollert kommunens valg av, og oppnevnt medlemmer og varamedlemmer til forliksrådene etter domstolloven § 58. Videre er det foreslått nye personer til fengselstilsyn.

På utdannings- og barnehageområdet har Fylkesmannen arbeidet med oppfølgingen av handlingsplanen for likestilling i barnehage og grunnopplæring. Hovedoppgavene har vært informasjon, kunnskapsspredning og veiledning. Dette er gjort både på konferanser og møter med kommunene. Fylkesmannen har også vært aktiv samarbeidspartner i opprettelse og deltakelse i rekrutteringsteam i fylket for å få flere menn inn i barnehagene. Vi har videre veiledet utdannings- og yrkesrådgivere om bevisste utdanningsvalg. Deltakelse i styringsgrupper i forhold til karriereveiledning og realfagssatsing har også vært prioritert.

Område landbruk har ved forvaltning av tilskuddsordninger støttet prosjekter for "Jenter i skogbruket".

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 42	108		108	0
Resultatområde 44	6		6	0
Resultatområde 45	76	54	76	54
45.1 Tilsyn med ba	76	4	0	0
Resultatområde 46	2		2	0
Resultatområde 48			0	0
Sum:	192	54	192	54

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

Lovendringene som trådte i kraft 01.01.2005, innebærer at Fylkesmannen i Østfold ikke lenger har tilsyns- og vedtakskompetanse. Det har vært, og vil bli en del arbeid i forbindelse med at det nye Stiftelsestilsynet ved behov skal ha oversendt kopi av dokumenter fra vårt arkiv.

Det ble overført dokumenter for 10 stiftelser i 2008.

51.2 Vergemålsloven

Klagesaker behandles stort sett innenfor tre måneder. Saker der Fylkesmannen er førsteinstans, og øvrige saker, behandles fortløpende. Overformyndene holdes løpende orientert ved brev fra Fylkesmannen om endringer, avgjørelser, høringer etc. Antall behandlede saker i 2008 var 18. Ved årsskiftet var 6 saker ubehandlet. Det ble ikke gjennomført tilsyn i 2008.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOS	18	0
Sum	18	0

51.3 Forliksrådene

Henvendelser besvares fortløpende men det er få slike. I 2008 har Fylkesmannen kontrollert kommunens valg av, og oppnevnt medlemmer og varamedlemmer til forliksrådene etter domstolloven § 58.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Nye personer er foreslått i 2008.

51.5 Tomtefestelov

Ingen saker i 2008

51.7 Kommunale politivedtekter

51.8 Hundeloven

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det kom inn 2720 saker i 2007 og det ble fattet vedtak om avslag i 183 saker. For øvrig viser vi til særskilt statistikk innsendt til Justisdepartementet.

Saksbehandlingstiden har ligget på 5-8 uker.

52.3 Navneloven

Ingen klager i 2008. Enkelte henvendelser på telefon og noen feilsendte søknader.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Fylkesmannen har oversikt over samfunnsikkerhetsutfordringene i Østfold. Det er utarbeidet ny fylkesROS for Østfold i 2008. Fylkesmannen har videre gjennomført organisatoriske justeringer for å styrke arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap, samt GIS. Fylkesmannen deltar i etablerte klimanettverk for kommunene i Østfold. Dette er også drøftet i fylkesberedskapsrådet.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Arbeidet med fylkesROS har vært basert på utstrakt samarbeid med kommunene, statsetater, fylkeskommunen og andre aktører knyttet til samfunnsikkerhet. Det ble blant annet gjennomført en stor oppstartkonferanse og dette arbeidet har blitt fulgt opp i ulike samarbeidsfora. FylkesROS Østfold ble ferdigstilt ultimo 2008. En rekke større hendelser i fylkesROS Østfold følges opp gjennom ulike prosjekter. I 2009 vil et skogbrannprosjekt gjennomføres med sikte på å styrke skogbrannberedskapen i Østfold. Videre er prosessen med flomberedskap og sikringstiltak godt i gang for Vansjø-Hobølvassdraget. Det er også arbeidet med oppfølgingen av Krise i fjorden sammen med fylkesmennene i Oslofjordregionen. Fylkesmannen deltar også i et Interregprosjekt som har bæring på disse temaer. Fylkesmannen har også styrket beredskapen ved at avdekkede risikoforhold har vært gjenstand for kriseøvelser.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannen har etablert en egen faggruppe for å sikre en helhetlig behandling av arealplansaker samt deltakelse på oppstartmøter. I dette arbeidet tas det også hensyn til klima. Innspill er gitt til fylkesplanen. Saksbehandlere i embetets plangruppe har deltatt på diverse kompetansehevede tiltak om ny Plan- og bygningslov samt klimaforhold.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Seminar for kommunene, politiet, sivilforsvaret og forsvaret om klimakonsekvenser og klimatilpassing ble gjennomført 4. desember. Samordnet tilsyn med DSB ble gjennomført for Mossregionen interkommunale brannvesen (dekker Moss, Rygge, Råde, Våler i Østfold og Vestby i Akershus) 5. februar. Videre ble det gjennomført beredskapstilsyn i Rømskog kommune 14. august, Moss kommune 11. desember og Hvaler kommune 16. desember.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

For å utvikle et helhetlig og samordnet krise-/og beredskapsplanverk har fylkesmannen etablert regionale fagforum beredskap, ett for hvert politidistrikt. Disse fagforaene er arenaer for gjensidig kontakt og samarbeid mellom fylkesmannen, politidistriktene og kommunene når det gjelder ros-analyser og planverk. Det er gjennomført tre møter i 2008. KDS har deltatt i arbeidet med FylkesROS og gitt faglige føringer for oppfølgingen av beredskapsforberedelser innen kraftforsyningen. Fylkesmannen har drøftet arbeidet med SBS med DSB og dette følges opp i 2009.

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen har i samarbeid med politiet og andre øvd følgende kommuner:

- Aremark
- Marker
- Hobøl
- Moss
- Rygge
- Råde
- Våler

Fylkesmannen har videre bistått DSB i gjennomføring av øvelse mellom Fredrikstad kommune og Kemira (Særskilt industrivirksomhet).

54.3 Regional samordning – øvelse

I forbindelse med ajourhold av interne beredskapsplaner, har beredskapsleder gjennomført diskusjonsøvelser for embetets ledergruppe. I forbindelse med dette arbeidet er hovedplanverket gjennomgått og revidert. Det er også etablert et nytt system for den interne håndteringen.

54.4 Havneberedskap – øvelse

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Fylkesmannen har faste årlige møter med Forsvaret, bl.a. med sikte på samarbeid om øvelser. Forsvaret har deltatt på kommuneøvelsene.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen har gjennomført møter i Fylkesberedskapsrådet – Atomberedskapsutvalget. Fylkesmannen har også deltatt på totalforsvarskonferanser. Det er etablert gode samarbeidsordninger om samfunnssikkerhet og beredskap i Østfold. Dette omfatter blant annet samarbeid med frivillige organisasjoner som Kvinners frivillige beredskap, Røde Kors, Norske kvinners sanitetsforening, Østfold bondelag, Østfold skogselskap, Haldenvassdragets skogeierforening. Det er etablert egen skogbrannovervåking i Østfold med basis i skogbranntårnet på Linnekleppen og Rygge flyklubb. Dette arbeidet følges opp med et særskilt prosjekt i 2009. Fylkesmannen har i samarbeid med Direktoratet for nødkommunikasjon gjennomført informasjonsmøte for kommunene. Fylkesmannen deltar i tillegg på faste arbeidsmøter i direktoratet.

54.7 Utvikling av nasjonalt ressursregister for redning og beredskap (NARRE)

54.8 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har avholdt informasjonsmøte om nødnett med kommunene, inklusive helsesektoren og har deltatt på jevnlige møter i arbeidsgruppe om nødnett i regi av Direktoratet for nødkommunikasjon.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannen har etablert organisasjon og system for krisehåndtering. Samtlige kommuner har etablert tilsvarende systemer. Sambandstjenesten er ivarettatt i henhold til egen instruks. Nøkkelpersoner har deltatt på diverse kurs og fagsamlinger.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannen har rutiner for tidlig kontakt med politiet og andre berørte virksomheter når en krise oppstår. Dette er også nedfelt i egen sjekkliste for Fylkesmannens krisehåndtering. Beredskapsvarsel fra sentrale myndigheter har blitt formidlet og fulgt opp i henhold til utinebeskrivelser. Fylkesmannen valgte en proaktiv tilnærming i forbindelse med den ekstreme skogbrannfaren sommeren 2008. Fylkesmannen holdt også løpende kontakt med kommunale brannvesen og politiet under skogbrannen i Råde og Fredrikstad kommuner. I forbindelse med skogbrannfaren holdt fylkesmannen og nøkkelstater i fylkesberedskapsrådet tett kontakt. Erfaringer er nedfelt i planverket.

55.3 Evaluering

Fylkesmannen har vært engasjert i evalueringen etter skogbrann i Østfold. Videre har fylkesmannen fulgt dette opp gjennom arbeidet med en felles skogbrannøvelse for utvalgte kommuner. Erfaringene vil også, som tidligere nevnt, bli fulgt opp i et eget skogbrannprosjekt i 2009.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 51	23		23	0
51.2 Vergemålslove			0	0
Resultatområde 52	63		63	0
52.1 Fri rettshjel	63		0	0
Resultatområde 53	45		45	0
Resultatområde 54	46		46	0
Resultatområde 55	22		22	0
Sum:	199	0	199	0

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Regionale statsetater

Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2008 ble holdt 2 ganger – mars og oktober. Temaene var bl.a. forvaltningsreformen, prosjekt service for næringslivet, Statsborgerskapsseremonier, kvikkleiereklassifisering, risiko- og sårbarhetsanalyser, klima og beredskapsutfordringer, Rygge flystasjon.

Fylkesmannen har et internt planlag som drøfter og samordner områdenes ulike innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner/reguleringsplaner. Det samarbeides med fylkeskommunen og andre statsetater ved behov.

Kommunene

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har fire arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse med skiftende tema.
2. Ett møte for drøfting av kommuneøkonomiproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, i alt 6 pr år.
4. De enkelte fagområders sær møter med kommunene.

Fylkesmannens dialog med den enkelte kommune er basert på et særskilt utarbeidet fortrykk om status og utfordringer på utvalgte områder. Her møter kommunens politiske og administrative ledelse Fylkesmannens ledere på de forskjellige fagområder. I 2008 besøkte Fylkesmannen Fredrikstad, Rygge og Halden, Våler, Hvaler og Moss kommune. Tilbakemeldingene på disse møtene er positive.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Økonomisk bistand til omstilling

Midlene brukes aktivt til omstilling i våre ROBEK-kommuner. Fylkesmannen har vært aktivt med i arbeidet.

Omstillingsmidlene fordelte seg slik i 2008: Omstilling ROBEK kr 400 000, ledelse og kompetanseutvikling kr 250 000, samfunnsutvikling kr 350 000, tjenesteutvikling og sykefravær kr 300 000, innvandrere kr 200 000, frivillighetsarbeid kr 100 000, internkontroll kr 350 000, e-kommune døgnaåpne Østfold kr 2 300 000, miljø- og klima kr 1 250 000, GIS og kart kr 400 000 og erfaringsamlinger kr 100 000.

I 2008 fikk 15 kommuner støtte til arbeid i egen kommune og alle var involvert gjennom interkommunale prosjekter. Det har vært samarbeidsmøter med satsingene Livskraftige kommuner og Kvalitetskommuner.

Erfaringsoverføring, formidling og veiledning

Vi har valgt en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring, og fortsetter med dette. Nettverkene innen resultatrettet styring og ledelse, BMS og døgnaåpne forvaltning/IKT er oppløst, men kommunene fortsetter erfaringsutvekslingene. Vi tilrettelegger for en samling hvert år innen BMS. Det døgnaåpne Østfold (DDØ) arrangerer egne erfarings- og utviklingsamlinger for alle kommunene.

Erfaringskonferansen Beat for Beat

Beat for Beat 2008, samlet mer enn 80 deltakere fra de fleste kommuner, KS, fylkesmannsembetet og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen var å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden. Evalueringen fra kommunene var meget god. Kommunene ønsker en årlig konferanse over temaet fornying og omstilling.

Hjemmesiden www.fylkesmannen.no/moderniseringos ble lansert 13. mai 2004 og brukes aktivt som informasjonskanal. En forbedret versjon er på vei.

Fylkesmannen fordelte i fjor 6 millioner kroner til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene. Fra 2008 er dette arbeidet lagt inn i ordinær drift. Vi har fortsatt like høye ambisjoner, og vi opplever at kommunene ser dette som en mulighet for å få satt i gang mye godt og viktig arbeid. Arbeidet er godt forankret gjennom en referansegruppe hvor KS er med. Vår årlige fornyingskonferanse for kommunene, Beat for Beat som arrangeres for 6. gang i 2009, er populær.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har i rapporteringsåret gjort følgende:

- *Registrering og oppfølging av enkeltsaker - pålegg av vesentlig virkning for kommunesektoren:* Som kopimottaker av brev om pålegg til kommunale virksomheter har vi i perioden 2007 til 01.12.2008 mottatt 81 meldinger fra Arbeidstilsynet, Mattilsynet og Direktoratet for sivil beredskap. I bare ett tilfelle er det gitt pålegg av vesentlig økonomisk virkning for kommunen (Gitt av Mattilsynet og gjelder vannforsyningsanlegg i Halden).
- *Tidssamordning av statlig tilsyn:* Målet om en evt. felles database for registrering av planlagte tilsyn må sees i et lengre perspektiv. Fylkesmannen har valgt en forenklet løsning med oversikt over planlagte tilsyn – felles tilsynsplan - som Fylkesmannen holder à jour. I tillegg skal avtalte besøk i kommunen vises på Fylkesmannens aktivitetskalender. Både oversikten og kalenderen skal være tilgjengelig på vår nettside der de statlige tilsynene og kommunene m.fl. har lesetilgang. Oversikten skal i tillegg til statlige tilsyn også omfatte Østfold kommunerevisjons forvaltningstilsyn.
- *Nettverk:* Statlige tilsynsetater skal møtes minst engang i året for å utveksle erfaringer, drøfte tilsynsmetodikk og annet med sikte på bedre samordning m.m. I møtet som ble holdt 19.11.2008, deltok også Østfold kommunerevisjon.
- *Embetsintern samordning av tilsyn:* Det tas sikte på å videreutvikle den embetsinterne samordningen av tilsynsarbeidet spesielt mht bestemmelsene i kommuneloven kap 10 A

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Østfolds ROBEK-historie ser så langt slik ut:

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Halden	Fredrikstad	Fredrikstad	Fredrikstad	Fredrikstad	Fredrikstad	Hobøl	Hobøl	Hobøl
	Marker	Moss	Moss	Moss	Moss			Råde
	Råde	Askim	Askim	Askim	Askim			
		Råde	Råde	Råde	Råde			
		Hvaler		Hvaler	Hobøl			
				Hobøl				
1	3	5	4	6	5	1	1	2

Det ble ikke behandlet lovlighetsklager av budsjett og økonomiplan for 2008.

Det er behandlet 1 lovlighetsklage vedrørende andre økonomiske forhold.

Lån og garantier

Det er truffet vedtak til 5 søknader om låneopptak og 5 søknader om kommunale garantier for låneopptak. Alle vedtak ble godkjent. I tillegg kommer godkjenning av lånerammer i forbindelse med lovlighetskontrollen av budsjettvedtakene og investeringsdelen i disse. I påvente av budsjettgodkjenning ble det gitt særskilte godkjenninger av prioriterte investeringer innenfor vedtatt investeringsbudsjett.

Finansforvaltningen

Fylkesmannen har innhentet oversikt over kommunenes plasseringer i aksjer og verdipapirer. Det ser ut til at plasseringene er forankret i finansreglement vedtatt av kommunestyret og er innenfor kommunelovens rammer. Vi har registrert at noen kommuner må bokføre realisererte tap.

Østfold har 1 kommune i ROBEK pr 31.12.2008, nemlig Hobøl. Råde kommune ble innmeldt 01.02.2009 på bakgrunn av at regnskapsmessig underskudd for 2007 som ikke dekkes inn i budsjettet for 2009.

Det ble foretatt lovlighetskontroll av ROBEK-kommunens budsjett og økonomiplan for 2008. Fylkesmannen hadde møter med ledelsen i kommunen som har fått nødvendig og tett oppfølging. Fornyingsarbeidet ble brukt aktivt i omstillingsprosessen.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Kommunene er gitt veiledning i juridiske spørsmål, både på bakgrunn av muntlige og skriftlige problemstillinger. Det er også gitt veiledning i økonomisk planlegging og forvaltning og regelverk på økonomiområdet.

I samarbeid med KS er det arrangert informasjonsmøter om Kommuneproposisjonen og Statsbudsjettet. Fylkesmannens fagsamling var også i år en erfaringssamling om kommunenes plan- og styringssystemer med hovedvekt på balansert målstyring.

Vi har gitt råd og bidrag til kommunenes arbeid med økonomiplaner. Videre har vi gitt uttalelser og kommet med faglige råd om samfunnsdelen i kommuneplanene. Veiledning av kommunene i planutvikling og prosess er styrket gjennom etablering av et tverrsektorielt og tverrfaglig arbeidslag for kommuneplaner. Planlaget har også ansvaret for opplæringsaktiviteter internt og eksternt i plandelen i ny plan- og bygningslov. Fylkesmannen har vært aktivt med i driften av effektiviseringsnettverkene sammen med KS. Det er også samarbeid i Livskraftige kommuner og Kvalitetskommuneprogrammet.

Vi har hatt møter med de 2 interkommunale revisjonsenhetene i Østfold. Kjennskap til og kunnskap om hverandres arbeid gir bedre grunnlag for veiledning, analyse og kontroll av kommunene. Særlig innenfor forvaltningsrevisjonsprosjektene utvikler vi mer gjensidig nytte.

Analysen og kommunaløkonomisk statistikk

I 2008 hadde alle kommunene godkjent KOSTRA-innrapportering på regnskapsdata innen fristen. KOSTRA-data blir brukt i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene. Til hvert møte utarbeides et dokumentasjonshefte med bl.a. økonomistatus for vedkommende kommune.

Østfold analyse, som er et partnerskap mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen, utarbeider årlig i samarbeid med oss publikasjonen "En presentasjon av nøkkeltall for Østfold-kommunene" basert på KOSTRA-data.

Skjønnsmidler

Oversikt over tildeling av skjønnsmidler 2004 – 2008 - Tall i mill kroner						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ordinært skjønn	40,9	43,1	43,1	36,2	38,0	36,0
Prosjektskjønn	5,0	10,0	5,5	6,0	6,0	7,0
Ekstraordinære tiltak				1,8		1,0
Total skjønnsramme	45,9	53,1	48,6	44,0	44,0	44,0

Ovenstående tabell viser utviklingen i skjønnsmidler. Fra 2004 er det avsatt en pott til prosjektskjønn for tildeling gjennom året. Den er stort sett tildelt kommunene etter søknad til fornyingsprosjekter. Fylkesmannen leverte forslag til KRD og statsbudsjettet for 2009 på i alt 36,0 millioner kroner som ble tildelt enkeltkommuner som foreslått. Skjønnsrammen totalt var den samme som i fjor.

Av den totale fylkesrammen på 44 mill kroner er 7 mill kroner holdt tilbake. Størstedelen vil bli fordelt til kommunene etter søknad til fornyingsprosjekter. I tillegg er det reservert 1 million kroner til Råde kommune på visse forutsetninger.

For 2009 har Østfold også fått 20 mill kroner av den ekstra tildelingen på 100 millioner som ble vedtatt i statsbudsjettet. Hovedkriteriet er inntektssvake kommuner. Dette er fordelt på kommunene. De store bykommunene fikk en relativt stor del av denne potten.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen har foretatt totalt 10 lovlighetskontroller etter kommuneloven § 59, alle etter klage. 4 avgjørelser ble opprettholdt, 3 ble kjent ulovlige. I tillegg ble 3 lovlighetsklager avvist som følge av at de formelle vilkårene for å ta en avgjørelse opp til lovlighetskontroll ikke var oppfylt.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOS	10	4	3	0	0	0	2	0
Sum	10	4	3	0	0	0		

63.2 Valg

Ingen aktivitet.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Antall klager på avslag om begjæringer om innsyn, jf. offentlighetsloven § 9 tredje ledd og forvaltningsloven § 21 annet ledd

Embeter	Antall
FMOS	1
Sum	1

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Vi har ikke hatt noen saker vedrørende dette i 2008.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen stimulerer til samarbeid gjennom aktiv bruk av skjønnsmidler. Det er innvilget prosjektsøknader på interkommunalt samarbeid innenfor bl.a. følgende temaer; døgnåpen forvaltning og IKT, styringssystemer (BMS) og indikatorer for samfunnsutvikling og miljø, GIS og karttjenester, samarbeid om tjenester, vassdragsforvaltning og klimanettverk. Det har vært en del spørsmål om vertskommunemodell og delegasjonsmyndighet ifm med felles NAV-kontor.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Klagesaker etter plan- og bygningsloven i 2008 - byggesaksdelen

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

1.1 Klagesaker hvor Fylkesmannen har truffet vedtak	2008	2007
a) Innkommne saker	151	166
b) Hvor mange vedtak ble truffet?	144	154
c) Hvor mange av underinstansens vedtak ble stadfestet fullt ut ev. delvis?	109	104
1.2 Hva var Fylkesmannens behandlingstid på klagesakene for rapporteringsåret?	Antall uker 2008	Antall uker 2007
a) Lengste	32	32
b) Gjennomsnitt	24	16
1.3 Gjenstående saker pr. 31.12	Antall 2008	Antall 2007
a) Hvor mange saker gjenstod til behandling pr 31.12?	77	64

Saksbehandlingstiden på klagebehandling av byggesaker økte fra ca. 4 måneder i starten av året, var en periode oppe i 7 måneder, i slutten av året var den igjen gått ned til ca 5-6 måneder. Dette skyldes blant annet stor utskiftning av saksbehandlere. Også i 2008 dominerer dispensasjonssakene som utgjør anslagsvis ca. 50 - 60 % av det totale antall klagesaker. Dette gjelder først og fremst dispensasjon fra reguleringsplanen og LNF-formålet i kommuneplanen. Av sistnevnte saker ligger eiendommene ofte i 100-metersbeltet langs sjøen. På grunn av ressursituasjonen ble det ikke avholdt årlige byggesakssamling for kommunene i 2008. Generell veiledning gis både til kommuner og privatpersoner ved at henvendelser hit besvares fortløpende på telefon, e-post og skriftlig.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Behandlet 3 søknader i 2008. 1 søknad vedrørende avløpsanlegg, 1 om badeplass og 1 om høyspentledning.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510	Fagdep.	1510
Resultatområde 61	53	53	0
Resultatområde 62	60	60	0
Resultatområde 63	17	17	0
Resultatområde 64	16	16	0
Resultatområde 65	8	8	0
Resultatområde 66	196	196	0
66.1 Byggesaker	180	0	0
Sum:	350	0	350

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Sosialtjeneste

73.1 Lov om sosiale tjenester

Fylkesmannen overholder stort sett kravet til saksbehandlingstid. Det vises til statistikk og omtale i kap. 81.3. Fylkesmannen gir råd og veiledning til enkeltmennesker og kommunene knyttet til lovforståelse, lovanvendelse og tjenesteyting generelt. Det blir også informert løpende over nett og i brev form om fagstoff relatert til lov om sosiale tjenester. Kommunene tilbys særskilte opplæringstiltak etter behov.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Etablering av NAV.kontor i Østfold 2007-2009

Oppdatert januar 2009

Nr	Navn på enhet	Lokasjonsadresse	Etablerings-Tidspunkt*	Etablerings pulje	Kontor-id/-nr	Arsverk statlige ansatte (ca.)	Arsverk kommunalt ansatte (anslag)
2007							
1	NAV Eidsberg	Heggin 1815 Mysen	17.sept	Pulje 3	0125?	11	11
2	NAV Marker	Marker Rådhus 1871 Ørje	14.sept	Pulje 3	0119	3,5	2,5
3	NAV Rømskog	Rømskog kommunehus 1950 Rømskog	18.sept	Pulje 3	0121	0,6	0,4
4	NAV Skiptvet	Skiptvet Herredshus 1816 Skiptvet	6.desember	Pulje 4	0127	3,5	6
5	NAV Spydeberg	Spydeberg kommunehus 1820 Spydeberg	3.desember	Pulje 4	0123	4,5	4
6	NAV Hobøl	Gulbringa 1 1825 Tømter	19.november	Pulje 4	0138	4,5	3,5
7	NAV Rakkestad	Rakkestad Rådhus 1891 Rakkestad	30.november	Pulje 4	0128	7	7
2008							
8	NAV Hvaler	Hvaler Rådhus 1680 Skjærhallen	Mai	Pulje 6	0111	3,8	5,5
9	NAV Aremark	Aremark Rådhus 1798 Aremark	Mai	Pulje 6	0118	1	3
10	NAV Sarpsborg	St. Mariagate 88 1702 Sarpsborg	November	Pulje 8	0105	47,5	50
11	NAV Fredrikstad	Bryggeriveien 2 /4 1600 Fredrikstad	1.januar 2009	Pulje 8	0106	65	70
2009							
12	NAV Råde	Råde Rådhus 1640 Råde	Mars	Pulje 9	0135	6	6
13	NAV Askim	Askim Rådhus 1801 Askim	Mai	Pulje 10	0124	14,6	14
14	NAV Halden	Halden Rådhus	Mai	Pulje 10	0101?	28	28
15	NAV Rygge	Rygge Rådhus 1570 Dilling	September	Pulje 11	0136	12,5	12
16	NAV Moss	Kongensgate 34 1500 Moss	Oktober	Pulje 12	0104	28,7	29
17	NAV Våler	Helse og sosialsenteret alt. Kommunehuset 1592 Våler i Østfold	Oktober	Pulje 12	0137	4	3,5

NAV Samarbeidsgruppe-Østfold skal få tilsendt en kort statusrapport med jevne mellomrom. Ansvaret for dette ligger på sekretariatet. Sekretariatet skal planlegge og gjennomføre regionale samlinger med siktemålet å informere om NAV-reformen og skape eierskap til gjennomføringen i Østfold. Målgruppen er politisk ledelse, administrative ledere, brukerrepresentanter og tjenestemannsorganisasjoner. Utfordringer for samarbeidsgruppe – NAV Østfold og operativ koordineringsgruppe:

- Sosialtjenesten i Østfold er midt i en spennende periode: NAV-kontorene utvikler nye måter å jobbe på, kvalifiseringsprogrammet er satt i gang og en ny førstelinje skal erstatte de gamle sosialkontorene. Brytningstiden gir mulighet til å legge lista på nytt i forhold til kvaliteten på tjenestene.
- Holde liv i" veiledningsprosjektet i Østfold
- Se kompetanseveilederne,
 - gi dem et nettverk
 - ha fokus på kvalitet i opplæringen til kompetanseveilederne og alle ansatte
- Ny teknologi – opplæring i tekniske ferdigheter
- Gjøre NAV som arbeidsplass interessant i perioden frem til 2010 "ørkenvandingsperioden"

Fylkesmannen har deltatt i forskjellige samarbeidsgrupper/referansegrupper både når det gjelder piloten og andre kommuner som ønsker Fylkesmannens deltakelse. Vedrørende kvalifiseringsprogrammet, samt kompetansepakken har fylkesmannen i Østfold kjøpt fri 4 kompetanseveiledere med ca 25 % stilling pr. person.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Tidligere hadde Fylkesmannen løpende samarbeid med sosiallederforum i Østfold. Dette har vært vanskelig "å holde i live" i 2008, da alle NAV-ledere er ansatt og de har vært hardt presset på tid. Vi har bedt om å få delta på NAV-leder samlinger for å informere om viktige satsninger. Dette har vært en sak for samarbeidsgruppa og det er nå "vedtatt" at Fylkesmannen skal ha et tema på hver samling en gang i måneden. Dette har også vært et ønske fra NAV-lederne. Fylkesmannen ønsker å bruke NAV-ledersamlingene som en arena for informasjonsutveksling, for å sikre informasjonsflyten fra Fylkesmann og sentrale myndigheter til NAV-kontorene, og for å fange opp relevant informasjon om det som foregår ute i det NAV-kontor. Temaene for disse NAV-ledersamlingene kommer til å bli informasjon fra Fylkesmannen om nasjonale satsningsområder, sosialpolitiske reformer, samt erfaringsutveksling angående aktuelle problemstillinger i NAV-kontorene.

Samarbeid med Høgskolen i Østfold (HIØ)

Fylkesmannen har siden 2004 hatt et samarbeid med Høgskolen i Østfold, avdeling for helse- og sosialfag i Fredrikstad. Samarbeidet ble intensivert i 2006 og utvidet med representanter fra Sosiallederforum i Østfold. Formålet med samarbeidet er;

- Gjensidig informasjonsutveksling og samarbeid om statlige satsningsområder og faglige kompetansetiltak innenfor fagfeltet
- Forskning og utviklingsarbeid via HIØ skal i økende grad rette seg mot NAV-kontorene i Østfold
- Undervisning og praksisplasser skal utvikles i samarbeid med partene for å bedre nyttiggjøre seg faglig kunnskap og ressurser - og for å utvikle praksis og erfaringsbasert kunnskap i NAV-kontorene.

Samarbeidet og tematikken er forankret i statlige sosialpolitiske satsningsområder som; Handlingsplan mot fattigdom, Nasjonal Kvalitetsstrategi "Og bedre skal det bli", Opptappingsplanene for rus og psykisk helse, samt NAV reformen.

73.4 Gjeldsrådgivning

Gjennomførte kompetanse- og formidlingsaktiviteter i 2008

I februar ble det avholdt to dags møter rettet mot økonomiske rådgivere i kommunene og namsmenn. Formålet første dag var å sette fokus på brukermedvirkning i økonomisk rådgivning. Dag to var viet juridisk kompetanseheving med tema tvangssalg av eiendeler, dekningsloven og avsetning til livsopphold samt gjeldsordningsloven og problemstillinger rundt skyldners bolig. Samarbeidspartnere var namsmenn som deltar i nettverk med økonomiske rådgivere og kontaktpersoner for opptappingsplanen psykisk helse som deltok første dag.

I september ble to dagers oppfølgingskurs gjennomført i samarbeid med Fylkesmannen i Akershus og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Deltakere var kommunale rådgivere i kommunene i Østfold og Akershus. Innhold og formål er utformet av Sosial – og helsedirektoratet.

Vi har to nettverk som dekker 14 av 18 kommuner. Det er avholdt 8 nettverksmøter. I 2008 ble det avholdt 8 møter, fylkesmannen deltar i hovedsak på møtene. Temaene i nettverkene er varierende og bestemmes av deltakerne. Eksempelvis kan det være konkrete saker, drøftelse av livsoppholdssatser, hvordan forhandle frem gode løsninger, ulik praksis i tingrettene og lignende.

Fylkesmannen har i 2008 i samarbeid med to økonomisk rådgivere, en tiltakskonsulent arbeidet med metodeprosjekt økonomisk rådgivning, initiert med midler fra Sosial- og helsedirektoratet i 2007 og sluttført med egne midler i 2008.

Fylkesmannen har også deltatt i møte med to Nav – kontorer og på konferanser for NAV-ansatte som gjelder flere kommuner med informasjons og formidlings tiltak om økonomisk rådgivning. Evaluering fra konferansene i februar og september gir gode tilbakemeldinger på innhold og gjennomføring. Nettverkene er ikke spesielt evaluert i år, men deltakelsen er stabil og temaene som blir diskutert er aktuelle og oppleves som nyttige for deltakerne. Fylkesmannen ser også at nye rådgivere raskt ønsker å delta i disse nettverkene.

Fylkesmannen mener at behovet for økt kompetanse er stigende til tross for opplæringstiltak de siste årene. Det skyldes både lokale og strukturelle forhold. Nav reformen har ført til utskifting blant økonomiske rådgivere i Østfold. Ett interkommunalt prosjekt er igangsatt med midler fra kommunene og Arbeids – og velferdsdirektoratet for å bedre situasjonen i fire mindre kommuner. En kommune har bestemt at de vil kjøpe

73.5 Kartlegging av funksjons- og arbeidsevne

Resultatområde 74 Levekår

74.1 Handlingsplan mot fattigdom

Muligheter og mot: Fylkesmannen avholdt 13.03.08 konferanse for alle kommunene som omhandlet kartlegging i sosialtjenesten og fagdokumentet " muligheter og mot" se beskrivelse under punkt 73.2. Videre er muligheter og mot et av tre grunnelementer i utarbeidelsen av metode for økonomisk rådgivning, se punkt 73.4

Boligsosialt arbeid: Husbanken og Fylkesmannen har arrangert et arbeidsseminar i 2008. I april var temaene avtale mellom kommunene i Østfold og Kriminalomsorgen Øst, erfaringer med arbeidet rundt unge voksne i Askim kommune, Borgestad klinikken fortalte om hvordan de arbeidet med unge voksne og boligproblematikk, Husbanken hadde ett innlegg om valg mellom eie og leie og kommunene utvekslet erfaringer vedrørende omregulering av tomter, beliggenhet og tjenestetilbud til rusavhengige.

I oktober arrangerte Husbanken og Fylkesmannen en dialogkonferanse med tittel "godt å bo for alle" med fokus på trygge og gode boliger for særlig utsatte grupper. Målet var å få frem utfordringer og muligheter. Ni av Østfold-kommunene deltok i tillegg til prosjektleder fra Kriminalomsorgen Øst.

I 2008 mottok seks kommuner tilskudd til oppfølgingstjenester i Østfold. Fylkesmannen har besøkt to kommuner som har mottatt tilskudd for faglig bistand og oppfølging. Det er gitt bistand til flere kommuner i søknadsprosessen gjennom tilskuddsmøte i januar 2008 og til enkelte kommuner i møte og per telefon.

Resterende punkter i rapporteringskravet ivaretas ved rapportering fra kommunene med frist 31.03.09.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Fylkesmannen i Østfold arrangerte i 2008 to seremonier for nye norske statsborgere. Til seremoniene ble det sendt ut invitasjon til 800 nye norske statsborgere. Av disse deltok ca 126 personer, dvs 16 %.

Sarpsborg 27.4.08: I alt 575 ble invitert og ca 80 deltok, ca 14 %.

Fredrikstad 26.10.08: 225 ble invitert og 46 deltok, dvs. 20 %

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOS	2	16
Sum	2	

78.2 Bosetting av flyktninger

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere(introduksjonsloven)

Fylkesmannen har ikke mottatt klager på opplæring i forbindelse med introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Overgangsordningen:

Fylkesmannen foretar rimelighetskontroll av søknadene og ser på gjennomsnittlig gruppestørrelse og hvorvidt antall undervisningstimer synes rimelige i forhold til forventet måloppnåelse. I tilsagnsbrevene kommenteres de ulike tall som er lagt inn i søknadene.

Avregning foretas 2 ganger pr. år – i januar for det foregående høsthalvåret og i august/september for det foregående vårhalvåret. De fleste kommuner har fått for mye utbetalt i forhold til de reelle tallene som framkommer ved avregningen. For mye utbetalt trekkes i neste tilsagnsbrev, jf. Bevilgningsreglementet i staten.

Tilskudd etter overgangsordningen i 2008

Avregning fra	Innkome krav for vår i 2008	Sum tilskudd vår	Avregning fra	Innkome krav for høst 2008	Sum tilskudd høst	Tottalt per 31.12.2008
-1212720	9544549	8331829	-313205	6086827	5773622	14105451

Per capitatilskudd for 1. tilskuddsår: Fylkesmannen har foretatt rimelighetskontroll av søknadene og har sett på kvartalsrapportene i NIR. NIR er nå blitt et bedre redskap for korrekt utbetaling.

Per capita tilskuddsår 1 i 2008

Høy sats	Lav sats	1.kv	Høy sats	Lav sats	2.kv	Høy sats	Lav sats	3.kv	Høy sats	Lav sats	4.kv	Sum 2008
106	9	2055850	95	12	2058200	101	13	2085250	-	-	-	6 199 300

Per capita for tilskuddsår 2 i 2008

Etterslep 2007	Høy sats	Lav sats	1. halvår	2. halvår	Sum 2008
2930720	384	25	5654350	6695750	15280820

Per capita tilskuddsår 3 i 2008

høy	lav	1.halvår	2. halvår	Sum 2008
324	23	4713700	4781450	9495150

Per capita tilskuddsår 4 i 2008

høy	lav	1.halvår	2. halvår	Sum 2008
120	7	561565	589 735	1151300

Resultattilskudd: Personer som kommunene kan søke resultattilskudd for ligger nå i NIR. Kommunene søker via NIR.

Resultattilskudd

Ant pers	Sum 2008
182	2 080 000

Basistilskudd: Tilskuddet ble utbetalt til 12 kommuner – i tråd med reglene i rundskriv 10/08 fra Imdi og brev fra Imdi, datert 19.02.08. Basistilskuddet beløp seg til 370 000,- per kommune i Østfold.

Sum 2008
4 440 000

Skjønnstilskudd: Fylkesmannen mottok 144.000 i skjønnstilskudd i 2008. Vi har ikke mottatt enkeltsøknader fra kommuner om skjønnstilskudd i 2008. Midlene ble derfor omdisponert til per capita tilskudd.

Tilskudd til opplæring for asylsøkere: Tilskuddet er utbetalt til de 3 kommunene i fylket som har mottak. Utbetalingen har skjedd i tråd med reglene i rundskriv 10/08 fra Imdi og brev fra Imdi, datert 19.02.08.

Norskopplæring for asylsøkere

Ant pers	Sum 2008
205	3 137 400

Gjennomført informasjon om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere: Det har vært avholdt kurs 14. og 15. august og 2. desember for lærere og administrasjonen i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Kursene har vært i samarbeid med Imdi som hadde fastsatt innholdet i kursdagene. Det er ca. 100 lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap i Østfold. I tillegg har det enkelte VO-senter avholdt lokale kurs.

Informasjon har også vært gitt via møter med rektorer i voksenopplæringen. Informasjon om tilskuddsforvaltningen oppdateres hvert år på våre hjemmesider www.fmos.no – utdanning – tilskudd eller voksenopplæring.

Resultatområde 79 konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 73	87	18	87	18
Resultatområde 74	55	25	55	25
Resultatområde 78	37	2	37	2
Resultatområde 79			0	0
Sum:	179	45	179	45

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Fylkesmannen har rapportert på direktoraters resultatkrav innen fristen. Fylkesmannen har fulgt opp de kommuner som har hatt behov for dette.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Østfold har i flere år hatt samarbeidsrutiner som må betraktes som eksempler på god praksis. Samarbeidsmodellen er blant annet nevnt i forbindelse med omstillingsarbeidet i Helse Sør-Øst. Samtlige kommuner som tilhører sykehusområdet til Sykehuset Østfold (alle fylkets kommuner unntatt Rømskog) har siden juni 2005 hatt likelydende samarbeidsavtaler med sykehuset. Det overordnede samarbeidsorganet, administrativt samarbeidsutvalg, har myndighet til å vedta samarbeidsrutiner som forplikter både sykehuset og kommunene. Vedtaket forutsetter konsensus i utvalget. Det er utarbeidet og implementert samarbeidsrutiner på en rekke felter. Samarbeidsavtalen skal evalueres våren 2009. Evalueringen gjennomføres av Høgskolen i Østfold. Fylkesmannen holdes orientert om samhandlingen gjennom saksdokumenter og referat for hvert møte i administrativt samarbeidsutvalg.

76.2 Individuell plan

Det er avholdt et møte hvor en kommune og Fylkesmannen bidro med innspill til arbeid med individuell plan for ansatte i en kommune. Temaet er jevnlig oppe på møter med kommunene og i ulike fora hvor kommunene deltar, for eksempel fagnettverk og møter med virksomhetsledere. Vi gir skriftlig og muntlig veiledning på området ved henvendelser og tar det opp i klagesaker der det er relevant. I det landsomfattende tilsynet med barnevern, helse og sosiale tjenester ble det undersøkt om de tre tjenestene ved behov samarbeider om tilrettelegging og gjennomføring av individuelle planer og tiltaksplaner. Tilsynet ble gjennomført i 6 av fylkets 18 kommuner.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

En organisatorisk samlet oppgaveløsning for helse, sosial og barnevern gir i utgangspunktet gode muligheter for å samordne nasjonale satsninger. Men vi erfarer at planleggingen er krevende, fordi detaljeringsgraden er stor på mange oppdrag. Vi har i 2008 drøftet sammenfallende målsetninger med kvalitetsforbedring som fellesnevner, og har planlagt flere koordinerte tiltak med felles målgruppe og felles budskap utad fra embetet, samt også samlet bruk av fagmidler. Vi har dermed valgt å fremme kvalitetstenkingen gjennom flere handlingsplaner og satsninger uten å ha kvalitetsstrategien som eget tema på samlinger i 2008.

Resultater fra tilsyn viser at det er langt igjen til systematisk forbedringsarbeid og nødvendig internkontroll er etablert i virksomhetene, dette gjelder både for helse og sosialtjenestene. Men vi ser at tilsynsaktivitet og påviste avvik fører til økt etterspørsel etter opplæring fra Fylkesmannen/Helsetilsynet, noe vi etterkommer så langt mulig med tilgjengelige ressurser. Vi har blant annet bidratt med opplæring om temaet avvikshåndtering på to møter med sykehusets kvalitetsutvalg – somatikk og psykiatri. Og vi har deltatt på undervisningsopplegg i kommuner med tema journaldokumentasjon, taushetsplikt og saksbehandling.

Vi har et ønske om å arbeide mer systematisk med oppfølging av tilsyn, fordi vi ser at samme type avvik ofte finnes i flere virksomheter og i flere kommuner. Her vil tilsyn og rådgivningsarbeid kunne fungere som to sider av samme sak, og samlet bidra til kvalitetsheving av helse- og sosialtjenesten. Det er klart behov for å øke omfanget av dette arbeidet.

Tema kvalitet og kompetanse er hovedfokus i vår utadrettede virksomhet som pådriver for nasjonal helse- og sosialpolitikk, i kontaktmøter, fagnettverk og konferanser, og i dialogen med kommunene og helseforetaket. Vi formidler ny kunnskap og resultater fra forskning, og bidrar til å spre erfaringer fra praksisfeltet.

Noen flere eksempler på arenaer er:

- muligheter og mot – kompetansebygging for økonomisk rådgivning
- opplæring i kvalifiseringsprogrammet /NAV
- felles tverrfaglige fagdager for barnevern, psykisk helse og rusforebygging
- tverrfaglige konferanser for skole-barnehage-helse-barnevern-sosialpersonell (kjønnslemlestelse, forebyggende arbeid for barn og unge, lavterskel-tjenester)
- smitteverkonferanse der også ansatte i pleie-omsorg deltok
- fylkesforum og nettverk for oppfølging av Omsorgsplan 2015

Det kan nevnes at embetet, i samarbeid med Østfold-kommunene og KS, har arbeidet over flere år med fornying av offentlig sektor gjennom ulike prosjekter, blant annet Kvalitetskommuneprosjektet.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har avholdt informasjonsmøte om nødnett med kommunene, inklusive helsesektoren og har deltatt på jevnlig møter i arbeidsgruppe om nødnett i regi av Direktoratet for nødkommunikasjon.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Helse- og sosialavdelingen har medvirket i Fylkesmannens arbeid med ny risiko- og sårbarhetsanalyse for Østfold. Avdelingen har deltatt i beredskapsøvelse ved Moss lufthavn Rygge og har vært representert på Nasjonal beredskapskonferanse i 2008.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi behandlet 2 saker om fritak for taushetsplikt for helsepersonell. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 1 ½ dag.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	2	2
Sum	2	

77.3 Særfradrag

25 saker ble behandlet. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 9 uker.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	25	9
Sum	25	

77.4 Førerkortsaker

I januar 2008 begynte vi å registrere førerkortsaker i databasen Trafikk. Tidligere rapporteringer var basert på tall fra Eporte slik at sammenlikningstall fra tidligere år er unøyaktige. Vi har behandlet til sammen 886 saker om førerkort i 2008, dette er anslagsvis 70 flere saker enn i 2007.

Saksbehandlingstid

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for dispensasjonssaker hvor det ikke var nødvendig å innhente tilleggsdokumentasjon var 18,7 dager i 2008. Gjennomsnittlig mediantid (3 saksbehandlere) var 14 dager.

I saker hvor det har vært nødvendig å innhente tilleggsdokumentasjon var reel saksbehandlingstid 26,3 dager, totalsnittet var på 56,9. Det tok i ca 30 dager å få inn dokumentasjonen.

Antall saker ferdigbehandlet og fordelt på type saker og utfall:

Dispensasjonssaker:

innvilget	delvis dispensasjon	avslag	avsluttet uten avgjørelse/retur	totalt
358	16	36	19	429

De fleste søknadene om dispensasjon omhandlet hjertesykdommer og tunge kjøretøy, altså yrkessjåfører som ønsket å fortsette i sitt yrke, totalt 111 saker, 12 av disse ble avslått. Diabetes er en annen stor sykdomsgruppe med 81 søknader hvor 7 ble avslått. Det er også et stort antall søknader fra ungdom med behandlingstrengende ADHD hvor 78 har fått innvilget dispensasjon. Øvrige saker, både innvilget og avslag fordeler seg jevnt over de øvrige sykdomskategoriene/helsekravene.

Av avslagene ble 8 påklaget videre til Helsedirektoratet.

Tilrådingssaker

melding om optisk korleksjon	retur/ feilsendt	rådgivning/ veiledning	tilråding om inndragning	totalt
9	23	46	379	457

I saker hvor vi har rådet politiet om å inndra førerkort eller førerkortklasser fordi helsekrav ikke er oppfylt, er de mest dominerende sykdommer anfallslidelser med 177saker, misbruk av medikamenter eller andre rusmidler med 75 saker. 84 saker omhandlet psykiske lidelser deriblant demens og kognitiv svikt. Øvrige tilrådingen er jevnt fordelt over de forskjellige helsekravene.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	886	26
Sum	886	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen har mottatt 2 journalarkiver i 2008, ett fra allmennpraktiker og ett fra privatpraktiserende barnelege.

Det har kun vært en forespørsel om utlevering av pasientjournal.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOS	3
Sum	3

77.6 Rett til trygderefusjon

77.7 Helse- og sosialmelding

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Partnerskap for folkehelse dreier seg om tverrfaglig, sektor overgripende og forpliktende samarbeid på regionalt og kommunalt nivå. Østfoldhelsen i Østfold fylkeskommune er et partnerskap som skal oppfylle folkehelse målsettingene i fylkesplanen for Østfold. Foruten Østfold fylkeskommune, består partnerskapet av 15 kommuner, Fylkesmannen i Østfold, Sykehuset Østfold HF og Høgskolen i Østfold. I 2008 er kommunene Rygge, Våler og Hvaler invitert inn i Partnerskapet. Fylkesmannen i Østfold deltar aktivt i det regionale partnerskapet for folkehelse. I Østfold er "Midlene til lokalt folkehelsearbeid 2008" prioritert i et nært samarbeid med Østfoldhelsen, Østfold fylkeskommune. Fylkesmannen i Østfold har støttet Østfold fylkeskommune økonomisk i arbeidet med "Helse i plan" prosjektet. (i Østfold kalt "Folkehelse i plan"). Det internasjonale prosjektet Health and social well-being in the Baltic Sea Region (HEPRO) inngår i "Folkehelse i plan" prosjektet. Østfold fylkeskommune har vært prosjektleder for det internasjonale prosjektet, som har resultert i den nasjonale undersøkelsen "Norgesprofilen" i samarbeid med "Norsk nettverk av helse- og miljøkommuner". I Østfold deltok Våler og Spydeberg i denne undersøkelsen.

Gjennom "Folkehelse i plan" prosjektet har HEPRO gjennomført en egen ungdomsundersøkelse hvor 1500 elever i Østfold deltok. Resultatene fra spørreundersøkelsen "Østfoldhelsen 2008" viser at Østfold-ungdommen har svært god helse, drikker mindre alkohol enn ungdom i andre fylker og er mer fornøyd med egen vekt enn ungdom i andre fylker.

Det er i samarbeid med TNS Gallup og Folkehelseinstituttet utviklet et eget digitalt verktøy og en metodikk som har fungert godt og som kan viderefremmes til andre fylker. Som en del av dette prosjektet vil også prosjektet "Østfold-HEPRO" bli gjennomført i 2009. Her vil undersøkelsen bli fulgt opp med kommunikative planprosesser i to kommuner, og kommunene Spydeberg og Hobøl vil bli invitert til å delta. Helsedirektoratet har støttet dette delprosjektet med 250.000 kroner.

Gjennom "Folkehelse i plan" prosjektet har Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune lagt stor vekt på å implementere folkehelsehensyn i ny fylkesplan for Østfold "Østfold mot 2050". Det har medført at temaet er en av tre satsningsområder i fylkesplanen. I tillegg lages det en egen arealdel til fylkesplanen, og her gjør Østfold et nybrottsarbeid i nasjonal målestokk. Arealdelen har potensial til å bli et viktig verktøy for folkehelsearbeidet. Den nye Fylkesplanen for Østfold er ennå ikke vedtatt.

"Folkehelse i plan" prosjektet i Østfold er foreslått prolongert med ett år, ut år 2010.

Embetets virksomhetsplan beskriver hvilke fokusområder planlaget hos Fylkesmannen i Østfold skal ha.

I 2008 har Fylkesmannen i Østfold medvirket i arbeidet med kommuneplaner i Halden, Hvaler og Skiptvet kommune, hvor folkehelsehensyn har vært fremmet. For de kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram, har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog med kommunene gjennom møter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema.

Fylkesmannen i Østfold har gitt høringsuttalelse til forslag til planprogram for Fylkesdel plan Barn og unge og høringsuttalelse til Fylkesplanen for Østfold "Østfold mot 2050".

I møter med kommunene har nettstedet "Kommunehelseprofiler" vært fremmet av Fylkesmannen i Østfold som et viktig verktøy for kommunene til å få kunnskap om folkehelseutfordringer og viktig folkehelsestatistikk på kommunenivå. I 2008 er det lagt til to nye indikatorer i Kommunehelseprofiler.

Fylkesmannen i Østfold har hatt møte med Husbanken Region Øst om boligsosiale handlingsplaner og samfunnsdelen i den nye plan og bygningsloven.

Fylkesmannen i Østfold har hatt kompetanseoppbygging på den nye plan og bygningsloven internt og eksternt på embetet.

Partnerskapet har arrangert kurs i Helsehensyn i planprogram og konsekvensutredninger etter plan og bygningsloven.

Partnerskapet har arrangert og Fylkesmannen i Østfold har støttet en tre dagers folkehelseutdanning for ansatte i kommunene i Østfold med temaene: Grunnleggende innføring i folkehelse, folkehelsearbeid for unge og folkehelse om empowerment.

Folkehelse og utjevning av sosiale helseforskjeller er og skal være et tverrfaglig satsingsområde i fylkesplanen og hos Fylkesmannen i Østfold. Planleggingen er startet for å arrangere en 2 dagers konferanse om sosial ulikhet høsten 2009.

Det helsepedagogiske opplevelsessenteret Helsekilden i Sarpsborg kommune har prøvet ut prosjektet "Elev til elev", der skoleelever som har falt utenfor ordinært undervisningstilbud har deltatt i instruksjon og veiledet andre ungdomsskoleelever i seksuell helse, i bruk av ungdomshelsestasjoner og forbygging av uønskede svangerskap og seksuelt overførbare sykdommer. Prosjektet er et samarbeid mellom NAV i Fredrikstad og Sarpsborg, Østfoldhelsen og oppfølgingsstjenesten i Østfold fylkeskommune.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
---------	--------------	-------------------------------------

FMOS	0	0
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Kommunetjenesteloven § 4a-12

Fylkesmannen behandlet tre klage etter kommunehelsetjenesteloven § 4a-12 med sakbehandlingstid innenfor fastsatt frist - maks 8 uker. En klage ble avvist (om ikke å gripe inn mot støy i et meieri) og i to saker ble kommunens vedtak opphevet (om utvidelse av skytetider på skytebane og om ikke å gripe inn mot støy fra Moss havn).

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Det er etablert en ressursgruppe for hvert av områdene ernæring, fysisk aktivitet og tobakk i Østfold. Ressursgruppe fysisk aktivitet og Ressursgruppe ernæring har i 2008 hatt fellesmøter. Dette ønsker ressursgruppene å fortsette med i 2009. Det er laget tiltaksplan/kommunikasjonsstrategi for hver av gruppene og tiltaksplanene for ressursgruppe ernæring og fysisk aktivitet er samkjørte. Ressursgruppene har hatt to felles prosjekter og arbeidsgrupper er opprettet i arbeidet med prosjektene. Ressursgruppe ernæring og Ressursgruppe fysisk aktivitet ser på barnehage og skolefritidsordning som svært viktige arenaer for å legge til rette for gode mat- og aktivitetsvaner for barn. Fylkesmannen i Østfold støtter Interreg prosjekt "Aktive barn og unge" som har som formål å bidra til at barn og unge blir bedre rustet til å møte utfordringer i skole og framtidig arbeidsliv gjennom fokus på fysisk aktivitet. Målgruppen er barn og unge under 15 år og deres foreldre. Prosjektet "Aktive barn og unge" vil inngå som samarbeidstiltak i Ressursgruppe fysisk aktivitet og Ressursgruppe ernæring.

Fylkesmannen i Østfold og Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune inviterte ansatte i barnehage og SFO og lærere i barneskolen til kurs om "Mat og fysisk aktivitet utendørs" 3. og 4. september 2008. 112 deltagere ble delt inn i grupper som skulle rullere mellom utestasjoner med tema, naturlekeplass, leker i skogen og mat på tur.

Fylkesmannen i Østfold ved Ressursgruppe ernæring og Ressursgruppe fysisk aktivitet har støttet prosjektet "Sunn mat på idrettsarrangement". I forprosjektet er forskjellige produkter og varianter som lett kan bearbeides i et stor eller lite arrangement prøvet ut. Arbeidet med å lage "grønne avtaler" for idrettsforeninger eller lag som er villige til å forandre utsalget i kiosken ved for eksempel cuper er påbegynt.

Østfold Idrettskrets er prosjektleder og vil i samarbeid med arbeidsgruppen lage det første prøvekurset som innebærer å bevisstgjøre forskjellen på inntak av det sunne alternativet, lettheten av å lage produktene, inntjening med "grønne avtaler" i forhold til sukkerholdige alternativer. Det planlagte kurset vil i første omgang omfatte Østfold, men Ressursgruppe ernæring tar høyde for at prosjektet kan bli landsomfattende dersom vi får til et godt resultat. Ressursgruppene vil i 2009 ha som hovedtema innvandrere og fysisk aktivitet og ernæring med et spesielt fokus på kvinner.

Ernæring

Ressursgruppe ernæring har som målsetting å redusere sukkerinntaket og øke inntaket av frukt og grønnsaker for barn og unge mellom 0- 20år ved informasjon, påvirkning og tilrettelegging. Hovedfokuset til Ressursgruppe ernæring er å få Østfolds befolkning til å benytte seg av sunnere mat, mindre sukker og mer vann.

Matvaner etableres tidlig, og innholdet i måltidene som serveres er av stor betydning. Gode vaner har man med seg hele livet! Mat og måltider er en sentral del av den daglige virksomheten i barnehagen, og måltidene i barnehagene utgjør en betydelig del av barnets totale kosthold

Barnehagene i Østfold er invitert til å bli MER - ambassadører med mer frukt og grønt i barnehagen. I 2008 har antallet MER - barnehager i Østfold økt fra 6 til 57.

Østfoldkommunene har forskjellig praksis i forhold til utdeling av frukt og grønt i barne- og ungdomsskolen. Noen skoler får utdelt gratis frukt, mens andre skoler må betale en liten egenandel.

Kostholdsprosjektet i Østfold er den største kostholdssatsningen på videregående skoler i Norge. Elevene får enten gratis frukt og grønt hver dag, eller tilbud om en subsidiert skolefrokost til fem kroner. Fylkeskommunen har i 2008 brukt 2,8 millioner kroner på satsningen til 10.000 elever i videregående skole i Østfold.

I en spørreundersøkelse blant elevene på Næringsparken i Askim oppgir 57 % en bedring i skoleprestasjonene etter at Østfoldhelse og Østfold fylkeskommune igangsatte skolefrokostprosjektet.

Ressursgruppe ernæring har gjennom flere år hatt fokus på brusautomatene ved de videregående skolene i Østfold.

Fylkestinget i Østfold har i 2008 vedtatt at det ikke skal være brusautomater eller godterautomater ved de videregående skolene i Østfold.

Fysisk aktivitet

Ressursgruppe fysisk aktivitet i Østfold har som målsetting å utvikle en kommunikasjonsstrategi som skal styrke kunnskapen om fysisk aktivitet og helse gjennom folkeopplysning og motivere til en aktiv livsstil.

Endel av grunnskolene i Østfold har 30 minutter fysisk aktivitet som endel av midttimen daglig.

Aktiv på dagtid er et prosjekt i regi av Østfold idrettskrets, finansiert av NAV Østfold, Østfoldhelse/Østfold fylkeskommune, Fredrikstad og Sarpsborg kommune. Aktiv på dagtid skal bidra til at mennesker som står helt eller delvis utenfor arbeidslivet gis mulighet til å delta i et aktivitetstilbud. Hensikten er å forebygge sykdommer og dårlig helse, motvirke ensomhet og bidra til at mennesker kommer tilbake i arbeidslivet.

For bare 200 kroner kan arbeidsledige og trygdede nå delta i fysiske og sosiale aktiviteter i ett helt år. Ved utgangen av 2008 hadde 640 deltagere kjøpt treningskort til Aktiv på dagtid. Fylkesmannen i Østfold har gitt tilskudd til at prosjektet Aktiv på dagtid opprettes i Moss kommune. Østfold Idrettskrets er i dialog med nabokommunene slik at Aktiv på dagtid kan bli et tilbud i hele Mossregionen.

Verdens aktivitetsdag 10. mai ble markert med presseoppslag og kronikker i avisene.

Minnepinner med materiell om fysisk aktivitet er sendt til folkehelsekoordinatorne, Østfoldhelse og medlemmene i Ressursgruppe fysisk aktivitet.

Fylkesmannen i Østfold har sammen med Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune, deltatt i tildelingen av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner.

Tobakk

Hovedmålet for Ressursgruppe tobakk er færre tobakksbrukere og bedre helse i befolkningen i Østfold. Den viktigste målgruppen for Ressursgruppe tobakk er ungdom. For å øke deltagelsen i FRI- programmet fra ungdomskolene i Østfold ble egenproduserte FRI-kort sendt til hovedlærer på 8-,9og 10 klassetrinn i januar og august 2008. I tillegg ble rektor ved alle ungdomskolene kontaktet av Ressursgruppe tobakk. Dette resulterte i at den gjennomsnittlige påmeldingen for 8-,9og 10 trinn til FRI økte fra 55 til 59 prosent for Østfold. I Østfold er 33 av 44 ungdomskoler med i FRI- programmet. V har økt innsatsen i FRI programmet ved at en person engasjeres for oppfølging av ungdomsskolene i 2009. Helsekilden i Sarpsborg kommune inviterte i 2008 til FRI- seminar hvor rektorer/ ledere og helsesøstere ved ungdomsskolene ble invitert til å gjennomføre en FRI- leksjon. Dette som en motivasjon for å få flere ungdomsskoler til å melde seg på FRI- programmet. Alle videregående skoler i Østfold er røykfrie, men ved enkelte skoler kan det være avsatt et område hvor man kan røyke "røykehjørner". Østfold har hatt en økning i påmeldingen til snuse- røykesluttkurs etter bruk av nettannonser. Det har vært gode erfaringer med snuskutt kurs i Østfold.

Ressursgruppe tobakk har startet planleggingen med snus- røykesluttkurs for ungdom i 2009. Verdens tobakksfrie dag (VTD) ble markert i Østfold ved utdeling av Tobakksfriprisen 2008 til bedriften Lantmannen i Moss. Det ble delt ut Gerbera buketter til bedrifter i samtlige regioner i Østfold. På grunn av dette fikk VTD mye medieoppmerksomhet. Ressursgruppe tobakk laget annonse for tobakksluttkurs og NHO og LO ble kontaktet for distribusjon av tilbudet til sine medlemmer. Som følge av dette er det igangsatt tobakkslutt kurs på enkelte bedrifter. Bruken av brosjyren for tobakksluttkursene som ble utarbeidet i 2007 videreføres. Målgruppen for brosjyren er fastleger, helsesøstere, tannleger og Spesialisthelsetjenesten i Østfold. Ressursgruppe tobakk har inngått samarbeid med Astma og allergiforeningen, avdeling Østfold om utdeling av bodyer til gravide ved første konsultasjon hos kommunejordmor med påskriften "Jeg er født røykfri".

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen i Østfold har bidratt til gjennomføring av handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort 2004-2008 og tildelt tilskudd til to kommuner i Østfold for å styrke helsetjenestens innsats i det lokale folkehelsearbeidet til:

- etablering av ungdomshelsestasjon og
- prosjekter rettet mot utsatte ungdommer i videregående skole

Informasjon om generelt folkehelsearbeid legges ut som nettartikler på Fylkesmannen.no. Det er laget egne nettsider for folkehelsearbeidet og de tre ressursgruppene i Østfold.

83.6 Smittevern

I samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt og Sykehuset Østfold HF arrangerte Fylkesmannen i Østfold en smittevernkonferanse 13. november 2008. Konferansen hadde god oppslutning. Temaer var MRSA, Legionella, smittevernplanen for Moss lufthavn Rygge, helsetilbud til rusmiddelavhengige, ny smittevernhåndbok og endringer i regelverket for forebygging av tuberkulose.

Sommeren 2008 var det et nytt utbrudd av legionellose i Sarpsborg og Fredrikstad. Ansvarlige smittevernleger i de to kommunene holdt Fylkesmannen løpende orientert om utbruddet. Fylkesmannen deltok på evalueringsmøte om utbruddet 23. oktober 2008 og har fått tilsendt endelig rapport.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmenlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen i Østfold følger fortløpende med på dimensjoneringen av fastlegeordningen i kommunene og forsøker å stimulere til opprettelse av flere fastlegeavtaler i fylket. Det er i 2008 gitt 9 tillatelser fra Nasjonalt råd til opprettelse av legestillinger i primærhelsetjenesten i Østfold.

Vi har avholdt et møte for kommuneleger med hovedtema innen miljørettet helsevern. På dette møtet tok vi også opp temaet kommunens styring av fastlegene gjennom fastlegeavtalene. For øvrig vises til punkt 86.6 om legetjenesten i sykehjem. Materiell for røykeavvenning i primærhelsetjenesten er sendt til fastlegene og ledende helsesøstere av Ressursgruppe tobakk.

84.2 Turnustjeneste

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

Kravet fra Helsedirektoratet er at saker etter Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter, skal behandles innen 3 måneder. Helsetilsynet i Østfold har i 2008 hatt en median saksbehandlingstid på 4,1 måned.

Oversikt over klagesaker behandlet av Fylkesmannen i Østfold:

Saksbehandling	2008
Antall klagesaker mottatt	5
Antall klagesaker ferdigbehandlet	4
Median saksbehandlingstid (mnd)	4,1
Restanse pr. 31.12	1

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	34	103
Sum	34	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen i Østfold har deltatt på et møte for fengselshelsetjenesten i fylket. Hovedtemaet var ordinasjon av vanedannende medikamenter.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Fylkesmannen i Østfold har ikke arbeidet med dette temaet i 2008.

84.6 Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen i Østfold har ikke arbeidet med dette temaet i 2008.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

I 2008 ble det etablert interkommunalt overgrepsmottak for hele Østfold lokalisert til Fredrikstad og Hvaler legevakt. Alle tilsatte ved mottaket har gjennomgått særskilt opplæring.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen i Østfold har fulgt med på endringen av prosedyre for BCG- og Hepatitt B- vaksinasjon på barselavdelingene ved Kvinneklinikken, Sykehuset Østfold HF.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen i Østfold har ikke arbeidet med dette temaet i 2008.

84.10 Kjønnslæstelse

Fylkesmannens arrangerte en stor konferanse om dette temaet i 2008. Konferansen hadde deltakere fra mange faggrupper.

84.11 Tannhelse

Tannhelsetjenesten i Østfold bruker ny metodikk for å forebygge tannrøte. Rundt 9000 barn mellom 7 og 13 år har deltatt i tannhelseprosjektet i

Østfold. Prosjektet skal bidra til at barn og unge lærer å pusse tenner på en god måte, bruker tanntråd og fluortabletter og har et sunnere kosthold. Årets zeniumpris ble tildelt skoleprosjektet med den begrunnelse at Østfold fylke ved tannhelsetjenesten i mange år har arbeidet systematisk med å forbedre tannhelsen hos barn i skolealder.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

85.2 Sterilisering

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2008

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Det er behandlet 469 saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 8 dager.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	469	8
Sum	469	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker i 2008.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Østfold har lagt vekt på en samordnet organisering av arbeidet med Omsorgsplan 2015 med alle tiltak og delplaner og har opprettet et *fylkesforum* ledet av fylkesmannen hvor berørte interne ledere og eksterne samarbeidsparter deltar. *Omsorgsplan 2015 fylkesforum* hadde møter i mai og november hvor tema var Omsorgsplan 2015 og Kompetanseløftet 2015 med gjennomgang av målsetninger og de tiltak som er kommet i gang i Østfold. I tillegg er det etablert arbeidsgrupper på saksbehandlernivå for behandling av konkrete saker, som tilskudd til investering i sykehjem og omsorgsboliger og tilskudd til opplæringstiltak i kommunene.

På Fylkesmannens møter med kommunenes ledelse i mai og november ble det gitt orientering om investeringstilskudd for sykehjem og omsorgsboliger, og om omsorgsplan og de utfordringer kommunene står overfor på kort og lang sikt.

Fylkesmannen har ellers to faste møtepunkter med kommunens pleie- og omsorgstjeneste, en dagskonferanse om våren og en i desember hvor tema har vært tiltak knyttet til omsorgsplanen og kompetanseløftet. På forespørsel fra enkeltkommuner har ansatte hos fylkesmannen deltatt i møter i 3 kommuner hvor Omsorgsplan 2015 har stått på dagsorden.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har tatt opp tilrettelegging av omsorgsboliger og sykehjem for demente på dagskonferanse med kommunale ledere og planleggere i oktober. I samarbeid med Fylkesmannens Landbruksavdeling var kommunene og gårdbrukere i april samlet til konferanse om dagtilbud for demente innen grønn omsorg. Konferansen ble fulgt opp med ekskursjon for 15 personer til tre etablerte dag- og avlastningstiltak i Vestfold.

Som ledd i kompetanseheving innen den kommunale omsorgstjenesten ble opplæringsprogrammet " Demensomsorgens ABC " presentert for kommunene i mai. Østfoldkommuner har vist stor interesse for å sette i gang med denne gruppebaserte internopplæring. I alt 10 kommuner fikk tilskudd fra Fylkesmannen til delvis dekning av utgifter til "Demensomsorgen ABC".

Seks av kommunene i Østfold ble invitert til å være modellkommuner innenfor en eller flere av områdene *diagnostikk og utredning, utvikling av dag- og avlastningstilbud og tilbud til pårørende*. Representanter for Fylkesmannen deltok på oppstartkonferanse med kommunene i regi av Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har som ledd i arbeidet med Kompetanseløftet etablert samarbeid med kommunene, Østfold fylkeskommune ved administrasjonen og de videregående skoler og Høgskolen i Østfold. Disse instanser deltok på dagskonferanse i mai hvor tema bl.a. var ulike problemstillinger knyttet til rekruttering til helsearbeiderfaget, etablering av læreplaner og kvalifisering av voksne til helsearbeiderfaget.

Fylkesmannen mottok søknader om tilskudd til opplæringstiltak fra 17 av fylkets 18 kommuner. I alt 5,5 mill. kroner ble fordelt slik:

- kvalifisering av ufaglærte: 3,4 mill. kroner
- videreutdanning i fagskole: 1,3 mill. kroner
- videreutdanning i høyskole: 0,8 mill. kroner

For øvrig henviser Fylkesmannen til egen rapportering pr. 1.03 basert på kommunenes rapporter om resultater og planer pr. 1.02.09.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

I arbeidet med investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger er det etablert samarbeid internt med seksjon for kommuneøkonomi og eksternt med Husbanken. Fylkesmannen har i samarbeid med Husbanken gitt kommunenes ledelse orientering om tilskuddsordninger og søkerutiner. Kommunale ledere og planleggere har vært invitert til en dagskonferanse hvor tema var tilskuddordningen og tilrettelegging av boliger og sykehjem for demente.

Fylkesmannen har gitt anbefaling til Husbanken i 4 søknader fra 4 kommuner om investeringstilskudd til i alt 135 sykehjemsplasser. Som ledd i dette arbeidet deltok saksbehandler på "fordelingsmøte" med Husbanken og representanter fra de øvrige fylkesmannsembetene i regionen.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Alle kommunene er i samarbeid med KS informert om prosjektet "Samarbeid om etisk kompetanseheving. Om lag halvparten av kommunene fikk tilbud om å delta i refleksjonsgrupper ledet av AFI, men bare to kommuner deltar. Veiledning om internkontrollforskriften og kvalitetssystemer er gitt ved forespørsel. De to aktivitetene som var planlagt i VP, konferanse om kvalitet og kartlegging av kommunenes opplysningsmaterieill, er ikke gjennomført.

86.6 Legetjenester i sykehjem. Undervisningssykehjem

Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes fastsettelse av lokal norm for legetjenester i sykehjem. Vi mottok svar fra 17 av 18 kommuner, vurderte innkomne svar og laget samlerapport til Helsedirektoratet i mars. Resultatene fra Østfold sett i sammenheng med landsgjennomsnittet ble lagt fram for kommunene på kontaktmøte i desember.

Undervisningssykehjem i Østfold ble utnevnt 1. april 2008. Prosjektleder tiltrådte i november. På kontaktmøtet i desember presenterte undervisningssykehjemmet seg for de andre kommunene og informerte om sine foreløpige planer og satsningsområder, samt tanker om samarbeid med de andre kommunene. Fylkesmannen oppnevnte representant til undervisningshjemmets styringsråd i desember. Første møte ble avholdt januar 09.

Vi har bistått hovedundervisningssykehjemmet i vår region med vurdering av søknader fra kommunene i Østfold om tilskudd til Lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket har gjennomført opplæring på Pasientrettighetsloven kap. 4A for alle kommunene, jf. 77.8. Inkludert i denne opplæringen var forvaltningslov og saksbehandling, og alle kommunene har dermed deltatt i kurs i saksbehandling.

Vi har hatt møte med en kommune om vederlag og egenbetaling og en kommune om omsorgslønn. Individuell plan og praktisk bistand, herunder saksbehandlingen har vært tema på et møte i rusfaglig nettverk i Mossregionen (4 kommuner). Det gis løpende veiledning i saksbehandling ved henvendelser.

Det er ikke foretatt en systematisk tilstandsvurdering av kompetansebehovet på området.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen i Østfold har i 2008 mottatt 2031 meldinger om skadeavvergende tiltak i enkelttilfeller. Disse meldingene fordeler seg på totalt 95 personer fra 11 kommuner. Fylkesmannen har stadfestet 30 tiltak som medfører bruk av tvang og makt, og gitt dispensasjon fra lovens utdanningskrav i 14 saker. I tillegg har Fylkesmannen ikke godkjent 2 saker 2008.

Det er gjennomført 12 tilsyn. Tilsynsrapportene er oversendt Helsetilsynet.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Oppdragene i embetsoppdraget på dette området ble tatt opp under Helsedirektoratets opplæring av ansatte hos fylkesmennene i oktober. Der ble det avklart at direktoratet selv holder distribusjonslistene over kontaktpersoner i kommunene à jour. Direktoratet skulle skrive et brev om håndtering av sikkerhet i forbindelse med IPLOS i kommunene. Dette skulle evt. formidles gjennom fylkesmennene, men vi kan ikke se å ha mottatt dette. Direktoratets IPLOS-samling for kommunene er utsatt til 2009.

To ansatte har deltatt i Helsedirektoratets opplæring i oktober 08 og gjennomgått E-læringsprogrammet. Vi har ikke bidratt systematisk til at kommunene bruker IPLOS i saksbehandling og dokumentasjon, men IPLOS er i drift i alle kommunene i Østfold. Vi har gitt veiledning ved forespørsel, men har ikke alltid etterspurt IPLOS i klagesaker.

To ansatte var til stede på direktoratets møte med kommuneledelsen 20.11.08. Det er ikke gjennomført fellesmøter med Helsedirektoratet, Fylkesmannen og østfoldkommuner i 2008.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Fylkesmannen har i 2008 hatt 1 sak om hjemhenting til Norge.

87.2 Behandling uten eget samtykke

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

87.5 Vedtak om overføring

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

87.7 Opptreppingsplan for psykisk helse

Kommunenes rapportering er fulgt opp og kvalitetssikret i et samarbeid mellom embedets rådgiver i psykisk helsearbeid og medarbeidere fra samordning og kommuneøkonomi. Midler ble holdt tilbake for vårterminen for en kommune grunnet forsinket/manglende rapportering, men alle kommuner fikk sine utbetalinger for 2008 som forutsatt etter tilfredsstillende rapportering og dokumentasjon for oppfylte vilkår. Vi hadde særskilt oppfølging av to kommuner om tidligere overførte midler for å sikre at disse ble disponert i henhold til vilkårene og vedtatte planer.

Rapporter er sammenfattet og levert innen tidsfrist i april (kommunenes økonomirapportering) og september (vurdering av det kvalitative innholdet i kommunenes tilbud).

I forbindelse med Fylkesmannens kommunebesøk til 6 kommuner har oppfølging av satsingen på psykisk helse vært tema i dialogen med kommunenes politiske og administrative ledelse. Status og utfordringer i Opptreppingsplan for psykisk helse i vårt fylke er omtalt i Østfold-rapporten som utarbeides til kommunebesøkene.

Det er avholdt flere fagsamlinger for å følge opp kommunene og stimulere og styrke psykisk helsearbeid og faglig kvalitetsutviklingsarbeid. Det har vært gitt direkte veiledning og rådgivning til planarbeidet i alle kommuner som har hatt ønske om, og behov for det. Fylkesmannen har også på eget initiativ igangsatt bistand og rådgivning for kommuner som har kommet kort i utviklingen av psykisk helsearbeid.

I samarbeidsnettverket inngår eksterne instanser som kommunene, helseforetaket med divisjon psykiatri (særlig DPS og BUP), Administrativt samarbeidsutvalg (samarbeidsforum for helseforetaket og samtlige kommuner), R-BUP, BUF-etat, Øst-norsk kompetansesenter og Høgskolen i Østfold. Internt i embedet er barnevern, helse og sosial organisert i en enhet, og vi samarbeider ellers med utdanningsområdet (skole og barnehager), landbruk (grønn omsorg) og samordning/kommuneøkonomi.

Vi ønsker gjennom pådriverarbeidet å stimulere til tverrfaglig samhandling, og bidra til at alle tjenesteutøvere har god kunnskap om tjenester på tvers av faglige sektorer. Fylkesmannen vektlegger å formidle statlige innsatsområder gjennom en felles arena, der psykisk helse inngår i en helhet sammen med mange andre fagfelt. Vi vil formidle forskning og bidra til erfaringsutveksling mellom kommunale tjenester og med spesialisthelsetjenesten, og har i 2008 særlig vektlagt samarbeidet mellom barnevernfeltet, Opptreppingsplan for rusfeltet og Opptreppingsplan for psykisk helse.

Ett av møtepunktene er Arbeidsutvalg for barn og unge. I kontaktmøtene har tema bl.a vært tverretattlig samarbeid for barn av psykisk syke og rusmiddelmissbrukere. Det er også arrangert en fagdag om tidligintervensjon – barn av rusavhengige foreldre. Under satsningen på psykisk helse i skolen har det vært et seminar om helsefremmende arbeid for alle som arbeider med ungdom. Vi har også i samarbeid med Ressurscenteret hatt en tverrfaglig konferanse om kjønnslemlestelse.

Østfoldkommunene har gjennom Opptreppingsplanmidler gitt økonomisk støtte til brukerorganisasjoner og samarbeidstiltak. Fylkesmannen har i samarbeid med brukerorganisasjoner og Administrativt samarbeidsutvalg arrangert en konferanse med presentasjon av veilederen for Distriktskykiatriske sentre.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Klagesaker 2008	Ant. saker	Merknad
* § 1-8 Inndragning	3	
* Kap 3 Salg	0	
* Kap 4 Skjenking	1	Påklager "Annet"
* Kap 7 Bevillingsgebyr	0	
Sum klager, alle kap 4	4	Bevillingssøker klager
Utsatt iverksetting fv.I.§ 42	3	
* Klagen avvist	1	Hjemmel § 1-8 –
* Klagen avslått/ikke tatt til følge	3	
* Avvisning	1	Ikke enkeltvedtak
Avslag – hjemmel: kap 4	3	Kommunens vedtak opprettholdes
Behandlingstid	2	2 uker-2 mnd.
Behandlingstid	2	>4 mnd
Antall restanser pr 20.01.2009	0	
Antall saker som er gått videre til domstolen	0	

En klagesak om avvisning av klage, i sak om iverksettelse av tidligere besluttet tidsagrenset inndragning av skjenkebevilling. Etter overdragelse av virksomheten klager den nye eieren på at kommunen inndrar bevillingen i løpet av overgangsperioden som er fastsatt i lovens § 1-10.

For øvrig vises til Fylkesmannens rapport som ble utfylt 20.01.2009 og sendt Sosial og helsedirektoratet.

88.2 Rusmiddelarbeid

Antall gjennomførte opplærings- og informasjonstiltak på feltet, jf. oppdraget, herunder samarbeidet med Arbeids- og velferdsetaten (fylket).

- 7 samlinger med 4 NAV-kontor med rusfaglig kompetanse som tema. Østnorsk kompetansesenter (ØKS) og Fylkesmannen i Østfold (FM) koordinerer arbeidet seg i mellom, slik at totalt 7 NAV kontor i fylket nå har 2-årige planer for kompetanseheving på rusfeltet.
- Foredratt om opptrappingsplanen for rusfeltet og rusfaglige tema på 2 storsamlinger med ansatte fra alle NAV-kontor i fylket
- Foredratt om opptrappingsplanen for rusfeltet og rusfaglige tema på samling med helse- og omsorgsledere fra hele fylket
- Arrangert dagsseminar om brukermedvirkning og IP for fem kommuner og spesialisthelsetjenesten, i samarbeid med RIO og
- FM har gjennomført opplæring i kvalifiseringsprogrammet i rusfaglige fora
- Deltakelse i planlegging av kompetanseplan for NAV med NAV-Østfold
- 1 kontaktmøte for ledere fra hele fylket med ansvar for utsatte barn og unge, med tidlig intervensjon og barn i familier som preges av rusmiddelbruk som tema
- 1 fagdag for fagfolk fra hele fylket som jobber med utsatte barn og unge, med tidlig intervensjon og barn i familier som preges av rusmiddelbruk som tema
- 2 samlinger med individuell plan som tema, én med en enkelt kommune og én med gruppe av kommuner samt tverrfaglig spesialiserte tjenester
- Tilskuddsmøte med informasjon om tilskuddsordningene på rus- og boligsosialt arbeid i samarbeid med Husbanken, både i januar og desember

Antall avholdte faglige fora og nettverk for kommuner.

- ØKS og FM har gjennom 2007 og 2008 lagt til rette for opplæring i og utarbeidelse av helhetlige ruspolitiske handlingsplaner i kommunene. Dette har skjedd i periodevis intensiv direkte kontakt med den enkelte kommune, men også i eget plannettverk som har møttes tre ganger i 2008.
- ØKS og FM har bidratt inn i rusfaglig nettverk i Mosseregionen, som møttes 6 ganger
- Regionale rusfaglige fora er forberedt for etablering første kvartal 2009, ingen avholdt 2008.

Oppgi ulike modeller hvor embetet bidrar i utviklingen av kommunenes rusarbeid

- I mangel av eksisterende rusfaglige nettverk har ØKS og FM i samarbeid med kommuner og spesialisthelsetjeneste beredt grunnen for opprettelse av regionale rusnettverk i 2009
- Tilskuddsforvaltning. Gjennom tilskudd av snau 8 millioner kroner til styrking av det kommunale rusarbeidet over ordningene STYRK, LAR, LAV og KTP, samordning med andre tilskuddsordninger og arbeid knyttet til oppfølging av de ulike prosjektene har FM hatt innflytelse på utviklingen av kommunenes arbeid på rusfeltet.
- Plannettverk og planarbeid. ØKS og FM har gjennom arbeidet med helhetlige ruspolitiske handlingsplaner i 13 av 18 kommuner lagt til rette for kompetanseutvikling på denne typen planer, samt oppfølging i arbeidsprosessen.
- Høringer. FM har avgitt uttalelser til høringer av kommunenes helhetlige ruspolitiske handlingsplaner.
- Bruk av nettsider og tilgjengelighet på telefon og epost.

Oppgi antall kommuner hvor koordinerende "tillitspersoner" er på plass.

- I Østfold er det gitt tilskudd til ett prosjekt under ordningen, dette i Halden kommune. Prosjektet fikk sin oppstart sent høsten 2008

Oppgi antall kommunene som har tatt i bruk individuell plan, og om mulig antall brukere i de enkelte kommunene.

- På dette punktet er oversikten mangelfull. Så vidt vites er individuell plan i prinsippet i bruk i alle kommuner, men det streves med å tilpasse IP i forhold til brukerne, særlig mennesker med rusrelaterte problemer. Noen oversikt over hvor mange som har rett til IP, og andelen som har IP i aktiv bruk finnes dessverre heller ikke i Østfold.

Oppgi antall kommuner som har brukermedvirkning på individ- og systemnivå.

- I flere av de kommunene som har arbeidet med helhetlige ruspolitiske handlingsplaner har brukere deltatt i prosessen på et eller flere tidspunkt, gjennom både brukerråd og open space samlinger. På individnivå forutsettes det at brukerne deltar mens deltakelse på systemnivå er mer sporadisk. RIO har imidlertid høyt aktivitetsnivå i fylket og er deltakende i både faglige og politiske utviklingsprosesser.

Ressursrapportering

Herav ett ukeverk fra område justis, kommuneøkonomi og samfunnsikkerhet.

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 75	2		2	0
Resultatområde 76	10		10	0
Resultatområde 77	61	9	61	9
77.4 Førerkortsake	60		0	0
Resultatområde 83	26		26	0
Resultatområde 84	0	20	0	20
Resultatområde 85	15		15	0
Resultatområde 86	33	22	33	22
Resultatområde 87	0	61	0	61
Resultatområde 88	8	32	8	32
Sum:	155	144	155	144

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

Som tidligere år har Fylkesmannen i Østfold og Helsetilsynet i Østfold hatt stor aktivitet innen både planlagte og hendelsesbaserte tilsyn. Det ble i 2008 gjennomført 9 planlagte tilsyn etter sosialtjenesteloven, alle som systemrevisjoner. Se nedenfor.

81.1 Planlagte tilsyn

Som tidligere år har Fylkesmannen i Østfold og Helsetilsynet i Østfold hatt stor aktivitet innen både planlagte og hendelsesbaserte tilsyn.

1) Av resultatkravet på 10 ble det gjennomført 9 systemrevisjoner i 2008 på området kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester. Temaer var

- helse- sosial- og barneverntjenester til barn (6 landsomfattende tilsyn felles for helse- og sosialtjenesten),
- kommunale helse- og sosialtjenester til personer med psykiske lidelser (1 egeninitiert felles tilsyn),
- rettigheter under opphold i institusjon (1 egeninitiert tilsyn med sosialtjenesten) og
- tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmisbrukere (1 egeninitiert felles tilsyn).

Det var planlagt ett tilsyn i Hvaler kommune med kommunale helse- og sosialtjenester til personer med psykiske lidelser. Tilsynet er flyttet til 2009.

- 2) Det ble gjennomført to systemrevisjoner i andre virksomheter, hvorav en gjaldt rettigheter under opphold i institusjon og en på område tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelbrukere.
- 3) Av særskilt rapport sendt Helsetilsynet (frist 20. januar 2009), framgår at fem kommuner har avvik fra 2007 og tidligere som ikke er lukket pr 31.12.2009.
- 4) Annen virksomhetstilsyn gjelder kommuner med vedtak om bruk av tvang og makt.

81.2 Områdeovervåking

Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket har sendt inn prioriteringsinnspill til Statens helsetilsyn, gjennomgått ulike kilder/dokumenter om tjenester til personer med psykiske lidelser og deltatt på Statens helsetilsyns kurs i tekstanalyse i desember 2008.

Oppdraget kartlegging av barneboliger ble trukket tilbake. Fylkesmannen har likevel bedt kommunene om informasjon om barne- og avlastningsboliger i fylket som grunnlag for landsomfattende tilsyn i 2009. 14 av 18 kommuner har svart. De resterende er purret.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Saker innkommet 2008	317
Saker behandlet 2008	299
Saker ubehandlet ved årsskiftet	51
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	1,9 måneder

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

81.5 Andre oppdrag

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

	Antall	Merknad
Avsluttede saker	1	Kritikk av kommunens praksis ved endring av tjenestetilbud
Saker under behandling	1	
Til vurdering	1	

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

Innen helsetjenesten ble det gjennomført 15 systemrevisjoner. Se nedenfor.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Helsetilsynet i Østfold har for 2008 mottatt 189 nye tilsynssaker. Dette er omtrent som i fra 2007. Antallet saker pr 100 000 innbyggere ligger i Østfold på 71 mot 46 i landsgjennomsnitt.

De alvorligste sakene oversendes Statens helsetilsyn for vurdering av hvorvidt det er grunnlag for formelle reaksjoner. Det ble i 2008 sendt 50 saker til Statens helsetilsyn, mot 27 året før. Noen av sakene gjelder samme helsepersonell.

En del saker som gjelder mindre alvorlige forhold avsluttes etter at Helsetilsynet i fylket medvirker til dialog mellom pasient/pårørende og påklaget personell eller virksomhet. Løses saken på denne måten, avsluttes saken med "ingen oppfølging etter lokal avklaring". Når det gjelder vurderingene av sakene, kan en sak inneholde flere vurderinger.

Ferdigbehandlede saker	2003	2004	2005	2006	2007	2008
"Ingen oppfølging etter lokal avklaring"	41	27	30	50	40	23
Saker avsluttet etter fullstendig vurdering	46	89	97	107	117	221
Restanser	54	76	94	107	128	75
Avviste saker	12	15	6	12	8	10
Totalt	99	131	133	169	165	254
Median saksbehandlingstid	113	187	112	286	186	206

Østfold er det fylket i landet som har hatt den største økningen i antallet tilsynssaker de senere årene. Det har vært en oppgang både i saker fra kommunehelsetjenesten og fra spesialisthelsetjenesten. Vi antar at deler av denne oppgangen kan tilskrives det store mediafokus det har vært på tilsynssaker fra vårt fylke. Dette har bidratt til å gjøre vår virksomhet kjent i befolkningen. Helsetilsynet i Østfold ser dette som positivt, men antallet henvendelser fra media er i perioder så stort og arbeidet med anonymisering er i enkeltsaker så omfattende, at det går på bekostning av den ordinære saksbehandling. Helsetilsynet i Østfold mottok i 2008 ca 1500 skriftlige begjæringer om innsyn og et ikke ubetydelig antall telefoniske henvendelser fra pressen.

Antallet saker og antallet henvendelser fra pressen, kombinert med vakante stillinger og store restanser fra tidligere er årsaken til at kravet om median saksbehandlingstid på 5 mnd (153 dg) ikke er oppfylt. Helsetilsynet i Østfold har i løpet av året iverksatt flere tiltak for å redusere restansen og effektivisere saksbehandlingen. Vi antar på den bakgrunn at vi i løpet av inneværende år vil få redusert saksbehandlingstiden og oppfylle kravet på 5 mnd. median saksbehandlingstid.

Formålet med det hendelsesbaserte tilsynet er å bidra til bedre kvalitet på helsetjenesten og å forebygge at svikt og feil forekommer. Helsetilsynet i Østfold utøver i tilknytning til tilsyns- og klagebehandlingen en omfattende rådgivningsvirksomhet. Vi mottar mange henvendelser fra helsetjenesten, helsepersonell og publikum med spørsmål om lovforklaring, tilsyn og klageordninger, saksbehandling og informasjon om rettigheter og ansvar. Svært mange henvender seg telefonisk, men også mange gjennom e-post og brev. Antallet henvendelser fra ansatte i spesialisthelsetjenesten har økt betydelig de senere årene. Helsetilsynets medarbeidere deltar også med foredrag om juridiske tema i undervisning av helsepersonell i kommuner og helseforetak.

Politisaker

Helsetilsynet i Østfold har i 2008 fått 3 skriftlige og 2 muntlige henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes. Helsetilsynet i fylket har ikke bedt politiet etterforske noen saker i 2008.

82.2 Planlagte tilsyn

Innen helsetjenesten ble det gjennomført 15 systemrevisjoner. Foruten 8 fellestilsyn ble det gjennomført 6 om legemiddelbehandling i sykehjem, og 1 om spesialiserte tjenester til personer med psykiske lidelser. Kravet var 17 systemrevisjoner.

Rapport er sendt på særskilt skjema 82.2 2008.

82.3 Områdeovervåking

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

Helseinstitusjoner i spesialisthelsetjenesten skal sende meldinger om tilfeller der ytelse av helsetjenester har ført til, eller kunne ha ført til, betydelig personskade til helsetilsynet i fylket. Tilsvarende gjelder når en pasient skader en annen. I 2008 mottok Helsetilsynet i Østfold 98 slike meldinger. 13 av disse førte til tilsynssaker, hvorav 5 ble oversendt til Statens helsetilsyn for vurdering med tanke på sanksjoner.

Antall meldinger fordelt på registreringsår i Østfold

Registreringsår	Antall meldinger
2001	255
2002	228
2003	249
2004	277
2005	401
2006	172
2007	167
2008	98

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

Kravet fra Statens helsetilsyn er at 90 prosent av sakene som behandles av Helsetilsynet i fylkene etter pasientrettighetsloven og kommunehelsetjenesteloven, skal ha en saksbehandlingstid på 3 måneder eller mindre. Helsetilsynet i Østfold har i 2008 hatt en median saksbehandlingstid på 103 dager, det vil si i overkant av 3 måneder.

Oversikt over klagesaker behandlet av Helsetilsynet i Østfold:

Saksbehandling	2006	2007	2008
Antall klagesaker mottatt	50	55	27
Antall klagesaker ferdigbehandlet	74	57	30
Median saksbehandlingstid (antall dager)	233	99	103

82.5 Andre oppdrag

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 81	45	45	0
Resultatområde 81.1 og 81.2	45	0	0
Resultatområde 82	318	318	0
Resultatområde 82.2 og 82.3	160	0	0
Sum:	363	0	363 0

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

1 sak 2008.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Ingen saker.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 91 og 92		0	0
Sum:	0	0	0 0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Det er behandlet 883 saker om å få påført apostille stempel i 2008, mot 1178 saker i 2007.

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Ingen saker.

Ressursrapportering

Det er brukt ca 2 ukeverk på apostiller.

Resultatområde	FMOS	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	

Resultatområde 93 og 94	2		2	0
Sum:	2	0	2	0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er registrert 5 nye trossamfunn i 2008 (tilsammen 46 registrerte og 4 uregistrerte i Østfold).

Det er utbetalt kr 3 458 921 i tilskudd i 2008.

Fylkesmannen i Østfold har ikke foretatt noen kontrolltiltak/tilsyn overfor trossamfunnene de siste årene pga ressursmangel.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det er gitt 24 tillatelser til spredning av aske etter død og 28 tillatelser før død.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

En sak om dispensasjon fra lovens lukningsbestemmelser kom inn. Søknaden ble innvilget. (Saksbehandlingstid en dag)

Fylkesmannen har behandlet to saker om å få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turistområde. Begge ble avslått. (Behandlingstiden for begge sakene var en måned.)

Totalt ca. ett ukeverk på disse sakene, medregnet korrespondanse fra interesseorganisasjoner og media.

Ressursrapportering

Resultatområde 96 - 6 ukeverk.

Resultatområde 97 - 1 ukeverk.

Resultatområde	FMOS		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 95	20		20	0
Resultatområde 96 og 97	7		7	0
Sum:	27	0	27	0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Administrative oppdrag

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Ved kunngjøring av stillinger opplyses det om at arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen og at det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønnsammensetning og å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn.

I 2008 ble 21 personer eksternt rekruttert ved tilsetninger, i faste stillinger 8, engasjement 4 og vikariater 9. Av disse var 11 kvinner og 10 menn. I tillegg til kommer lærlinger som har arbeidsområder innenfor kontorlag og IKT-drift. Ett engasjement er rekruttert ved intern kunngjøring.

Tabell 1: Kjønnsfordeling ved rekruttering til faste stillinger

Område	Stilling	Antall 2006			Antall 2007			Antall 2008		
		K	M	S	K	M	S	K	M	S
Helse-sosial	Ass. fylkeslege								1	1
	Ass. direktør								1	1
	Rådgiver	1		1	2		2		2	2
	Seniorrådgiver		1	1			0	1		1
Landbruk	Prosjektleder		1	1	2	1	3	1		1
	Rådgiver	1	1	2			0	2	1	3
	Fylkesagronom	1		1			0			

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Østfold - Innhold:

	Rådgiver		1	1		0	1	2	3	
Miljø	Overingeniør					1	1	2	2	
	Seniorrådgiver						1	1	2	
Kommunaljustis-samfunnsikkerhet	Rådgiver	2		2	1	1	2		2	
	Direktør				1	1	1		1	
	Arkivleder				1	1				
	Førstekonsulent	1		1	1	1				
Adm. stab	Konsulent	1		1	1	1	1		1	
	F. sekretær	3		3						
	Husholdsass.	1	1	2		1	1		1	
Toppledelse	Ass. fylkesmann				1	1				
Embetet totalt		11	5	16	10	3	13	11	10	21

Sykefraværet har gått ned i 2008 sammenlignet med 2007 da fraværet var særlig høyt. Det legemeldt sykefraværet var 2,4 % (4,8%) og egenmeldte sykefravær 1,3 % (8,5%), sum 3,7 % (13,3%). Fylkesmannen har fulgt opp sykefraværet systematisk og sykefraværet er i liten grad relatert til arbeidssituasjonen. Økt egenmeldt sykefravær kan dels forklares ved at reglene for utvidet adgang til bruk av egenmeldinger for IA-bedrifter er fulgt opp og benyttet. Dette har redusert legemeldte fravær i tråd med målet med ordningen. En stor del av fraværet er langtidssykefravær. Ledelsen har prioritert oppfølging av sykefraværet høyt og oppmerksomheten har vært rettet mot å finne ut hvorvidt det er arbeidsrelatert. Det gjelder både langtidssykefravær og korttidsfravær. I dette arbeidet har Fylkesmannen nært samarbeid med NAV's IA-kontakt og bedriftshelsetjenesten.

I samsvar med målene for embetets IA-arbeid er det bl.a. gitt arbeidstrening for 2 personer på 2 av embetets fagområder. En fast ansatt funksjonshemmet medarbeider har tilrettelagt arbeidsplass uten fagoppgaver. En medarbeider har 0,5 stilling for tidsbegrenset arbeidstrening. Med risiko for å miste nøkkelpersoner er det i spesielle tilfeller gjennomført lokale lønnsforhandlinger etter HTA pkt 2.3.4 og bestemmelsen "...for å beholde...".

Fylkesmannen hadde fokus på psykososialt arbeidsmiljø i 2008. I samarbeid med bedriftshelsetjenesten Hjelp 24 ble det gjennomført avdelingsvise drøftinger av det psykososiale arbeidsmiljøet og aktuelle tiltak.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMOS	1	1	1	1
Sum	1	1	1	1

98.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har lagt vekt på hvordan embetet utøver sin aktivitetsplikt for likestilling og veiledningsplikt på Fylkesmannens fagområder for å avdekke eventuelle uønskede lønnsforskjeller. Årlig utredes kjønnsfordelingen på stillingsgrupper og lønn (jf tabell 3), og vi har integrert tiltak i personalpolitikken og lønnspolitikken.

Kjønnsfordeling på områdenivå pr 31.12.2008 sammenholdt med 2006 og 2007

Område	Antall 2006			Andel %			Antall 2007			Andel %			Antall 2008			Andel %		
	K	M	S	K	M	S	K	M	S	K	M	S	K	M	S	K	M	S
Toppledelse	2		2	2		2	2		2	2		2		2		2		2
Helse-sosial	21	6	27	18	5	23	18	7	25	15	6	21	10	28	15	8		23
Utdanning, barnehage	8	5	13	7	4	11	10	4	14	8	3	11	4	13	7	3		14
Landbruk	8	9	17	7	8	15	7	10	17	6	8	14	9	15	5	7		21
Miljø	3	15	18	3	13	16	2	13	15	2	11	13	15	19	3	12		25
Kommunaljustis-samfunnsikkerhet	8	6	14	7	5	12	9	5	14	8	4	12	5	13	6	4		16
Administrativ stab	23	3	26	19	3	22	28	3	31	23	3	26	2	30	23	2		32
Sekretariat	2	1	3	2	1	3	2		2	2		1	3	4	1	2		5
Embetet totalt	75	45	120	63	38	101	78	42	120	65	35	100	48	124	61	39		139

K = kvinner, M = menn, S = sum

Vi har regler for annonsering og det er etablert samarbeid med NAV-arbeid og trygd ved kunngjøring av stillinger. Arbeidstiden er lik for kvinner og menn ved embetet. Embetet har en fleksibel arbeidstidsordning og permisjonsmuligheter for småbarnsforeldre med fleksibel arbeidstid, redusert arbeidstid og arbeid hjemme etter avtale. Normalt forekommer ikke bruk av overtid.

I embetets samarbeidsutvalg med representanter fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, var det 5 kvinner og 3 menn (64% kvinnerepresentasjon). I arbeidsmiljøutvalget var det 4 kvinner og 4 menn (50% kvinnerepresentasjon). Ved embetet er 75% av lederne kvinner.

I særskilt rapport til departementet har vi beregnet andelen av forhandlingspotten (kostnadene) til ansatte som i utgangspunktet var plassert på ulike lønnsnivå/lønnstrinn, jf følgende tabell:

Lønnstrinn	Totalt %	Herav kvinner %	Herav menn %
Lønnstrinn 30 eller lavere	0	0	0
Fra og med 31 til 45	7,4	7,6	24
Fra og med 46 til 59	55,7	41,0	59,0
Lønnstrinn 60 til 74 eller høyere	18,5	41,0	59,0
Lønnstrinn 75 eller høyere	18,4	100	0

Det var gitt sentrale føringer om at kvinner skulle tildeles en større andel av potten enn pro rata av lønnsmassen som var satt til 60,6 % (59 %).

Resultatet ble 42,4 % (65,7 %). Foregående år har kvinner hatt større andel av forhandlingspotten i tråd med de sentrale føringene. Beregning av lønnsnivå pr 01.11.2008 etter årets lønnsoppgjør og lokale forhandlinger viser at det er liten forskjell på kvinner og menn. Kvinner har noe høyere lønnsnivå innefor alle stillingsgruppene.

Analyse av lønnsnivået for utdanningsgrupper innenfor stillingsgrupper er basert på følgende inndeling:

1. høyere utdanning lik eller mer enn 4 år
2. høyere utdanning fra 2 til 4 år
3. høyere utdanning under 2 år og
4. annen utdanning

Denne viser at det er liten forskjell på avlønning til gruppen høyere utdanning 4 år eller mer og gruppen høyere utdanning 2-4 år. I førstekonsulentgruppen og konsulentgruppen har de ansatte tilnærmet lik lønn uansett utdanning.

Beregningene viser at lønnsnivået for høyest utdanning ligger kr 29.900 over neste nivå som igjen ligger kr 60.800 over gruppen med mindre enn 2 år høyere utdanning. Gruppen annen utdanning ligger kr 24.800 under sistnevnte.

Fylkesmannen har prioritert kompetanseutviklingstiltak i embetets overordnede virksomhetsplan i 2008. Hovedsatsingene har vært kompetanse i elektroniske støttesystemer og å styrke fylkesmannens grep om samordningsrollen der alle ansatte med kommunerettede arbeidsoppgaver har deltatt. Tverrfaglige, medarbeiderstyrte arbeidslag er fornyet og videreutviklet for å styrke kompetansen og oppgaveløsningen på arbeidsoppgaver som krever samordning. Det foreligger rapport fra dette kompetanseutviklingsarbeidet.

Kompetanseutvikling på embetets ulike fagområder planlegges og gjennomføres i tråd med fagområdenes virksomhetsplaner.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	% kvinnelige ledere	% mannlige ledere
FMOS	4	75	25	5	4

Fordeling av kompetansmidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMOS	50	50	50	50

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen har etablert et godt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene gjennom månedlige møter med arbeidstakerorganisasjonene i samarbeidsutvalget og en årlig planleggingsdag for ledere og tillitsvalgte. Samarbeidet er beskrevet i lokal tilpasningsavtale som ajourføres hvert år. I 2008 deltok alle ledere og tillitsvalgte i felles opplæring i avtaleverket i regi av Nettverk Østlandet, jf Hovedavtalen pkt 5.6.1 Medbestemmelse og samarbeidskompetanse.

Arbeidet i arbeidsmiljøutvalget følger årsplan som lages hver år og utvalget har hatt kvartalsvise møter.

Forvaltningsreformen

Fylkesmannen har fulgt opp vedtatt informasjonsstrategi for embetet for forvaltningsreformen. Embetsledelsen har hatt jevnlig allmøter med informasjon om status for forvaltningsreformen og det har vært tema på områdemøter og i samarbeidsutvalget.

98.5 Føringer på IKT-området

Fylkesmannen i Østfold er en aktiv pådriver for økt bruk av GIS og geodata i fylket. Vi deltar med to deltakere både i fylkets geodatautvalg og temadatautvalg i Norge digitalt Østfold. Det er også etablert en samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen, kommunene i Østfold, Statens kartverk og fylkeskommunen i Østfold gjennom Turkart Østfold. Fylkesmannen har også en samarbeidsavtale på GIS med fylkeskommunen.

Vi har i 2008 fått etablert integrasjon mellom saksbehandlersystemet ePhorte og kartinnsynsløsningen. Foreløpig er det byggesaker (klage og dispensasjon) som er klassert og stedfestet. Tjenesten er til stor nytte for saksbehandlere på disse områdene.

Kartdata fra Geovekst og Norge digitalt er tilgjengelig for anvendelse i en egen innsynsløsning via web-grensesnitt, *Østfold-kartet*. Karttjenesten er også tilgjengelig for publikum, næringsliv og kommuner og er i flittig bruk. Vi har etablert egne innsynsløsninger for regionalt miljøprogram og for arbeidet med opprettelse av ytre hvaler nasjonalpark. I tillegg drifter og forvalter vi løsningen for turkart Østfold.

Det er derimot utfordringer i alltid å ha de siste oppdaterte basis geodata nedlastet og tilgjengelig for innsyn og bruk. Dette er en tidkrevende oppgave. FAD har satt i gang en utredning om muligheter for å etablere en felles GIS-database for fylkesmannsembetene. Østfold deltar i dette utredningsarbeidet og vi har stor tro på at en felles databaseløsning for geodata vil være til stor nytte for embetene. Vi håper en slik løsning kommer på plass i løpet 2009.

Vi har i 2008 etablert en funksjon som GIS-koordinator i embetet. Fylkesmannen i Østfold har deltatt i FADs fagutvalg for kart/GIS i 2008.

Vi har en god dialog med kommunene og bidrar i enkeltprosjekter. I 2008 er det satt i gang et planprosjekt i mosseregionen. Prosjektet skal ha fokus på tilgjengeliggjøre kommuneplaner på digital form for lokale og regionale etater. Prosjektet vil videreføres til å omfatte hele Østfold i 2009. Prosjektet er støttet med skjønnsmidler.

Fylkesmannen bidro med både GIS-faglig arbeid og tematiske geodata til arbeidet med fylkesplanen i 2008. I forbindelse med fylkes-ROS er det påbegynt et arbeid med å definere og tilrettelegge tematiskete geodata innenfor samfunnsikkerhetsområdet. Dette arbeidet vil videreføres i 2009. I arbeidet med Oslofjordverneplanen er det digitalisert og produsert vernekart.

For øvrige oppdrag er rapporter sendt særskilt.

98.6 FRI (Fylkesmennes regionale informasjonsnett)

98.7 Trippelnett

98.8 Sentral drift av Fri rettshjelp-ordningen

98.9 Drift av ePhorte helpdesk og ePhorte testsenter for fylkesmannsembetene

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fylkesmannen i Østfold betalte ut kr. 5 487 180 i statlig tilskudd til kommune- og fylkespartiene i 2008.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOS	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	4	4 0
Sum:	4 0	4 0